

**การศึกษาเพื่อเสนอแนะการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชยกรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทราบนพื้นฐาน
การมีส่วนร่วมของประชาชน**

โดย

นางสาวกนกวรรณพร ภัคมาน

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา

การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษาเพื่อเสนอแนะการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทราบนพื้นฐาน
การมีส่วนร่วมของประชาชน

โดย

นางสาวกนกวรรณพร ภัคมาน

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา

การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหัพัตติ

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE STUDY FOR CONSERVATION AND REVITALIZATION OF THE OLD
COMMERCIAL AREA IN CHACHOENGSAO TOWN BASED ON
CITIZEN PARTICIPATION**

By

Kanokwannaporn Parkkman

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
MASTER OF URBAN AND ENVIRONMENTAL PLANNING**

Department of Urban Design and Planning

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2008

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “แนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าของชุมชนเมืองจะเชิงเทราบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน” เสนอโดย นางสาวกนกวรรณพร ภักมาน เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

๓๗

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ๒๙ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพักตรา สุทธสุภา

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สิทธิพร ภิรมย์รัตน์)

27 / พ.ค. / 2552

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพจน์ สุขเกษม)

27 / พ.ค. 2552

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพักตรา สุทธสุภา)

27 / พ.ค. / 52

50058301 : สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

คำสำคัญ : ย่านพาณิชยกรรมเก่า / การมีส่วนร่วมของประชาชน / การอนุรักษ์และฟื้นฟู

กนกวรรณพร ภักมาน : การศึกษาเพื่อเสนอแนะการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่าน

พาณิชยกรรมเก่าชุมชนเมืองจะเชิงเทราบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ : ผศ.ดร.สุพัตรา สุทธสุภา. 112 หน้า.

การวิจัยเพื่อเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชยกรรมเก่าชุมชนเมืองจะเชิงเทราบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทฤษฎีและแนวคิดในการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชยกรรมเก่าของเมืองและเพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์รวมทั้งเพื่อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูอาคารตึกแถวในย่านพาณิชยกรรมเก่าชุมชนเมืองจะเชิงเทราบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมแบบกระบวนการเรียนรู้ โดยการสำรวจความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ จำนวน 89 รายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และการสัมภาษณ์นักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านผังเมืองและการอนุรักษ์ชุมชน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว 1 ท่าน เกี่ยวกับ กระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนและแนวทางที่จะสามารถหาทางแก้ไข เพื่อให้ประชาชนร่วมมือกันอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนของตน

การวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมและทฤษฎีกระบวนการกลุ่มในการตั้งสมมุติฐาน และผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีความยินดีและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ เป็นอย่างยิ่ง แต่ยังคงขาดความเข้มแข็ง อาจเป็นเพราะไม่มีสถานที่ที่เอื้อให้มีการรวมกลุ่มกัน รวมทั้งลักษณะการประกอบอาชีพที่ส่งผลให้ประชาชนต่างคนต่างอยู่ ดังนั้นการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจึงน่าจะเหมาะสมมากที่สุด โดยนำหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาใช้ เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เกิดการเรียนรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ ที่สร้างผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากกิจกรรมในพื้นที่ .

จากผลการวิจัยจึงได้เสนอแนะให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน และส่งเสริมให้มีการขายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ควรมีพื้นที่เปิดโล่งเพื่อการรวมกลุ่ม พบปะ ทำกิจกรรม และควรมีการจัดตั้งองค์กรเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2551

ลายมือชื่อนักศึกษา...กนกวรรณพร ภักมาน

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

50058301: MAJOR: URBAN AND ENVIRONMENTAL PLANNING
KEY WORD: OLD COMMERCIAL AREA / CITIZEN PARTICIPATION / CONSERVATION
AND REVITALIZATION

KANOKWANNAPORN PARKKMAN : THE STUDY FOR CONSERVATION AND
REVITALIZATION OF THE OLD COMMERCIAL AREA IN CHACHOENGSAO TOWN
BASED ON CITIZEN PARTICIPATION , : ASST.PROF.SUPAGTRA SUTHASUPA, Ph.D.,
112 pp.

The objectives of this research, "Conservation and Revitalization of the Old Commercial Area in Chachoengsao Town Based on Citizen Participation", are to study theories and concepts of conservation and revitalization of commercial buildings in the area, to study and collect ideas and perspectives of people involved in such area development, and to provide guidance on conservation and revitalization of the buildings which is based on citizen participation along with learning processes. The research involves the use of 89 questionnaires for people living in the area, interviews with 3 specialists in city planning and community conservation, and other interview with a specialist in tourism to reveal the steps and processes necessary to make such conservation and revitalization acceptable to the community.

The theories of participation and group process are applied to set up hypotheses of this study. The results show that people in the area agree and are willing to cooperate in the above mentioned actions. However, an outstanding barrier to implement these actions is that the community is not well-united according to their necessities of living and occupations, and lack of a place for common activities. Therefore, the most appropriate and effective way to implement the conservation and revitalization of the buildings in the area is to strengthen the community and gain their understanding that with their own learning and with involvement of specialists and/or experts, this sort of conservation and revitalization can lead to better economical returns, therefore, better living standard of the community as a whole.

According to the findings, it can be suggested that tourism in the area and production of locally-unique products should be promoted. There should be a place for meeting and common activities, with a local organization to strengthen the community.

Department of Urban Design and Planning Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2008
Student's signature
Independent Study Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิชาการค้นคว้าอิสระครั้งนี้จะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับคำแนะนำและคำปรึกษาจาก รองศาสตราจารย์สิทธิพร ภิรมย์รัตน์ ประธานสาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุพักตรา สุทรสุภา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยชี้แนะให้คำปรึกษาและผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรพจน์ สุขเกษม ที่ได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือ อธิบายข้อสงสัยต่างๆ เพื่อให้ประกอบการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณนักวิชาการที่สละเวลาในการให้ความรู้ ในการสัมภาษณ์เพื่อใช้ประกอบการวิจัย และสำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณบิดา มารดา พี่สาว เพื่อนๆ และพี่ๆ คือพี่รหัสที่ช่วยเหลือให้คำปรึกษาที่ดีตลอดมาคือ นายกำพล เอกพันธ์ และ นายสุทธิพร ปรีชา

ขอขอบพระคุณผู้ที่ตอบแบบสอบถามในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์หลักสูตรปริญญาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต ภาควิชาการออกแบบและวางผังเมืองที่ได้ให้โอกาสทางการศึกษาตลอดความรู้ทางด้านวิชาการและในทุกๆ ด้านตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาเป็นเวลา 2 ปี

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญแผนภูมิ	ฏ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญของเรื่องที่จะวิจัย	1
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์.....	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
กระบวนการวิจัย	5
วิธีการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
นิยามของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	7
การนำเสนอผลการวิจัย.....	7
2 การศึกษา ทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟู.....	8
การอนุรักษ์ชุมชนและสภาพแวดล้อม	11
การมีส่วนร่วมของประชาชน.....	18
แรงจูงใจ.....	26
กระบวนการกลุ่ม	30
การสื่อสาร	32
การประชาสัมพันธ์	32
การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน.....	33
กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู.....	38

สรุป	39
3 การออกแบบการวิจัย.....	41
กรอบทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัย.....	41
กระบวนการวิจัย.....	42
การกำหนดปัญหาการวิจัย	43
การกำหนดสมมุติฐานการวิจัยวิจัย.....	43
การกำหนดตัวแปรและคำนิยาม.....	45
การกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการสุ่มตัวอย่าง	46
วิธีการที่ใช้ในการวิจัย	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	47
4 การศึกษาสภาพทั่วไปของย่านตึกพาณิชย์กรรมเก่า ถนนพานิช	51
ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของพื้นที่วิจัย	51
ที่ตั้งและสภาพทั่วไปของชุมชนเมืองจะเชิงเทรา	52
ที่ตั้งและอาณาเขตของย่านตลาดพานิช ถนนพานิช	57
ลักษณะสภาพปัจจุบันของพื้นที่วิจัย	57
ลักษณะทางกายภาพ ประชากรสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนย่าน พาณิชย์กรรมเก่า ถนนพานิช.....	58
สิ่งแวดล้อม	59
การถือครองกรรมสิทธิ์	59
สรุป	59
5 การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน การสัมภาษณ์นักวิชาการ และการวิเคราะห์ ข้อมูล	60
การสำรวจข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม	60
การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	79
ความคิดเห็นของนักวิชาการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน	80
การพิสูจน์สมมุติฐาน	84
สรุปผลการวิเคราะห์	87
6 สรุปการวิเคราะห์ อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	89
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและความคิดเห็นของนักวิชาการ	

ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน	89
การอภิปรายผล	90
ข้อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟู ย่านพาณิชยกรรมเก่า	
ชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา	91
สรุป	92
7 สรุป	93
สรุปสาระสำคัญของการวิจัย	93
ข้อบกพร่องในการวิจัย.....	97
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในขั้นต่อไป.....	97
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	101
ประวัติผู้วิจัย.....	112

สารบัญภาพ

ตารางที่		หน้า
1	แสดงย่านพาณิชย์กรรม ถนนพานิช จังหวัดฉะเชิงเทราในปัจจุบัน	2
2	แสดงพื้นที่วิจัยระดับตัวเมืองฉะเชิงเทรา.....	4
3	แสดงพื้นที่วิจัยระดับย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา	5
4	แสดงพื้นที่ริมแม่น้ำบางปะกง	52
5	แสดงที่ตั้งของจังหวัดฉะเชิงเทรา	53
6	แสดงกลุ่มอาคารระดับ เมืองฉะเชิงเทรา.....	54
7	แสดงระบบคมนาคมภายในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา.....	55
8	แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบันของชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา	56
9	แสดงกลุ่มอาคารในพื้นที่วิจัย	57
10	แสดงลักษณะอาคารในพื้นที่วิจัย.....	58

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงการให้ค่าความสำคัญของประเด็นหลัก ประเด็นย่อยและประเภทคำถามในการจัดทำแบบสอบถาม.....	48
2	แสดงเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	61
3	แสดงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	62
4	แสดงระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	63
5	แสดงการประกอบอาชีพ (หลัก) ของผู้ตอบแบบสอบถาม	64
6	แสดงการประกอบอาชีพ (รอง)ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	65
7	แสดงรายได้ครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม	66
8	แสดงการเช่าอาคารของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	67
9	แสดงระยะเวลาในการอยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	68
10	แสดงระยะเวลาที่ประกอบกิจการของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	69
11	แสดงการใช้สอยอาคารของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	70
12	แสดงการใช้สอยอาคารของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	73
13	แสดงกระบวนการกลุ่ม.....	76
14	แสดงการประชาสัมพันธ์.....	77

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แสดงกระบวนการวิจัย	43
2	แสดงเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	61
3	แสดงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	62
4	แสดงข้อระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	63
5	แสดงการประกอบอาชีพ (หลัก) ของผู้ตอบแบบสอบถาม	64
6	แสดงการประกอบอาชีพ (รอง) ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	65
7	แสดงรายได้ของครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	66
8	แสดงสถานะของผู้เช่าอาคารของผู้ตอบแบบสอบถาม	67
9	แสดงระยะเวลาของผู้อยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม	68
10	แสดงระยะเวลาที่ประกอบกิจการของผู้ตอบแบบสอบถาม	69
11	แสดงระยะเวลาในการอยู่อาศัย และระยะเวลาที่ประกอบกิจการ	70
12	แสดงลักษณะการใช้สอยอาคารของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	71
13	แสดงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์	75
14	แสดงกระบวนการกลุ่ม.....	77
15	แสดงการประชาสัมพันธ์.....	78

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของเรื่องที่จะวิจัย (Problem Statement)

เมืองแปะหรือเมืองฉะเชิงเทราอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 82 กิโลเมตรถือว่าเป็นชุมชนหนึ่งที่มีอาคารบ้านเรือนเก่าแก่ มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกที่สวยงาม และยังมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจตลอดจนวิถีชีวิตชุมชนที่มีเอกลักษณ์ควรแก่การอนุรักษ์ไว้

ฉะเชิงเทราเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งถิ่นฐาน เดิมทีและเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ตั้งอยู่บริเวณปากน้ำเจ้าโล้ (หรือโจโล้) แล้วค่อยๆขยายตัวออกไปเป็นวงกว้างโดยมีวิวัฒนาการเริ่มต้นใน พ.ศ. 2377 เมื่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายที่ว่าการเมืองฉะเชิงเทรา จากเดิมซึ่งตั้งอยู่ที่ปากน้ำเจ้าโล้ หรือ (โจโล้) มาสร้างป้อมและกำแพงเมืองใหม่ที่บ้านท่าไข่ เมืองฉะเชิงเทราเพื่อเป็นปราการในการป้องกันเมืองหลวงและแสดงอาณาเขตของเมืองด้วย

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 มีการจัดตั้งมณฑลโดยรวมเอาเมืองฉะเชิงเทราเข้าไปอยู่ในมณฑลปราจีนบุรี และในพ.ศ. 2435 มีการย้ายที่ตั้งของที่ว่าการมณฑลปราจีนบุรีมาตั้งที่ตัวเมืองฉะเชิงเทรา ทำให้เมืองฉะเชิงเทราได้กลายเป็นเมืองหลักของมณฑลปราจีนบุรี เมื่อมีการสร้างบ้านพักราชการเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบทำให้เกิดการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนขึ้นในบริเวณใกล้เคียงและโดยรอบ มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากัน เกิดเป็นตลาดขึ้นหลายแห่ง จนกลายเป็นย่านธุรกิจและการค้าที่สำคัญ เช่น ตลาดบ้านใหม่ ตลาดบัว ตลาดทรัพย์สินฯ และตลาดหน้าเมือง ซึ่งบริเวณเหล่านี้ได้มีการวางแผนเพื่อการพัฒนาเมืองมาตั้งแต่สมัยย้ายที่ทำการมณฑลปราจีนบุรี อาคารบ้านเรือนจึงมีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบร่วมสมัย ใช้เป็นที่พักอาศัยและค้าขาย (กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2550 : 41)

ปัจจุบันย่านพาณิชยกรรม ถนนพานิช จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นพื้นที่ที่สำคัญแห่งหนึ่ง มีลักษณะเป็นชุมชนเก่าที่เกิดขึ้นพร้อมกับป้อมและกำแพงเมืองฉะเชิงเทรา ก่อนจะค่อยๆขยายตัวออกไปสู่บริเวณรอบนอก อาคารเก่าแก่เหล่านั้นอยู่ในความครอบครองของ

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยสำนักงานทรัพย์สินฯ ได้ให้เอกชนเช่าเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบการค้า บางแห่งกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม บางแห่งถูกละเลยปล่อยทิ้งไว้ โดยไม่มีการใช้ประโยชน์แต่อย่างใด

ภาพที่ 1 ย่านพาณิชย์กรรม ถนนพานิช จังหวัดฉะเชิงเทราในปัจจุบัน

ที่มา : กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนที่สิ่งแวดล้อมมรดกทางวัฒนธรรมเทศบาลเมือง

ฉะเชิงเทรา อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไอเดีย สแควร์, 2550), 41.

อาคารตึกแถวที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในจังหวัดฉะเชิงเทราส่วนใหญ่เป็นอาคารที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การพัฒนาเมืองฉะเชิงเทราในฐานะที่เป็นเมืองหลวงของมณฑลปราจีนบุรีที่มีบทบาทสำคัญในด้านการปกป้องราชอาณาจักรไทยจากการล่าอาณานิคมของกลุ่มจักรวรรดินิยมตะวันตก ในส่วนของตึกแถวยุคแรกนั้น พบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอาคารอยู่บริเวณย่านการค้าบนถนนพานิช ถนนนกิจและถนนมรุพงษ์ ปัจจุบันอาคารตึกแถวเหล่านี้ยังคงมีการรักษารูปแบบดั้งเดิมไว้มากทำให้เกิดลักษณะเฉพาะอันเป็นเอกลักษณ์ของเมืองที่เป็นตัวแทนของประวัติศาสตร์ในยุคแรกที่สร้างเมือง อย่างไรก็ตามด้วยอายุอันยาวนานของอาคาร ทำให้วัสดุก่อสร้างดั้งเดิมมีการเสื่อมสภาพรวมถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทำให้อาคารตึกแถวบางส่วนถูกรื้อถอนและมีการสร้างอาคารสมัยใหม่ทดแทนเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แตกต่างไป ในอดีตได้มี

ความพยายามที่จะอนุรักษ์กลุ่มอาคารเหล่านี้ โดยเจ้าหน้าที่ของสำนักงานทรัพย์สินฯ เข้าไปชักชวน แต่กลับไม่ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มประชาชนในชุมชน เจ้าหน้าที่ที่ดูแลอาคารตึกแถวของสำนักงานทรัพย์สินฯ จึงทำได้เพียงแค่เข้าไปเก็บค่าเช่าเท่านั้น จนเกิดเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อประชาชน ประชาชนในชุมชนเลยไม่ให้ความร่วมมือในความพยายามจะอนุรักษ์อาคาร และมีความเข้าใจในเรื่องของการอนุรักษ์ไปในทางที่ผิดว่าเป็นเพียงแค่การซ่อมแซมอาคารเท่านั้นเอง

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ได้มีส่วนในการทำลายคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมของเมืองฉะเชิงเทรา จึงเห็นว่าควรจะต้องมีการศึกษาหาแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูโดยการร่วมมือกันของประชาชน มีการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนข้อมูลความต้องการของประชาชน ปัญหาที่ประชาชนได้รับ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ยังคงเป็นบริเวณที่ทรงคุณค่าด้านมรดกทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความสำคัญทางด้านสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์ และสมควรได้รับการอนุรักษ์เอาไว้ เนื่องจากพื้นที่แห่งนี้มีศักยภาพ ทั้งเรื่องการท่องเที่ยวและการค้าขาย ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน

2. ความมุ่งหมาย (Goal) และวัตถุประสงค์ (Objectives)

ความมุ่งหมายในการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าของชุมชนเมืองฉะเชิงเทราโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

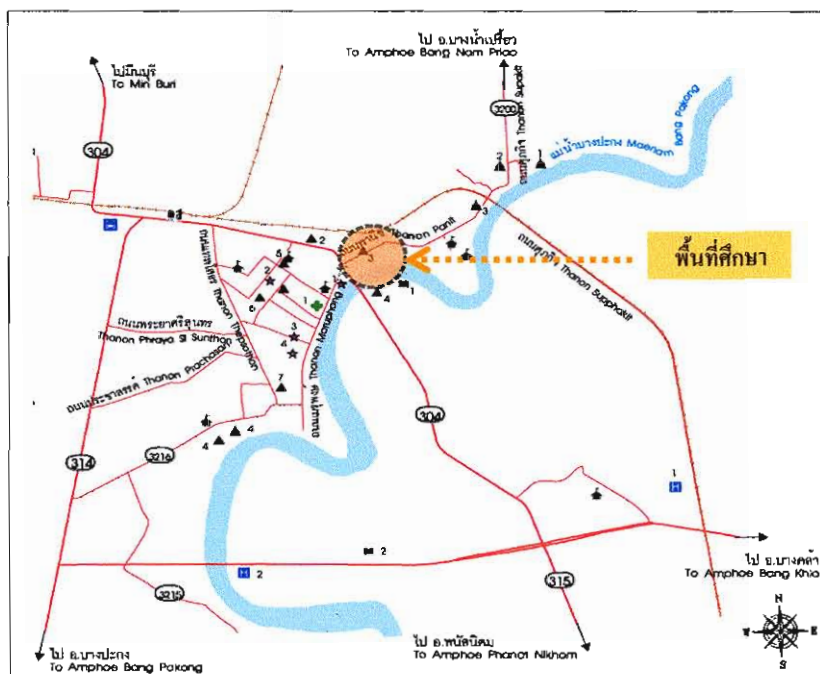
- (1) เพื่อศึกษาทฤษฎีและแนวคิดทางด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนย่านพาณิชย์กรรมเก่าของเมือง
- (2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชน นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา
- (3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูตึกแถวในย่านพาณิชย์กรรมเก่าของชุมชนเมืองฉะเชิงเทราบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมแบบกระบวนการเรียนรู้

3. ขอบเขตของการวิจัย (Scope of Research)

3.1 ขอบเขตการวิจัยทางด้านพื้นที่

ขอบเขตการวิจัยทางด้านพื้นที่มี 2 ระดับ คือ 1) ระดับสูงกว่าพื้นที่วิจัย และ 2) ระดับพื้นที่วิจัย ซึ่งมีขอบเขตดังนี้

1) ระดับสูงกว่าพื้นที่วิจัย คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา และ เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาอย่างคร่าว ๆ เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์กับพื้นที่วิจัย คือตลาดพานิช

ภาพที่ 2. พื้นที่วิจัยระดับตัวเมืองฉะเชิงเทรา

ที่มา : Moonin.com,แผนที่ท่องเที่ยวฉะเชิงเทรา[ออนไลน์],เข้าถึงเมื่อ 1พฤษภาคม 2552.เข้าถึงได้จาก <http://www.moohin.com/022/>

2) ระดับพื้นที่วิจัย คือ ย่านตลาดพานิช ถนนพานิช ที่เป็นกลุ่มอาคารตึกแถวเก่า เป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์อย่างละเอียด

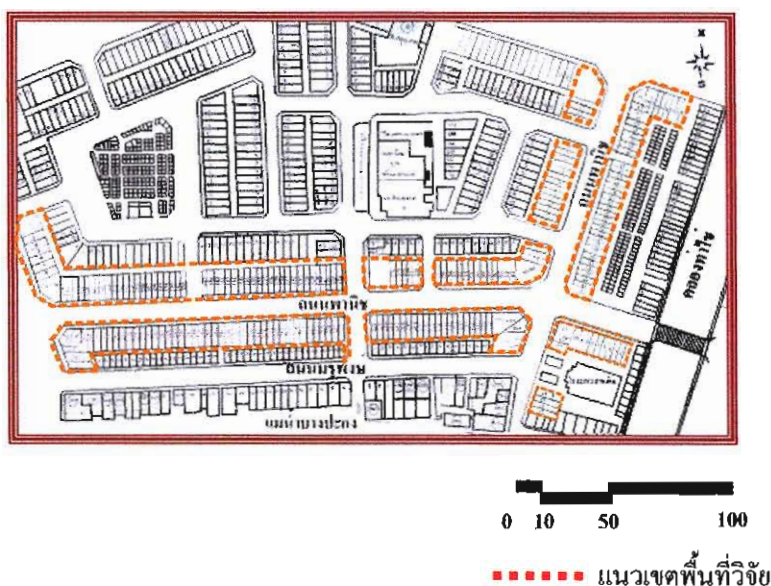
3.2 ขอบเขตการวิจัยทางด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหาดังนี้

(1) การศึกษาทฤษฎีและแนวคิดทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนย่านพานิชยกรรมเก่าของเมือง

(2) การศึกษาความคิดเห็นของประชาชน นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพานิชยกรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา

(3) การเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูตึกแถวในย่านพานิชยกรรมเก่าของชุมชนเมืองฉะเชิงเทราบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมแบบกระบวนการเรียนรู้

ภาพที่ 3: พื้นที่วิจัยระดับย่านพาณิชยกรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา

ที่มา: ดัดแปลงจาก การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางในการปรับปรุงฟื้นฟูย่านใจกลางเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดชลบุรี, แผนที่แสดงจำนวนอาคาร (ปทุมธานี: โฮสปีด ก๊อปปี้เซ็นต์, 2551), 112

4. กระบวนการวิจัย (Process of Research)

กระบวนการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการจำนวน 7 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การเสนอหัวข้อและเค้าโครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาทฤษฎี แนวคิด จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาคำরা หนังสือ และผลงานวิจัยเรื่องต่างๆ เพื่อสรุปเป็นขอบข่ายทางทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการวิจัย (theoretical framework) โดยจะศึกษาเรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟู การอนุรักษ์ชุมชนและสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชน แรงจูงใจ กระบวนการกลุ่ม การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม กฎหมาย นโยบาย และงานวิจัยด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบการวิจัย เป็นการกำหนดกรอบการวิจัย ได้แก่ การกำหนดกรอบทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัย การตั้งปัญหา การกำหนดสมมติฐานและตัวแปร การออกแบบกระบวนการวิจัย กำหนดวิธีวิจัยและเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการวิจัย เป็นการศึกษาสภาพและบริบทของพื้นที่วิจัย การใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็น ความต้องการและปัญหาของประชาชนในชุมชน และการ

สัมภาษณ์นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และจากการสัมภาษณ์ และการพิสูจน์สมมติฐาน

ขั้นตอนที่ 6 การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ เป็นการอภิปรายผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนและนักวิชาการ และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่า ถนนพานิช ชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา

ขั้นตอนที่ 7 การสรุปผลการวิจัย เป็นการสรุปสาระสำคัญทั้งหมดของการวิจัย ข้อบกพร่องในการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยขั้นต่อไป

5. วิธีการวิจัย (Methodology of Research)

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจะใช้วิธีวิจัยดังต่อไปนี้

5.1 การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และ งานวิจัยด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ และรายงานวิจัย

5.2 การศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง

5.3 การศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์จากนักวิชาการ ใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถามประชาชนใช้วิธีสรุปจากกลุ่มโดยค่าสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักวิชาการใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหา

5.5 การพิสูจน์สมมติฐาน ใช้สถิติค่าฐานนิยม

5.6 การเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนใช้ทฤษฎีและแนวคิดของการมีส่วนร่วม กระบวนการกลุ่ม และกระบวนการเรียนรู้ เป็นกรอบและแนวทางในการเสนอแนะ

6. ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้สำรวจความคิดเห็นผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนและนักวิชาการในเรื่องการอนุรักษ์ รายละเอียดทางด้านการวางแผนผัง วิธีการ และเทคนิคในการอนุรักษ์

7. นิยามของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

7.1 ย่านพาณิชยกรรมเก่า หมายถึง บริเวณของย่านการค้าในชุมชนเมืองฉะเชิงเทราที่ตั้งอยู่บนถนนพานิช ถนนนกิจ และ ถนนมรุพงษ์

7.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน(public participation) หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ

7.3 การอนุรักษ์ (conservation) หมายถึง การป้องกันการรักษา การสงวน การปฏิบัติ และ การบูรณะ

7.4 การฟื้นฟู (rehabilitation) หมายถึง การปรับปรุงทางด้านกายภาพ โดยมีการพัฒนาจากโครงสร้างเดิมที่มีอยู่แล้ว หรือมีการซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดบางส่วน

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ความรู้ด้านทฤษฎีและแนวคิดในการอนุรักษ์และฟื้นฟูอาคารในย่านพาณิชยกรรมเก่าของชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา

8.2 ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่และความคิดเห็นของนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน

8.3 แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูอาคารในย่านพาณิชยกรรมเก่าของชุมชนเมืองฉะเชิงเทราบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมแบบกระบวนการเรียนรู้

9. การนำเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลงานเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย ภาพถ่าย แผนที่ แผนผัง แผนภูมิ พร้อมด้วยแผ่นบันทึกข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

บทที่ 2

การศึกษาทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเพื่อเสนอแนะการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนเมือง
ละโว้เทราบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยจะได้ค้นคว้าหลักการ ทฤษฎี
และแนวความคิดต่างๆ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งข้อมูลจากสำนักงาน
ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์โดยมีหัวข้อในการศึกษา คือ การอนุรักษ์ฟื้นฟู การอนุรักษ์
ชุมชนและสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชน แรงจูงใจ กระบวนการกลุ่ม การ
สื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม กฎหมายและนโยบาย และ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู

1. แนวความคิดด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟู

การศึกษาแนวความคิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูส่วนที่เสื่อมโทรม จะศึกษา
ความหมาย

ความมุ่งหมายของการอนุรักษ์ฟื้นฟูเมือง และวิธีการในการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง

1.1 ความหมาย

การฟื้นฟู หมายถึง การปรับปรุงทางด้านกายภาพ โดยมีการพัฒนาจาก
โครงสร้างเดิมที่มีอยู่แล้ว หรือมีการซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดบางส่วนมากกว่าการรื้อย้าย เพื่อ
ลดความเสื่อมโทรมในบริเวณนั้น มักจะใช้กับพื้นที่ที่มีความสำคัญและมีคุณค่า สมควรมี
การฟื้นฟูให้เหมาะกับการเจริญเติบโตของเมือง โดยยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและ
ประวัติศาสตร์ให้ผู้ที่อยู่อาศัยได้มีโอกาสนำประโยชน์จากการฟื้นฟูนั้นได้มากที่สุด (เมธา
พร ศรีพลวงษ์ 2550 : 8)

การฟื้นฟู (rehabilitation) หมายถึง การสงวนรักษากลุ่มของอาคารหรือ
สิ่งก่อสร้างให้รอดพ้นจากการเสื่อมสลาย ผุพังหรือเปลี่ยนรูปไป โดยทำความสะอาด เสริม
ความแข็งแรง การเพิ่มเติมส่วนประกอบใหม่ และการรักษาอาคารให้อยู่ยืนยาวโดยมีการ
เปลี่ยนแปลงอาคารจากโครงสร้างเดิมน้อยที่สุด (ยงธนีสร์ พิมลเสถียร 2549 : 34)

การฟื้นฟู (rehabilitation and renovation) หมายถึงการปรับปรุงของเดิมขึ้นมา

การฟื้นฟู (rehabilitation and renovation) หมายถึงการปรับปรุงของเดิมขึ้นมาใหม่โดยการซ่อมแซมจากอาคารเดิมให้กลับมาอยู่ในสภาพที่ดีและสามารถใช้ประโยชน์ได้(สิทธิพร ภิรมย์ รัน 2548 : 121 – 123)

นอกจากนี้การฟื้นฟูยังหมายถึงการนำมาใช้งานอีกครั้งหนึ่งหรือปรับปรุงให้ทันสมัยสามารถนำมาใช้งานตามจุดประสงค์และตอบสนองกับความต้องการทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก มีการใช้งานที่มีมิติของเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง วิธีนี้จะใช้กับงานที่มีคุณค่า หรือเกี่ยวกับวัฒนธรรม

จากความหมายของการฟื้นฟูนั้นทำให้สามารถเข้าใจถึงความหมายของการฟื้นฟูย่านที่มีลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละย่าน ย่านตึกแถวอาคารพาณิชย์กรรมเก่าเป็นย่านที่มีความสำคัญต่อเมืองในด้านเศรษฐกิจและสังคม การอนุรักษ์ฟื้นฟูจึงเป็นวิธีการสำคัญที่จะต้องนำเข้ามาใช้ในพื้นที่โครงการตามความเหมาะสมของแต่ละย่านต่อไป

1.2 ความมุ่งหมายของการฟื้นฟูเมือง

ความมุ่งหมายของการฟื้นฟูเมืองมีหลายประการได้แก่ เพื่อการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของเมืองด้วยการจ้างงาน การเพิ่มคุณภาพและปริมาณของบ้านพักอาศัย (housing stock) การดำรงรักษาปรับปรุงกิจการพาณิชย์กรรม การปรับปรุงสภาพทางกายภาพของเมือง รูปแบบและโครงข่ายถนน ระบบการขนส่งมวลชน การออกแบบชุมชนเมือง สร้างความสวยงามเอกลักษณ์และสุนทรียภาพ ด้วยลานโล่ง (plaza) อนุสาวรีย์ วงเวียน น้ำพุ ฯลฯ การจัดหาบริการที่หลากหลายสำหรับกลุ่มผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาสในเมือง เช่น สถานที่เลี้ยงเด็กในเวลากลางวัน การฝึกอบรมทักษะเพื่อการทำงาน ฯลฯ

การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองจำเป็นต้องมีความมุ่งหมายที่ชัดเจนเพื่อจะได้ดำเนินการต่อไปอย่างถูกต้องตรงตามเจตนาที่ได้วางไว้ ซึ่งในลักษณะทางกายภาพและวิถีชีวิตในแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างกันจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความมุ่งหมายของการฟื้นฟูพื้นที่ของเมืองให้เป็นไปตามความต้องการ

1.3 วิธีการในการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง

การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองมีหลายมิติ เช่นมิติด้านพื้นที่ มิติด้านการออกแบบชุมชนเมืองและมิติทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประเทศไทยมีปัจจัยแวดล้อมทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองทั้ง 3 มิติจะช่วยส่งผลทำให้เกิดแนวทางในการฟื้นฟูเมืองในลักษณะบูรณาการและยั่งยืนได้ ดังนี้ (ยงธนีสร์ พิมลเสถียร 2549 : 39)

1.3.1 มิติทางด้านพื้นที่

วิธีการปรับปรุงฟื้นฟูเมืองที่เน้นมิติทางด้านพื้นที่มี ลักษณะที่เน้นกายภาพ คำนึงถึงสภาพพื้นที่เป็นหลัก เป็นการพัฒนาพื้นที่ที่มีจุดหมายให้เกิดประโยชน์ได้เต็มที่ ส่งผลทำให้

เศรษฐกิจดี วิธีการแบบนี้ได้แบ่งพื้นที่การฟื้นฟูออกเป็น 3 ลักษณะคือพื้นที่ที่ต้องมีการรื้อถอนทั้งหมดแล้วสร้างขึ้นมาใหม่ พื้นที่ที่มีความก้ำกึ่งระหว่างการเสื่อมคุณภาพ และพื้นที่ที่มีอาคารและสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

1.3.2 มิติด้านการออกแบบชุมชนเมือง มี 7 ประการดังนี้

1) รัฐบาลต้องมีนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ชัดเจน ที่สามารถดึงดูดให้ผู้คนเข้ามาสนใจในพื้นที่เขตเมืองชั้นในที่กำลังเสื่อมโทรมให้มีกิจกรรมและมีรายได้ให้กับคนในชุมชน

2) การเปลี่ยนบทบาทของเมือง คือการเปลี่ยนรูปลักษณะของเมืองด้วยการสร้างโครงการขนาดใหญ่ มีการออกแบบโครงการต่างๆ

3) การมีส่วนร่วมของชุมชน คือการได้รับการสนับสนุนจากประชาชนไม่เพียงแต่ได้รับคำปรึกษาจากประชาชนเท่านั้นแต่จะต้องให้ชุมชนเข้ามาร่วมกำหนดทิศทาง

4) การพัฒนาและงบประมาณแบบผสมผสาน คือการพัฒนาโครงการที่มีผู้ดำเนินการด้วยกันหลายฝ่ายโดยแต่ละฝ่ายจะใช้ทรัพยากรที่ตนมีอยู่ในการดำเนินการให้เหมาะสมและแบ่งผลประโยชน์กัน

5) การสร้างความต่อเนื่อง คือการนำเอาประวัติศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชุมชนร่วมสมัย เช่นการใช้ผังหรือโครงข่ายถนนเดิมมาปรับปรุงมาให้อุดมคติขึ้นหรือการนำอาคารเก่ามาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมกับชีวิตร่วมสมัย

6) การผสมผสาน คือการนำเอากิจกรรมที่มาจากพฤติกรรมที่หลากหลายของเมืองมาเชื่อมโยงกัน ทำให้เกิดความน่าสนใจของเมืองทำให้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมของเมืองดีขึ้นไปด้วย

7) การสร้างสรรค์ คือการปรับปรุงฟื้นฟูเมืองในรูปแบบการฟื้นฟูเมืองให้มีชีวิตขึ้นมาใหม่ (regeneration) หลายพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ มักจะมาจากความคิดสร้างสรรค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างสรรคงานใหม่ๆที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ วัฒนธรรม ทั้งรูปแบบของอาคารและการใช้สอย การปรับการใช้สอยที่ว่างในเมืองที่ไม่ค่อยมีคุณค่าให้เกิดพื้นที่สำหรับการสร้างงานศิลปะ (Robert 1998: 90-100)

1.3.3 มิติด้านเศรษฐกิจสังคม มี 2 กลุ่มใหญ่คือ กลุ่มที่เน้นพัฒนาคน และกลุ่มที่เน้นพัฒนาพื้นที่ กลุ่มที่เน้นพัฒนาคน หมายถึง การปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยในเขตเมืองชั้นในให้ดีขึ้น รวมถึงการเพิ่มสมรรถนะให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยมีรายได้สูงขึ้นจากงานและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 วิธีดังนี้

1) การพัฒนาสังคม

โดยการสร้างโรงเรียน วิทยาลัยชุมชน ศูนย์ฝึกอาชีพ สถานพยาบาลเพื่อให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตและความรู้ประกอบอาชีพได้

2) การพัฒนาเศรษฐกิจด้วยโครงการต่างๆการร่วมกันดำเนินการ โดยร่วมกันจัดทำโครงการ เพื่อให้เกิดการสร้างงานและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีมาตรการดึงดูดให้เกิดการลงทุนจากภายนอกด้วยการสนับสนุนจากรัฐบาล รวมถึงการฝึกอบรมคนในชุมชนให้มีความสามารถทำงานในแหล่งงานที่พัฒนาขึ้นใหม่ได้เป็นการเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตในที่สุด

3) การส่งเสริมเศรษฐกิจทางอ้อม

การสนับสนุนหรือส่งเสริมการค้า การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค และมีการกำหนดมาตรการแรงจูงใจ เช่นการลดภาษีให้กับนักลงทุนที่รับพนักงานในพื้นที่ฟื้นฟู หรือมีการลดภาษีการรับพนักงานมากขึ้นเพื่อช่วยเหลือให้ประชาชนในเขตเมืองให้มีสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

กลุ่มที่เน้นพัฒนาพื้นที่ หมายถึง การเน้นการเพิ่มมูลค่าให้กับอสังหาริมทรัพย์มากกว่าความสนใจเรื่องคุณภาพชีวิตของคน มี 3 วิธีดังนี้

1) การมีนโยบายให้คนภายนอกที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจดีกว่าคนที่อยู่ในปัจจุบันย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่ โดยกลุ่มคนนอกเหล่านี้มีแรงดึงดูดให้เข้ามาอยู่อาศัยในเขตเมืองชั้นใน คือการอยู่ใกล้แหล่งใจกลางเมือง การได้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบทางด้านตำแหน่งที่ตั้งหรือด้านภูมิศาสตร์เดิม รวมทั้งอยู่ในอาคารประวัติศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์

2) การฟื้นฟูโดยคนในชุมชน โดยการที่คนในชุมชนมีความต้องการพัฒนาพื้นที่ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องมีบุคคลอื่นเข้ามา เป็นการป้องกันนักลงทุนจากภายนอกและมักมีการบริหารและสนับสนุนโดยองค์กรชุมชน

3) การปรับการใช้สอย คือการนำเอาอาคารเก่ามาใช้ใหม่โดยปรับปรุงอาคารให้มีความเหมาะสมกับการดำรงชีวิตและสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันโดยคำนึงถึงคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมของอาคารเก่า

วิธีการในการปรับปรุงฟื้นฟูเมืองต้องพิจารณาในเรื่องของกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกันและต้องมีการร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่มีส่วนในการสร้างสรรค์เมือง

2. การอนุรักษ์ชุมชนและสภาพแวดล้อม

สาระสำคัญของการอนุรักษ์ชุมชนและสภาพแวดล้อมตามทฤษฎีประกอบด้วย ความหมาย แรงจูงใจที่ทำให้เกิดการอนุรักษ์ เหตุผลของการอนุรักษ์ กระบวนการอนุรักษ์ วิธีการ

อนุรักษ์ ปัญหาและข้อขัดแย้งที่มักปรากฏในการอนุรักษ์ และ มาตรการอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์ และย่านประวัติศาสตร์ในเมือง

2.1 ความหมาย

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มีอยู่หลายคำแต่ละคำมีความหมายถึงการอนุรักษ์ที่แตกต่างกันดังนี้ (Catanese&Snyder 1979, อ้างถึงใน สิทธิพร ภิรมย์รัตน์ 2548 : 47)

1) การบูรณะปฏิสังขรณ์ (restoration) หมายถึงการอนุรักษ์โดยการซ่อมแซมอาคารให้อยู่ในสภาพดั้งเดิมโดยการสร้างทดแทนของเดิมที่สูญหายไป และรื้อถอนส่วนที่เพิ่มเติมหรือต่อเติมใหม่ออก

2) การสงวนรักษา (conservation) หมายถึงการอนุรักษ์โดยการเก็บรักษาทรัพยากรไว้ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกในอนาคต ปัจจุบันคำว่า conservation อาจหมายถึง การอนุรักษ์โดยทั่วไป

3) การจำลองหรือสร้างขึ้นใหม่ให้เหมือนเดิม (replication, reconstruction) หมายถึงการจำลองหรือสร้างขึ้นใหม่ให้เหมือนเดิมการสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างอื่นๆขึ้นมาใหม่ให้มีสภาพเหมือนกับอาคารเดิมที่ถูกทำลายทุกประการ

4) การเคลื่อนย้ายไปตั้งในที่ใหม่ (relocation) หมายถึงการอนุรักษ์โดยการเคลื่อนย้ายไปตั้งในที่ใหม่ เป็นการย้ายอาคารเดิมไปสร้างในที่ตั้งใหม่ให้มีสภาพเหมือนเดิม

5) การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแลรักษาอาคารเพื่อให้งดคุณค่าไว้ และหมายถึงการป้องกันการรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะ (ขงชนิษฐ์ พิมลเสถียร 2549 : 30)

จากนิยามศัพท์ที่กล่าวไว้ข้างต้นทุกคำมีความหมายโดยรวมเป็นเรื่องเดียวกันกับการอนุรักษ์แต่มีรายละเอียดในการดำเนินการที่แตกต่างกันออกไป แต่สิ่งที่มีความหมายตรงกันคือ การรักษาให้ยังคงสภาพเดิมให้มากที่สุด

2.2 แรงจูงใจที่ทำให้เกิดการอนุรักษ์

แรงจูงใจที่ทำให้เกิดการอนุรักษ์ได้แก่ (Catanese & Snyder 1979, อ้างถึงใน สิทธิพร ภิรมย์รัตน์ 2548 : 48)

1) เพื่อพิทักษ์มรดกของสังคม การอนุรักษ์เป็นการพิทักษ์มรดกที่ได้รับมาจากอดีตที่บรรพบุรุษสร้างไว้ให้ผู้คนในปัจจุบันและอนาคตได้ชื่นชม

2) เพื่อสร้างความหลากหลายมีชีวิตชีวาให้เกิดขึ้นในเมือง ชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมเก่าและสภาพแวดล้อมใหม่จะทำให้ชุมชนนั้นมีชีวิตชีวาน่าอยู่ มีเสน่ห์มากกว่าชุมชนที่สร้างขึ้นใหม่ทั้งหมด

3) เพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ผลที่เกิดจากการอนุรักษ์มักจะนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือใช้ประโยชน์ด้านพาณิชยกรรม ชุมชนมีรายได้หรือผลตอบแทนเป็นเงินตรา

4) เพื่อเป็นสัญลักษณ์ เพื่อเป็นสัญลักษณ์และตัวแทนของอดีตเพื่อให้คนรุ่นหลังได้รู้จักและเกิดความภาคภูมิใจ

แรงจูงใจที่ทำให้เกิดการอนุรักษ์ เป็นตัวผลักดันที่สำคัญที่จะทำให้เกิดความสนใจที่จะเข้าร่วมมือกันอนุรักษ์ หากไม่มีแรงจูงใจก็จะไม่สามารถที่จะทำให้เกิดการร่วมมือกันของประชาชนในชุมชนแต่อย่างใด

2.3 เหตุผลที่ควรจะทำอนุรักษ์

ในแต่ละสถานที่จะมีสถานที่ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์อยู่ทุกที่ แต่ละสถานที่ก็จะมีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน สาเหตุของการอนุรักษ์จึงมีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม ดังนี้ (Sanoff, 1978 : 44-45)

1) เพื่อความทรงจำทางวัฒนธรรม

เนื่องจากการรักษาอาคารเก่าคือการรักษาหลักฐานทางกายภาพในเชิงประวัติศาสตร์ที่ถ่ายทอดคุณค่าและความสามารถของบรรพบุรุษ ให้คนในยุคปัจจุบันและอนาคตได้ศึกษาและชื่นชม

2) เพื่อรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน

ความสัมพันธ์นี้จะเกิดขึ้นได้สมบูรณ์ เมื่อมีความสมดุลกันระหว่าง คน กิจกรรม และสภาพแวดล้อม แต่เดิมความสัมพันธ์ของชุมชนจะแน่นแฟ้นชัดเจนแต่เมื่อมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่นการตัดถนนผ่ากลางชุมชนหรือมีการกำหนดกฎหมายการใช้ที่ดินแยกชัด ทำให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวหายไปเนื่องจากการพัฒนาดังกล่าวไปรบกวนสมดุลของคน กิจกรรม และสภาพแวดล้อม การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของชุมชนจะช่วยป้องกันปัญหานี้ได้และคงไว้ซึ่งปฏิสัมพันธ์ในสังคม

3) เพื่อให้เกิดความหลากหลายของสภาพแวดล้อม

การพัฒนาสมัยใหม่ ทำให้สังคมไม่มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อม สังคมที่เคยมีเอกลักษณ์ต่างๆกันไปในแต่ละท้องถิ่นนั้นได้รับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้มีลักษณะคล้ายคลึงกันมากขึ้น ทั้งนี้เพราะวัสดุสมัยใหม่ทำให้สังคมไม่มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อม สังคมที่เคยมีเอกลักษณ์ต่างๆกันไปในแต่ละท้องถิ่น ตามลักษณะของพื้นดินนั้นได้รับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้มีลักษณะคล้ายคลึงกันมากขึ้น ทั้งนี้เมื่อวัสดุสมัยใหม่ มีการผลิตที่เป็นอุตสาหกรรม และมีราคาถูกได้เข้ามาแทนที่ฝีมือช่าง การอนุรักษ์จะช่วยให้สามารถคงลักษณะพื้นดินและช่วยรักษาฝีมือช่าง

เอาไว้ได้ ข้อดีในข้อนี้คือชุมชนจะไม่จำเป็นต้องพึ่งพาลักษณะการผลิตและเทคโนโลยีระดับสูงมากนัก ทำให้เงินทุนและทรัพยากรอื่นๆ ไหลออกน้อยลง

4) ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

การอนุรักษ์จะยังประโยชน์ในทางเศรษฐกิจได้สองประการ ประการแรกเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการสร้างอาคารขึ้นมาใหม่ หากอาคารเก่ายังคงมีสภาพคืออยู่ เป็นการรักษาทรัพยากรได้ทางหนึ่ง ประการที่สองชุมชนเก่าที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้จะเป็นสถานที่ที่น่าสนใจแก่ผู้มาเยือนและส่วนใหญ่จะมีการเพิ่มพูนรายได้จากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น ดังนั้นชุมชนที่อนุรักษ์ไว้คือทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ประมาณค่ามิได้นั่นเอง

2.4 กระบวนการอนุรักษ์

ในการดำเนินการอนุรักษ์นั้น ICOMOS ประเทศออสเตรเลียโดย BURRA CHARTER ได้กำหนดกระบวนการอนุรักษ์ ประกอบด้วย 10 ขั้นตอนของการดำเนินงาน (Taylor 2003, อ้างถึงใน สิทธิพร ภิรมย์รัตน์ 2548 : 50) ดังนี้

- 1) การระบุสถานที่อนุรักษ์และส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเข้าไปถือครองและคุ้มครองสถานที่ที่จะทำการอนุรักษ์ไม่ให้เสียหายหรือถูกทำลายไปก่อนจะได้รับการอนุรักษ์
- 2) การเก็บรวบรวม ข้อมูล เกี่ยวกับความสำคัญของสถานที่อนุรักษ์ การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสาร หรือจากคำบอกเล่า และสำรวจสภาพทางกายภาพให้เพียงพอให้ทราบถึงความสำคัญและประเมินความสำคัญได้
- 3) การประเมินคุณค่าความสำคัญ
- 4) การจัดเตรียมเอกสารหรือข้อความที่เป็นทางการเกี่ยวกับความสำคัญของสถานที่ หรือสิ่งที่จะอนุรักษ์นั้น
- 5) การระบุภาระจำยอมที่เกิดจากความสำคัญดังกล่าว
- 6) การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่ออนาคตของสถานที่อนุรักษ์
- 7) การพัฒนา นโยบาย การระบุทางเลือก พิจารณาทางเลือกในการดำเนินการอนุรักษ์ และทดสอบผลกระทบที่จะมีต่อความสำคัญของสถานที่
- 8) การจัดเตรียมข้อความนโยบายในการดำเนินการอนุรักษ์
- 9) การบริหารจัดการสถานที่อนุรักษ์ตามที่กำหนดในนโยบาย
- 10) การติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข

2.5 วิธีการอนุรักษ์ (Methods of Conservation)

การอนุรักษ์ชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ในการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง อาจใช้วิธีหลายอย่าง เช่น วิธีทางกฎหมาย วิธีทางการเงิน หรือวิธีการอื่นๆ (สิทธิพร ภิรมย์รัตน์ 2548 : 52-53) แต่ละวิธีการมีสาระโดยย่อ ดังนี้

1) วิธีการทางกฎหมาย

วิธีการนี้เป็นการนำเอามาตรการทางกฎหมายมาใช้ประกอบการดำเนินการเป็นหลัก กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ที่ควรจะต้องมีการนำมาใช้ดังเช่น

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 หมวดที่ 1

มาตรา 7 ให้อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้มีอำนาจกำหนดเขตที่ดินตามเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาอาคารที่ควรแก่การอนุรักษ์ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 9 โบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วและเป็นโบราณสถานที่มิใช่เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบธรรม เมื่อมีการชำรุด หักพังหรือเสียหายไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานนั้นแจ้งการชำรุด หักพัง หรือเสียหายเป็นหนังสือไปยังอธิบดี ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่เกิดชำรุด หักพัง (สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ : 2542)

2) วิธีการทางการเงิน

มาตรการทางการเงินก็สามารถนำมาใช้ในการอนุรักษ์ได้เช่นกัน มาตรการเหล่านี้ได้แก่

- รัฐบาลให้เงินช่วยเหลือผ่านงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลในแต่ละปี
- การจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนเพื่อการอนุรักษ์
- การลดหย่อนภาษี (Tax Incentive) เพื่อจูงใจให้เกิดการอนุรักษ์
- การจัดให้มีการบริการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อการอนุรักษ์
- การกำหนดค่าปรับสำหรับผู้ฝ่าฝืน และนำค่าปรับมาใช้เพื่อการอนุรักษ์

3) วิธีการอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีมาตรการอื่น ๆ ที่สามารถนำมาใช้ คือ

- การปรับปรุงอาคารเดิมเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่ และมีผลตอบแทนเป็นรายได้
- การแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ในการพัฒนาหรือ TDR เป็นวิธีการที่ใช้เทคนิคทางด้านกฎหมายเพื่อแลกเปลี่ยนโอนย้าย หรือซื้อขายกรรมสิทธิ์ในการพัฒนา ส่วนมากจะใช้ F.A.R. (Floor Area Ratio) ส่วนที่ไม่ได้ใช้ของอาคาร หรือสถานที่อนุรักษ์ โอนย้ายสิทธิ์ไปยังที่ดินแปลงอื่นที่อยู่ใกล้เคียง หรือแปลงที่กำหนด ผลตอบแทนที่ได้จากการซื้อขายโอนย้าย เจ้าของทรัพย์สินสามารถนำมาใช้ในการอนุรักษ์และดูแลรักษา

2.6 ปัญหาและข้อขัดแย้งในการอนุรักษ์

การอนุรักษ์มักจะเป็นเรื่องที่มีปัญหาและข้อขัดแย้งในชุมชนเสมอ ปัญหาและข้อขัดแย้งเหล่านี้มีทั้งที่เป็นปัญหาทางด้านเทคนิค และปัญหาทางการเมือง (สิทธิพร ภิรมย์รัตน์ 2548 : 53) ได้แก่

- 1) การอนุรักษ์โดยใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นสิ่งที่ดีแต่จะเกิดปัญหากับเจ้าของอาคารในเรื่องการกำจัดสิทธิ์และเสรีภาพ
- 2) ในเรื่องของการกำหนดวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์เมือง มักมีข้อขัดแย้งกับวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเมืองด้านอื่นๆ
- 3) การขัดแย้งกันในเรื่องของคุณค่าว่าสมควรต่อการอนุรักษ์หรือไม่
- 4) การอนุรักษ์ต้องใช้เงินลงทุน ปัญหาที่เกิดขึ้นคือไม่ทราบจำนวนเงินที่ลงทุนว่ามีความเหมาะสมเพียงใด
- 5) รัฐบาลควรเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องการอนุรักษ์หรือไม่และมากน้อยเพียงใด
- 6) การอนุรักษ์อาคารควรมีบุคคลากรที่เป็นผู้พิจารณาให้ชัดเจน

2.7 มาตรฐานการอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์และย่านประวัติศาสตร์ในเมือง

กรมศิลปากรได้กำหนดมาตรฐานการอนุรักษ์ไว้โดยมีหลักการและเหตุผลที่สำคัญได้แก่ (สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ : 2542)

- 1) การอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์จะต้องใช้ความร่วมมือทางการเมือง และการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมประกอบกันในการวางแผนทุกระดับของการวางแผนเมืองและการวางแผนภาค
- 2) เมืองและย่านประวัติศาสตร์ที่คั่นนั้นต้องมีรูปแบบแผนผังของเมืองที่ชัดเจนหรือมีเอกลักษณ์ มีความสัมพันธ์ระหว่างอาคารกับพื้นที่สีเขียวและพื้นที่เปิดโล่ง
- 3) การมีส่วนร่วมจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นเป็นสิ่งจำเป็นอันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามแผนงานอนุรักษ์และสมควรได้รับการสนับสนุน การอนุรักษ์เมืองและย่านประวัติศาสตร์จะต้องคำนึงถึงประชาชนผู้ที่พักอาศัยเป็นอันดับแรกนอกจากนั้นกรมศิลปากรได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิธีการและมาตรฐานในการอนุรักษ์ไว้ดังนี้
- 4) แผนการอนุรักษ์จะต้องมีการตัดสินใจว่าอาคารใดบ้างควรแก่การอนุรักษ์และควรได้รับการสนับสนุนจากประชาชนที่พักอาศัยในพื้นที่นั้น
- 5) ควรมีการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง
- 6) อาคารที่สร้างขึ้นใหม่ ณ บริเวณย่านประวัติศาสตร์ควรมีลักษณะของอาคารให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับพื้นที่

7) การปรับปรุงบ้านพักอาศัยควรมีพื้นฐานบนการอนุรักษ์

2.8 การจัดองค์การการอนุรักษ์ของตะวันตก

การจัดองค์การการอนุรักษ์ของตะวันตกเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งจำเป็นต้องมีการเสนอให้ประเทศไทยได้นำมาพิจารณาเพราะปัญหาที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยที่ไม่สามารถแก้ไขได้ การเน้นข้อดีในเรื่องของการอนุรักษ์ของตะวันตกมาปรับใช้ให้เหมาะสมจะเป็นแนวทางที่ดี (สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ : 2542) ในที่นี้จะใช้ตัวอย่างจากประเทศอังกฤษ องค์การการอนุรักษ์ศิลปกรรมในอังกฤษเป็นหน่วยงานของภาคเอกชนที่เข้ามาจัดการ ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐได้มาก ลำดับการเกิดและพัฒนาองค์การการอนุรักษ์ศิลปกรรมในอังกฤษอาจขยายความได้ว่า

- ปี ค.ศ.1882 กฎหมาย Ancient Monuments Act ถูกนำมาใช้ทำการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่มีได้ใช้งานแล้วซึ่งสร้างขึ้นก่อน ค.ศ.1714 รวมได้กว่า 12,000 แห่ง อีกราว 700 แห่งอยู่ภายใต้การอารักขาของกรมสิ่งแวดล้อม หรือ Department of Environment โบราณสถานนอกจากนั้นบางแห่งอยู่ในความดูแลของหน่วยบริหารท้องถิ่น โบราณสถานแห่งใดที่เอกชนเข้าไปดูแลยากหรือเอกชนดูแลไม่ไหว ทาง DOE หรือเทศบาลก็อาจมีเงินช่วยเหลือ หรือบางครั้งอาจซื้อเพื่อเข้าไปดูแลเสียเอง

- ปี ค.ศ.1895 (ราว พ.ศ. 2438) เกิดองค์กรเอกชนที่เรียกว่า National Trust เริ่มจากคนกลุ่มเล็กๆ ที่ห่วงใยต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรม และการขาดการวางแผน อันทำให้สมบัติทางวัฒนธรรมต้องสูญเสียไปเรื่อยๆ National Trust ไม่ใช่องค์กรของทางราชการ แต่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบางประการ เช่น ทรัพย์สินที่ตกเป็นของ National Trust จะได้รับการยกเว้นภาษีเป็นต้น ปัจจุบันมีสมาชิกราว 500,000 คน ครอบครองอุทยานประวัติศาสตร์ประมาณ 200 แห่ง รวมทั้งฝั่งทะเล คลอง โรงสีเก่า โรงเตี๊ยม สะพาน ปราสาท หรือแม้แต่หมู่บ้านอีก 1 แห่ง

National Trust ดำเนินการบริหารโดยคณะกรรมการที่มาจากองค์กร สมาคมต่าง ๆ ที่สามารถช่วยออกความเห็นด้านการอนุรักษ์อาคารและทรัพย์สินได้ ปัญหาที่ประสบก็มาจากการที่ทรัพย์สินส่วนใหญ่ ไม่สามารถขายได้ ทาง Trust จะต้องเป็นเจ้าของไปตลอด ยกเว้นบางกรณีที่รัฐสภาออกกฎหมายพิเศษอนุมัติให้ขายทรัพย์สินบางรายการได้นอกจากนั้นต้องดูแลให้อยู่ในสภาพดีซึ่งสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ปัจจุบัน National Trust จึงมีนโยบาย งดรับทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคเพิ่มเติม ยกเว้นเสียแต่เจ้าของผู้มอบให้จะจัดเงินทุนสำหรับดูแลรักษามาดำเนินการ สำหรับการจัดการกับทรัพย์สินในความดูแล ทาง National Trust ต้องการให้มีผู้อยู่อาศัยในอาคารต่างๆของตน จึงอนุญาตให้มีการเช่าอยู่อาศัยได้ หรือมีการใช้ที่ดินเพาะปลูกภายใต้การควบคุมได้

- ปี ค.ศ.1947 กฎหมาย Town and Country Planning Act ถูกนำมาใช้ เนื่องจากการขยายตัวของเมืองอันจะก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมมากมายรวมทั้งด้าน โบราณสถานและ

มรดกทางวัฒนธรรมด้วย กฎหมายนี้เป็นแม่แบบกฎหมายผังเมืองของไทยเรานั้นเอง ซึ่งนอกจากจะทำหน้าที่ควบคุมอาคารที่จะเกิดขึ้นใหม่แล้ว ยังมีมาตรการพิทักษ์อาคารเก่าด้วยโดยการระบุนอาคารที่มีการขึ้นทะเบียนไว้ (listed building) อันได้แก่ อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม เพราะอาจเป็นผลงานเด่นของสถาปนิกสำคัญ เป็นตัวแทนสไตล์การออกแบบแต่ละสมัยหรืออาจเป็นตัวอย่างของอาคารที่มีการออกแบบไว้เป็นพิเศษเพื่อการอุตสาหกรรม โรงงานหัตถกรรมหรือแม้แต่สถานีรถไฟบางครั้งอาจเป็นอาคารที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือเหตุการณ์สำคัญ ปัจจุบันมีอาคารที่ขึ้นทะเบียนไว้จำนวนทั้งสิ้น 120,000 แห่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับความสำคัญ อาคารทุกระดับหากมีการเปลี่ยนแปลงหรือถอนต้องประกาศให้มหาชนทราบและต้องได้รับการอนุมัติจากกรมสิ่งแวดล้อม

- ปี ค.ศ.1967 มีกฎหมาย Civil Amenities Act เป็นอำนาจทางกฎหมายสนับสนุนการประกาศเขตอนุรักษ์ (Conservation Areas) อันอาจเป็นกลุ่มอาคาร ตำบล หรือเมืองเก่าทั้งเมือง สมาคมอนุรักษ์ (Civil Amenities Societies) ได้รับการก่อตั้งขึ้นมากมายในท้องถิ่นต่างๆ คอยดูแลเป็นหูเป็นตาขององค์กรใหญ่ ซึ่งนับว่ามีประโยชน์มาก เพราะสมาชิกเป็นคนในท้องถิ่นเอง ต่างจากเจ้าหน้าที่เทศบาลซึ่งมักโยกย้ายไปที่อื่น หรือสมาชิกสภาจังหวัดที่อาจไม่ได้รับเลือกตั้งในครั้งต่อไป

สมาคมอนุรักษ์เหล่านี้มีอยู่ราว 1,000 แห่ง ได้รับความสนับสนุนระดับชาติจาก Civil Trust เกิดในปีค.ศ.1957 ซึ่งให้คำปรึกษาวางโครงการให้การศึกษาด้านการอนุรักษ์แก่ประชาชน จัดการประชุม สัมมนา นิทรรศการ ฯลฯ เป็นองค์กรอาสาสมัคร เช่นเดียวกับบรรดาสมาคมอนุรักษ์ต่างๆ

จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าอาคารที่ทรงคุณค่าแก่การรักษาไว้มีจำนวนมากไม่จำเป็นต้องมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูเฉพาะสถานที่ใดที่หนึ่งเพราะอาคารที่ทรงคุณค่ามีอยู่ทุกที่เพียงแค่เราจะจัดการกับสิ่งเหล่านี้อย่างไร ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งกระบวนการมีส่วนร่วม การออกกฎหมาย เพื่อให้การอนุรักษ์เป็นสิ่งที่ดีเมื่อได้รับการรักษาและใช้ประโยชน์ร่วมกันต่อไป

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน

ในอดีตสังคมไทยมีการพูดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวางในแง่หลักการ ประโยชน์ และความจำเป็น ต่อมาได้มีประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ โดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. 2539 และที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนที่สุด คือ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งรับรองสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ร่วมรับรู้ ร่วมให้ข้อมูล ร่วมกระทำการ ร่วมตรวจสอบ จนถึงร่วมตัดสินใจ

สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในที่นี้จะกล่าวถึง ความหมาย ลักษณะของการมีส่วนร่วม การรับรู้และการสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระบวนการมีส่วนร่วม ระดับของการมีส่วนร่วม แนวทางการมีส่วนร่วมและการให้ข้อมูล และประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

3.1 ความหมาย

การมีส่วนร่วมของประชาชน ได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลาย เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การร่วมมือของประชาชนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามารับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ (กรรณิการ์ ชมดี 2524, อ้างถึงใน ชัยมงคล นิมศรีสุกุล 2549 :11)

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในเรื่องความคิด ซึ่งได้แก่การค้นหาคำปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวางแผนแก้ไขปัญหาและปัจจัยที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคือ การพัฒนาที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในเรื่องและมีระบบการทำงานเป็นลำดับขั้นตอน ประชาชนต้องเป็นผู้ตัดสินใจเริ่มกิจกรรมของตนเองและ การสนับสนุนทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายนอกได้แก่ สภาพสังคม เศรษฐกิจ ขนบธรรมเนียมประเพณี กฎระเบียบ นโยบายรัฐ ส่วนปัจจัยภายในได้แก่โอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ความคาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับ อายุ เพศ สภาพร่างกาย (นพวรรณ ชีระพันธ์เจริญ 2550 : 11)

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มโดยมีกระบวนการสื่อสารกันสองทางเช่นการแสดงทัศนคติแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นเพื่อหาทางเลือกในการตัดสินใจ ทำให้เกิดการเรียนรู้ เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย (สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับสถาบันนโยบายศึกษา 2539, อ้างถึงใน สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2549 : 18)

จากความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้ทราบถึงกระบวนการ การแสดงความคิดเห็น การทำงานของประชาชนในลักษณะที่มีความแตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันคือการแสดงความคิดเห็นเพื่อที่จะได้สิ่งที่เหมาะสมที่สุดที่มาจากความเห็นส่วนใหญ่

3.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ลักษณะของการมีส่วนร่วม มี 4 ประเภทดังนี้ (นรินทร์ 2543, แก้วมีศรี อ้างถึงใน พวงเพชร ธนสิน : 2548)

1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และร่วมกันในการตัดสินใจนับเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะถ้าหากประชาชนในชุมชนยังไม่เข้าใจหรือมองไม่เห็นปัญหาของ

ตัวเองการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาที่จะไม่ประสบความสำเร็จเพราะประชาชนในชุมชนเป็นบุคคลที่อยู่ร่วมกับปัญหาจึงทำให้รู้จักปัญหาของประชาชนดีที่สุด แต่อาจมองปัญหาไม่ชัดเจนหรืออาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองได้ แต่เมื่อมีบุคคลเข้ามาช่วยเหลือประชาชนในชุมชนจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม เป็นการให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้เรื่องราวของการวางแผน และการแก้ไขปัญหาด้วยกัน โดยผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าจะต้องเป็นฝ่ายให้คำแนะนำ

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน จะเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมกัน เป็นเจ้าของร่วมกันเรียนรู้กับการดำเนินกิจกรรมไปพร้อมกันจนกระทั่งเกิดผลประโยชน์ไปพร้อมกัน

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เมื่อมีการดำเนินการไปสักระยะหนึ่งแล้ว จะต้องมีการประเมินผลเพื่อทบทวนประเมินประสิทธิภาพที่ได้มาดำเนินการทั้งหมด

จากลักษณะของการมีส่วนร่วมสามารถทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในแต่ละแบบที่แตกต่างกันถึงสิ่งที่กำหนดวางเป้าหมายไว้แต่แรกว่าเราจะร่วมมือกันเพื่อที่จะทำอะไร การร่วมมือก็จะดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการร่วมมือจะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้ถ้าไม่ได้มีการตัดสินใจที่แน่วแน่จากบุคคลที่มีความรู้เพียงพอ ความเชื่อใจที่ประชาชนสามารถไว้วางใจและเป็นสื่อกลางในการให้ความร่วมมือ

3.3 การรับรู้และการสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การรับรู้และการสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีเรื่องที่ต้องพิจารณาอยู่ 2 เรื่อง คือ

1) การตัดสินใจว่าใครต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการวิเคราะห์การตัดสินใจ

โดยทั่วไปกลุ่มคนที่เริ่มมีการวางแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้หมายความว่าประชาชนทุกคนแต่เป็นประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลักที่จะเข้ามาเกี่ยวข้อง และเป็นการเปิดโอกาสให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างประชาชน ภาครัฐ และ ภาคเอกชน แต่การร่วมมือที่จะไปถึงจุดหมายได้นั้นต้องมีความห่วงใย จริงใจ และควรที่จะต้องมีตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ

2) การสร้างความชัดเจนว่าใครเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจในการร่วมมือกันระหว่างประชาชน ผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจจากกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นควรที่จะได้รับทราบข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นเพื่อที่จะได้รู้ถึงกระบวนการไปพร้อมๆกัน

การรับรู้และการสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นส่วนที่สำคัญของการระดมความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น ที่จะต้องมีผู้นำของแต่ละชุมชนเป็นบุคคลที่ประชาชนไว้วางใจเพื่อสร้างความอบอุ่น ไว้วางใจ และเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นร่วมมือกัน

3.4 หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมพัฒนาจากการที่นักปรัชญาการศึกษาได้เริ่มใช้วิธีการเรียนรู้จากการกระทำ ซึ่งเป็นพื้นฐานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ดึงความสามารถของผู้เรียนออกมาในรูปของการเรียนรู้ ที่เรียกว่า active learning ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหามากขึ้น และยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม ในเวลาต่อมาจึงพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหการเรียนรู้โดยร่วมมือกัน (สุภณิดา ปุสุรินทร์คำ : 2544)

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคคลทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทักษะได้เป็นอย่างดี ผ่านการสังเคราะห์จากผลวิเคราะห์ของการศึกษาวิจัยรูปแบบการเรียนรู้หลายรูปแบบจนได้โครงสร้างพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย วงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ผสมผสานกับกระบวนการกลุ่ม (group process) เพราะในแต่ละองค์ประกอบของวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นั้น ผู้เรียนแต่ละคนซึ่งมีประสบการณ์คิดตัวเอง จะสามารถใช้ประสบการณ์ของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนทดลองใช้ความรู้ที่เรียนมาไปสู่การปฏิบัติได้คั้นนั้น ต้องผ่านกระบวนการกลุ่ม ฉะนั้นการให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และช่วยกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี

หลักการสำคัญของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ + การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม

- 1) เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน
- 2) ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง และเป็นการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) คือ ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมตลอดเวลา ไม่ได้นั่งฟังการบรรยายอย่างเดียว
- 3) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
- 4) ปฏิสัมพันธ์ที่มี ทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง
- 5) อาศัยการสื่อสารทุกรูปแบบ เช่น การพูด หรือการเขียน การวาดรูป การแสดง บทบาทสมมุติ ซึ่งเอื้ออำนวยให้เกิดการแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์ และสังเคราะห์การเรียนรู้ องค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (group process) เป็นการเรียนรู้พื้นฐานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเมื่อประกอบไปกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ กระบวนการกลุ่มจะช่วยทำให้ผู้เรียน

ได้มีส่วนร่วมสูงสุด และทำให้บรรลุงานสูงสุด การมีส่วนร่วมสูงสุดของผู้เรียนขึ้นอยู่กับกร ออกแบบกลุ่ม ซึ่งมีตั้งแต่กลุ่มเล็กสุด คือ 2 คน จนกระทั่งกลุ่มใหญ่ องค์ประกอบที่สำคัญของการ กำหนดกลุ่มมี 3 ประการ ดังนี้

1) การกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มกันอย่างไร เพื่อทำอะไร ใช้ เวลาอย่างน้อยแค่ไหน เมื่อบรรลุงานแล้วจะให้ทำอะไรต่อ เช่น การเสนอผลงานหน้าชั้น

2) การกำหนดบทบาทของกลุ่มหรือสมาชิกให้ชัดเจน โดยทั่วไปกำหนดบทบาทใน กลุ่มย่อยควรให้แต่ละกลุ่มมีบทบาทที่แตกต่างกัน เมื่อนำมารวมในกลุ่มใหญ่ จะเกิดการขยายการ เรียนรู้ทำให้ใช้เวลาน้อยในการเรียนรู้และไม่น่าเบื่อ การกำหนดบทบาทในแต่ละกลุ่มให้ทำกิจกรรม ยักรวมถึงการกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่มด้วย

3) การกำหนดโครงสร้างของงานที่ชัดเจน บอกรายละเอียดของกิจกรรมและบทบาท โดยทำเป็นกำหนดงานที่ผู้สอนแจ้งให้แก่ผู้เรียน หรือทำเป็นใบงานมอบให้กับกลุ่ม

หลักการการเรียนรู้แบบการมีส่วนร่วมเป็นการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางใน กิจกรรม การเรียนรู้แบบส่วนร่วมเป็นการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยประสบการณ์ ผสมผสานไปกับ กระบวนการกลุ่ม ทุกคนที่เข้ามาเรียนรู้จะมีประสบการณ์ติดตัวมาและสามารถนำประสบการณ์ที่ ได้มาทำให้เกิดประโยชน์คือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และต้องควบคู่ไปกับกลุ่มที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อ กำหนดกิจกรรม บทบาท โครงสร้างของงาน และเมื่อนำมารวมกลุ่มใหญ่จะเกิดการเรียนรู้จากกลุ่ม ใหญ่ ทำให้ลดเวลาลง และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.5 กระบวนการการมีส่วนร่วม

กระบวนการการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมด้วยกันตลอดทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน ในกระบวนการมีขั้นตอนดังนี้ (อภินิ รพีพัฒน์ : 2525)

- ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้า มามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน

- ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนาซึ่งเป็นขั้นตอนของการ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการตลอดจนแนวทางการดำเนินงานและทรัพยากร ที่จะใช้

- ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาเป็นส่วนที่ประชาชนมี ส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์

- ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งเป็นทั้งการได้รับผลประโยชน์ทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

- ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นการประเมินว่าการที่ประชาชนเข้าร่วมพัฒนา ได้ดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด การประเมินอาจประเมินแบบย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรืออาจประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอด

กระบวนการมีส่วนร่วมจะเป็นแกนหลักในการพัฒนามีความสำคัญระดับขั้นตั้งแต่องค์กรใหญ่จนถึงองค์กรขนาดเล็ก จนกระทั่งการนำไปพัฒนาในระดับประเทศ ดังนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมจึงเป็นแรงผลักดันในการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้ง ทำให้เกิดความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ

3.6 ระดับของการมีส่วนร่วม

ระดับของการมีส่วนร่วมเป็นการเริ่มปฏิบัติงานในการทำงาน ตั้งแต่วางแผน การปรึกษาหารือกัน วางแผนร่วมกัน ติดตามผล ไปจนเสร็จสิ้นการดำเนินงาน ดังนั้นจึงได้แบ่งสภาพของการร่วมมือแบบมีส่วนร่วมไว้ 5 ระดับดังนี้ (อคิน ระพีพัฒน์ : 2525)

1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน ตลอดจนเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมและผู้ปฏิบัติงาน

2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหาและแนวทางต่างๆ ที่อาจนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหานั้นในพื้นที่

3) ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทาง วิธีการที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหานั้น และวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันของผู้ปฏิบัติงาน

4) ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนเพื่อแก้ไขปัญหานั้น

5) ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลปฏิบัติงานร่วม และผู้ปฏิบัติงาน

จะเห็นได้ว่าสภาพของการร่วมมือ ทั้ง 5 ระดับนี้มีระดับที่หนึ่ง สอง สาม ที่มีความสำคัญเพราะเป็นขั้นตอนที่เสริมสร้างให้ประชาชนสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

3.7 แนวทางการมีส่วนร่วมและการให้ข้อมูล

การมีส่วนร่วมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการให้ข้อมูลและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยสามารถแบ่งแนวทางออกเป็น การให้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือร่วมกัน ช่องทางดังกล่าวจะมีลักษณะในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทางตรงและทางอ้อม กระทำโดยการผ่านทางสื่อต่างๆดังนี้ (อคิน ระพีพัฒน์ : 2525)

3.7.1 การมีส่วนร่วมโดยการให้ข้อมูลในทางเดียว

การมีส่วนร่วมโดยการให้ข้อมูลทางเดียวสามารถทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

1) เอกสารข้อเท็จจริงเป็นการนำเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นลักษณะของกฎหมาย (การอนุรักษ์เป็นส่วนหนึ่งในเอกสารข้อเท็จจริง) หรือระเบียบวิธีปฏิบัติ ซึ่งมีการจัดทำ หรือกำหนดไว้แล้ว โดยที่ข้อเท็จจริงเหล่านี้ ได้มีการพิจารณาตรวจสอบ หรือรับรองโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่หรือหน่วยงานที่ได้รับมอบให้รับรองข้อเท็จจริงเพื่ออ้างอิง

2) จดหมายข่าวเป็นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น บทวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ

3) รายงานการศึกษา ในการดำเนินงานตามโครงการหรือแผนงาน อาจจะมีประเด็นที่ไม่มีความแน่ชัด หรือเป็นที่ถกเถียงถึงข้อสรุปในประเด็นนั้นๆ ซึ่งมักจะนำไปสู่การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาข้อเท็จจริงให้ปรากฏแล้วนำเสนอผู้ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนโดยทั่วไปทราบ โดยการจัดทำรายงานผลการศึกษา

4) การจัดทำวิดีโอทัศน์เป็นวิธีการจัดเก็บข้อมูลเหตุการณ์ที่สามารถนำมาเป็นสื่อประกอบการเรียนรู้ แนวทางการดำเนินงานข้อเท็จจริง และการบรรยายสรุปเหตุการณ์หรือผลการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี

5) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร จะสามารถใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดข้อมูลและข่าวสารไว้ให้ประชาชนที่สนใจได้ศึกษาค้นคว้า

5) การแถลงข่าวเพื่อการสื่อสารข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งสู่สาธารณะผ่านสื่อมวลชนต่างๆ วัตถุประสงค์ไม่เพียงเพื่อแจ้งให้สาธารณชนได้รับรู้ต่อกรณีเรื่องนั้นๆ เท่านั้น แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อเชิญชวนให้สาธารณชน ผู้สนใจ ประชาชนในชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเรื่องนั้นๆ ได้แสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และการปรับปรุงแก้ไข

6) เวทีนำเสนอข้อมูลเป็นกิจกรรมนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นทางการให้แก่สื่อมวลชน ได้รับรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ การจัดเวทีนำเสนอข้อมูลไม่ได้จำกัดเพียงจัดให้แก่สื่อมวลชนเท่านั้น แต่เปิดให้กลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในกิจกรรมด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นจำเป็นต้องมีการเตรียมการอย่างดี

7) การสื่อสารผ่านวิทยุกระจายเสียง เป็นเครื่องมือและสื่อในการสื่อสารที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง อาจกล่าวได้ว่าในเกือบทุกจำนวนประชากรในชุมชนจะมีเครื่องรับวิทยุที่สามารถที่จะรับฟังข่าวสารจากทางวิทยุได้ไม่มากนักน้อย

8) การจัดสัมมนา และสื่อมวลชน การประชุมจะมีผู้เชี่ยวชาญ และเจ้าหน้าที่มาร่วมจัดกิจกรรมการสัมมนา โดยมุ่งเน้นให้เข้าใจไม่ใช่เฉพาะเรื่องหลักการ ที่มาและเหตุผล หากแต่ได้

เรียนรู้และเข้าใจประเด็นทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และเรื่องอื่นๆ ด้วย กิจกรรมนี้อาจเปิดให้บุคคลต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมได้ด้วย

9) หอกระจายข่าวชุมชนเป็นกิจกรรมที่องค์กรจัดทำขึ้นโดยการให้ข้อมูลผ่านหอกระจายข่าวชุมชนที่มีอยู่แล้วในแต่ละชุมชน เป็นการให้หอกระจายข่าวในการสื่อสารข้อมูล

10) ทศศึกษาเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีตลอดจนการมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลปัญหา โดยเป็นที่เชื่อกันว่าเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากการให้ข้อมูลโดยใช้สถานที่จริง

11) การนำเสนอเป็นกระบวนการให้ข้อมูลด้วยการพูด การบอก การอธิบายความรู้ในเนื้อหาเพื่อให้ผู้ฟังรับรู้เรื่องต่างๆ

3.7.2 การมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็น

1) การมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ดังนี้ (ชัยมงคล นิยมศรีสุขกุล 2549 : 17)

2) การสัมภาษณ์รายบุคคล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลของประชาชนในท้องถิ่นจากการแสดงจากอารมณ์หรือพฤติกรรมออกมาระหว่างการสัมภาษณ์

3) การสนทนากลุ่มย่อย เป็นการสนทนาแบบหลายคนมีจุดรวมศูนย์ของประเด็นเนื้อหาพร้อมกันเช่นการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนา การจัดเวทีสาธารณะ

4) การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นเครื่องมือที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ปัจจุบันการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนระบบนี้ยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบเท่าที่ควร

5) สายด่วนสายตรงเป็นเครื่องมือที่ใช้รับฟังความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนทางโทรศัพท์เข้ามาสอบถามข้อมูล หรือเสนอข้อมูลหรือความคิดเห็น

การรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นทางการได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเพื่อปฏิบัติตามข้อบังคับของกฎหมาย ระเบียบ ที่ระบุนำรัฐต้องรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นทางการของประชาชนและจะต้องมีการจัดทำการบันทึกจากความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน

3.7.3 การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือร่วมกัน

การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารืออาจดำเนินการได้หลายแบบ ดังนี้

1) เวทีสาธารณะการจัดกิจกรรมเวทีสาธารณะจะเริ่มต้นด้วยการแจ้งให้ประชาชนทราบความเป็นไป การจัดเวทีสาธารณะเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งจะให้ประชาชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อที่จะนำข้อมูลไปพัฒนาและปรับปรุงต่อไป

2) การพบปะแบบไม่เป็นทางการ เป็นการสื่อสารสองทาง การพบปะแบบไม่เป็นทางการนี้อำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้าไปในหน่วยงานโดยเจ้าหน้าที่ที่สามารถเข้าไปแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสร้างความกระฉับกระเฉงในประเด็นข้อสงสัย หรือข้อวิตกกังวลของสังคม

3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการประชุมที่มีเป้าหมายแน่นอน มีวัตถุประสงค์เฉพาะและต้องการคำตอบที่ชัดเจน เป็นการสื่อสารสองทางที่ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นทัศนคติซึ่งกันและกัน

4) คณะที่ปรึกษาเป็นเทคนิคการมีส่วนร่วมที่มุ่งเน้นจัดตั้งกลุ่ม ให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างการบริหารขององค์กร โดยในโครงการเจ้าหน้าที่และผู้เชี่ยวชาญ ถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการขอข้อคิดเห็นจากคณะที่ปรึกษา ก่อนการจัดทำดำเนินการหรือขออนุมัติการดำเนินงาน ในขณะที่เทคนิคการมีส่วนร่วมประเภทอื่นมักมีลักษณะเป็นการจัดกิจกรรมเป็นครั้งคราวไปโดยมีกำหนดเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดอย่างชัดเจน

โดยสรุปการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือร่วมกันเป็นการเปิดกว้างทางด้านความคิดที่ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้แสดงความคิดเห็นจากปัญหาที่พบได้อย่างเต็มที่

4. แรงจูงใจ

แรงจูงใจเป็นส่วนหนึ่งของการที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมซึ่งมีสาระสำคัญที่ควรศึกษาคือ ความหมาย แรงจูงใจต่อพฤติกรรมในแต่ละสถานการณ์ ลักษณะของแรงจูงใจ และทฤษฎีแรงจูงใจ

4.1 ความหมาย

ความหมายของแรงจูงใจมีหลากหลายและแตกต่างกันดังนี้

แรงจูงใจ หมายถึง สิ่งที่โน้มน้าวหรือชักจูงบุคคลให้เกิดการกระทำหรือปฏิบัติการ

แรงจูงใจ หมายถึง กระบวนการที่ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิดความมานะพยายามเพื่อที่จะสนองตอบความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จ

แรงจูงใจ หมายถึง ภาวะในการเพิ่มพฤติกรรมการกระทำกิจกรรมของบุคคลโดยบุคคลลงใจกระทำพฤติกรรมนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นแรงจูงใจจึงเป็นกระบวนการที่ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กระทำหรือตอบสนองกับวัตถุประสงค์บางอย่างแต่จะสามารถกระตุ้นหรือโน้มน้าวได้สำเร็จได้หรือไม่นั้นก็จะต้องอาศัยระยะเวลาเป็นสำคัญ

4.2 แรงจูงใจต่อพฤติกรรมในแต่ละสถานการณ์

แรงจูงใจจะทำให้แต่ละบุคคลเลือกพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เหมาะสมที่สุดในแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป พฤติกรรมที่เลือกแสดงนี้เป็นผลจากลักษณะในตัวบุคคล สภาพแวดล้อม (แนวคิดทางจิตวิทยาแรงจูงใจ : 2532)

1) ถ้าบุคคลมีความสนใจในสิ่งใดก็จะเลือกแสดงพฤติกรรม และมีความพอใจที่จะทำกิจกรรมนั้นๆ รวมทั้งพยายามทำให้เกิดผลเร็วที่สุด และทำได้ดีเช่นกัน

2) ความต้องการเป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้ทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการนั้น

3) ค่านิยมที่เป็นสิ่งของต่างๆ เช่น ค่านิยมทาง เศรษฐกิจ สังคม ความงาม จริยธรรม วิชาการ เหล่านี้จะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดแรงขับของพฤติกรรมตามค่านิยมนั้น

4) ทักษะที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็มีผลต่อพฤติกรรมนั้น เช่น ถ้ามีทักษะที่ดีต่อการทำงาน ก็จะทำงานด้วยความทุ่มเท ความตั้งใจ

5) ความมุ่งหวังที่ต่างกัน จึงทำให้เกิดแรงกระตุ้นที่ต่างระดับกัน คนที่ตั้งระดับความมุ่งหวังไว้สูงจะมีพยายามมากกว่าผู้ที่ตั้งระดับความมุ่งหวังไว้ต่ำ

6) การแสดงออกของความต้องการในแต่ละสังคมจะแตกต่างกันออกไปตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมของตน ยิ่งไปกว่านั้นคนในสังคมเดียวกัน ยังมีพฤติกรรมในการแสดงความต้องการที่ต่างกันอีกด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

7) ความต้องการอย่างเดียวกัน ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันได้

8) แรงจูงใจที่แตกต่างกัน ทำให้การแสดงออกของพฤติกรรมที่เหมือนกันได้

9) พฤติกรรมอาจสนองความต้องการได้หลายๆทางและมากกว่าหนึ่งอย่างในเวลาเดียวกัน เช่นตั้งใจทำงาน เพื่อเงินเดือนจะได้เพิ่มขึ้นและได้ชื่อเสียงเกียรติยศ ความยกย่องและยอมรับจากผู้อื่น

แรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงอาจจะต้องขึ้นอยู่กับปัญหาที่ประชาชนในพื้นที่ประสบและเกิดการร่วมมือกันเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้นแต่อาจจะต้องมีการแลกเปลี่ยนเพื่อที่จะทำให้เกิดการร่วมมือกันทำจากประชาชนนั้นก็คือแรงจูงใจที่ได้ตกลงกันไว้แต่อาจจะประสบความสำเร็จได้เร็วและดี หรือไม่ประสบความสำเร็จก็เพราะความต้องการของบุคคลมีมากน้อยไม่เท่ากัน

4.3 ลักษณะของแรงจูงใจ

ลักษณะของแรงจูงใจ มี 2 ประเภท ดังนี้

1) แรงจูงใจภายใน

แรงจูงใจภายในเป็นสิ่งผลักดันจากภายในตัวบุคคลซึ่งอาจจะเป็นเจตคติ ความคิด ความสนใจ ความตั้งใจ การมองเห็นคุณค่า ความพอใจ ความต้องการ ฯลฯ สิ่งต่างๆดังกล่าวนี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก่อนข้างถาวรเช่น คนงานที่ทำงานในองค์กร ที่เห็นองค์กรเป็นสถานที่ที่ให้ชีวิต และจงรักภักดีต่อองค์กร บางองค์กรขาดทุนในการดำเนินการไม่สามารถจ่ายค่าตอบแทนได้ แต่ด้วยความผูกพันพนักงานที่ทำงานในองค์กรนั้น ก็ยินดี ร่วมกันลดค่าใช้จ่ายและช่วยกันทำงานอย่างเต็มที่

2) แรงจูงใจภายนอก

แรงจูงใจภายนอก เป็นสิ่งผลักดันภายนอกตัวบุคคลที่มากระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม อาจจะเป็นการได้รับรางวัล เกียรติยศ ชื่อเสียง คำชม หรือยกย่อง แรงจูงใจนี้ไม่คงทนถาวร แรงจูงใจมีที่มาจากหลายสาเหตุด้วยกันเช่น อาจจะเนื่องมาจากความต้องการ หรือสิ่งเร้า อาจเนื่องมาจากการคาดหวัง หรือจากการเก็บกดซึ่งบางทีเข้าตัวก็ไม่ได้ จะเห็นได้ว่าการจูงใจให้เกิดพฤติกรรม ไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนเนื่องจากพฤติกรรมมนุษย์มีความซับซ้อน แรงจูงใจอย่างเดียวกัน อาจทำให้เกิดพฤติกรรมที่ต่างกัน แรงจูงใจต่างกันอาจเกิดพฤติกรรมที่เหมือนกันก็ได้

แรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก เป็นสิ่งที่ผลักดันให้เกิดพฤติกรรมได้ทั้ง 2 แบบแต่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นผลดีหรือไม่ดีก็ต้องขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อาจจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว หรือกำลังจะเกิดขึ้น หรือยังไม่เกิดผลที่เกิดจากแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกจึงเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ยาก และซับซ้อน

4.4 ทฤษฎีของแรงจูงใจ

ทฤษฎีของแรงจูงใจมีหลายคนกล่าวไว้หลากหลายดังนี้

แรงจูงใจเป็นมาตรการรัฐในหลายประเทศใช้ในการสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ซึ่งมาตรการแรงจูงใจก็ใช้กันมากในด้านการพัฒนาเมืองด้วย เช่นการให้โบนัสในรูปของการเพิ่มพื้นที่อาคารแก่นักพัฒนา หากมีการลดพื้นที่บางส่วนให้กับสาธารณะ หรือในลักษณะอื่นๆก็มี ประเภทของแรงจูงใจที่รัฐให้แก่เอกชนออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆคือ แรงจูงใจโดยตรง แรงจูงใจทางอ้อม

แรงจูงใจโดยตรง คือการให้เงินสนับสนุนโดยตรงแก่เจ้าของทรัพย์สิน ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม การให้เงินสนับสนุนนี้มีพื้นฐานมาจากการที่รัฐได้ประกาศคุ้มครองทรัพย์สินที่มีคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นของเอกชน การให้เงินสนับสนุนนี้มีความหลากหลายมากอาจเป็นการให้เปล่าหรือเป็นการสมทบ

แรงจูงใจทางอ้อม คือการที่รัฐไม่ได้มอบให้เอกชนเพื่อบูรณะหรือบำรุงรักษาโดยตรงแต่ใช้มาตรการอื่นๆเพื่อให้เจ้าของอาคารหันมาใช้ทางเลือกต่างๆในการจัดการกับอาคารที่

มีคุณค่าของคน ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ การลดภาษีเงินได้ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ырธนศร์ พินิตเสถียร 2549 : 34)

ทฤษฎีแรงจูงใจของ เบลา กล่าว่าไว้ดังนี้บุคคลจะกระทำกิจกรรมใดก็ตามย่อมเกี่ยวข้องกับทางเลือกเปลี่ยนเสมอ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือบุคคลจะกระทำกิจกรรมใดก็ตาม ย่อมมีความคาดหวังในรางวัลหรือสิ่งตอบแทนเสมอสาระของทฤษฎีนี้ได้แก่ (แนวคิดทางจิตวิทยา แรงจูงใจ : 2532)

1) รางวัล หมายถึง เป้าหมายหรือเป้าประสงค์ที่บุคคลคาดว่าจะได้รับการกระทำ ในกิจกรรมนั้น ๆ

2) ทุน หมายถึง ทางเลือกหรือประเภทของกิจกรรมที่บุคคลจะเลือกกระทำโดยอาศัย ประสพการณ์เดิม อันจะทำให้บุคคลสามารถตัดสินใจเลือกกระทำกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของตนได้

3) กำไร หมายถึง ผลที่ได้รับเมื่อบุคคลได้กระทำในกิจกรรมนั้นแล้ว อาจหมายถึง การบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ หรืออาจล้มเหลว ถ้าบุคคลบรรลุจุดมุ่งหมายจากการเข้าร่วม กิจกรรม บุคคลย่อมที่จะกระทำกิจกรรมนั้นต่อไป แต่ถ้าบุคคลไม่บรรลุจุดมุ่งหมายจากการกระทำ กิจกรรม บุคคลนั้นย่อมไม่กระทำในกิจกรรมนั้น

ทฤษฎีแรงจูงใจของไฮแมนส์ มีความคล้ายคลึงกับทฤษฎีแรงจูงใจของเบลามากคือ รางวัลหรือผลตอบแทนที่บุคคลจะได้รับมาจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและทำกิจกรรมที่ บุคคลได้กระทำล้วนแต่เป็นเรื่องของการแลกเปลี่ยนทั้งสิ้น ได้แบ่งทฤษฎีออกเป็นขั้นตอนที่ละเอียด กว่า ดังนี้

- 1) บุคคลมีความคาดหวังในผลกำไรจากการเข้าร่วมกิจกรรม
- 2) กระบวนการกิจกรรมจะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน
- 3) บุคคลที่เสียเปรียบเมื่อเกิดการแลกเปลี่ยนจะหลีกเลี่ยงกิจกรรมการแลกเปลี่ยน
- 4) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของบุคคลที่ขาดทุนหรือไม่บรรลุในวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในกิจกรรมนั้นจะลดน้อยลง
- 5) หากการกระทำกิจกรรมบรรลุเป้าหมาย บุคคลก็จะกระทำกิจกรรมนั้นต่อไป และ จะกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับกิจกรรมนั้น เพื่อให้เกิดความสมดุลในการแลกเปลี่ยน
- 6) หากการแลกเปลี่ยนเป็นที่พอใจของบุคคลทั้งสองฝ่าย ย่อมหมายถึงความสมดุล ในการแลกเปลี่ยนมากขึ้น และทำให้ความรู้สึกที่ไม่ดีของฝ่ายเสียเปรียบลดน้อยลง
- 7) ระบบสังคมที่ขาดความยืดหยุ่นย่อมก่อให้เกิดความไม่สมดุลหรือขาดความ ยุติธรรมในการแลกเปลี่ยน

5. กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการกลุ่ม เป็นอีกทฤษฎีที่ส่งผลให้เกิดการร่วมมือโดยมุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม และมีความต่อเนื่องการศึกษาสาระสำคัญของกระบวนการกลุ่มจะศึกษา ความหมาย ประเภท หลักการ และ ขั้นตอนกระบวนการกลุ่ม

5.1 ความหมาย

กระบวนการกลุ่มได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มารวมตัวกัน โดยมีจุดมุ่งหมาย หรือ วัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเกี่ยวข้องกันกับบุคคลอื่น มีหลักการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมกลุ่มตาม ทฤษฎี กระบวนการกลุ่ม (ทศนีย์ ตันทวิวงศ์ : 2540)

กลุ่ม หมายถึง วิธีการจัดการการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนทุกคนมีความรับผิดชอบต่อการ เรียนรู้ของตนเองได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปแก้ปัญหาที่ ประสบอยู่ ผลที่พึงได้จากการเรียนรู้แบบกลุ่มนั้น ได้ทั้งความรู้ ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ มี ความรู้สึกในด้านต่างๆ จากการเรียนสภาพความเป็นไปของบุคคลในกลุ่ม

กระบวนการกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่มีความจำเป็นต้องนำมาใช้ในการจัดการ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมสูงสุด และการบรรลุงานสูงสุด ซึ่งให้ได้ประสิทธิผลสูงสุด ผู้ใช้ กระบวนการกลุ่ม ควรมีความเข้าใจและทักษะในกระบวนการมีส่วนร่วมแบบต่างๆ รวมทั้งทักษะ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

กระบวนการกลุ่ม หมายถึง เครื่องมือที่สามารถช่วยให้มีพลังและอำนาจในการ ต่อรองกับกลุ่มบุคคลอื่น ได้อย่างเป็นแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาคนและชุมชน หรือเพื่อดำเนินการ อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการรวมพลังของคนจำนวนหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่

จากความหมายของกระบวนการกลุ่มทำให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นเพื่อ การทำให้เกิดการมีส่วนร่วมสูงสุด แต่การมีส่วนร่วมจากกระบวนการกลุ่มจะสำเร็จได้นั้นหลักการ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

5.2 ประเภทของกระบวนการกลุ่ม

กระบวนการกลุ่มแบ่งตามลักษณะการจัดตั้งกลุ่มเป็น 2 ประเภทดังนี้

คือ กลุ่มเป็นทางการ และกลุ่มไม่เป็นทางการ

กลุ่มเป็นทางการ คือ กลุ่มที่มีขนาดใหญ่ จำนวนสมาชิกมาก มีความสัมพันธ์ในกลุ่ม เป็นไปในลักษณะที่เป็นทางการ มีหลักการ ระเบียบ แบบแผน

กลุ่มไม่เป็นทางการ คือ กลุ่มที่รวมกันมีจำนวนขนาดเล็ก มีสมาชิกไม่มาก มี ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ไม่มีกฎระเบียบแบบแผนที่ตายตัวสามารถแบ่งประเภทกลุ่มไม่เป็น

ทางการได้ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ กลุ่มเรียนรู้ และ กลุ่มกิจกรรม กลุ่มเรียนรู้ คือ กลุ่มที่มาร่วมตัวกันเพื่อสร้างให้เกิดกระบวนการพัฒนาทางวิชาการ และ กลุ่มกิจกรรม คือ กลุ่มที่มาร่วมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

5.3 หลักการกระบวนการกลุ่ม

กระบวนการกลุ่มเริ่มจากการมีส่วนร่วมในการทบทวนและเข้าใจอดีต การเข้าใจสภาพและสถานการณ์ปัจจุบัน การตั้งเป้าหมายในอนาคตที่ต้องการหรือปรารถนา การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม แนวทางการดำเนินงานผู้วิสัยทัศน์ร่วม การวิเคราะห์จำแนกจัดลำดับแนวทางสู่วิสัยทัศน์ เลือกแนวทางที่สมัครใจทำร่วมกัน การจัดทำและการนำเสนอแผนปฏิบัติ

จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมในรูปแบบกระบวนการกลุ่ม โดยให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาส ให้สมาชิกกลุ่มได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ความคิดเห็น และปัญหาต่างๆ ความคาดหวังในสิ่งที่อาจเกิดขึ้น และสิ่งที่สำคัญของกระบวนการกลุ่ม ก็คือการร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจากกลุ่มเล็กๆ ไปกลุ่มที่ใหญ่กว่า เพื่อให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการในการแสดงความคิด การร่วมทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น (ทศนีย์ ดันทวิวงศ์ : 2540)

5.4 ขั้นตอนของกระบวนการกลุ่ม (group dynamic)

ขั้นตอนของกระบวนการกลุ่ม คือ ขั้นตอนที่ปรับสภาพของมนุษย์เพื่อให้ลดความเป็นตัวตนลงประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

- 1) การสลายพฤติกรรม คือ ขั้นตอนที่ปรับให้มนุษย์ลดความเป็นตัวเอง
- 2) การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ การปฏิสัมพันธ์ ขั้นตอนนี้ คือขั้นตอนที่ทำให้รู้สึกเป็นพวกเดียวกัน โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพูดคุย ส่งผลทำให้เกิดการไว้วางใจ
- 3) การระดมความคิด คือ ขั้นตอนที่จะทำให้รู้จักคิดและรู้จักความคิดเห็นของคนอื่น เปิดใจให้กว้างและยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น
- 4) การประเมินผล คือ การประเมินขั้นตอนที่ได้กระทำมาแล้วขั้นตอนนี้เพื่อพิจารณาตัดสินใจที่จะ ไปใช้ในกระบวนการขั้นต่อไป (ทศนีย์ ดันทวิวงศ์ : 2540)

กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการที่ส่งผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดีมีการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอช่วยกันแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีและไม่ดี

6. การสื่อสาร

โดยทั่วไปความหมายของการสื่อสารมีความหมายที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับว่าจะพิจารณาการสื่อสารในทางไหน มีวัตถุประสงค์อย่างไร การสื่อสารจึงมีความหมายต่างกันดังจะกล่าวถึงต่อไป (เสนาะ ดิยาวี 2541 : 22)

6.1 ความหมาย

การสื่อสารที่มีส่วนในการทำความเข้าใจเพื่อที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมมีความหมายที่แตกต่างกันไปดังนี้

การสื่อสาร หมายถึง การรับส่งข่าวสาร การพูดคุยกัน เขียนจดหมายถึงกัน

การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความหมายซึ่งกันซึ่งได้แก่กระบวนการทางความรู้สึกร่วมและพฤติกรรม

การสื่อสารเป็นการกระทำพฤติกรรมอย่างหนึ่งเพื่อจะบอกถึงปัญหาของตนเองเพื่อขอความช่วยเหลือ หรือเป็นฝ่ายช่วยเหลือ มีการตอบโต้กันจากความคิดเพื่อที่จะได้รับรู้ซึ่งกันและกันและส่งผลไปถึงเป้าหมายได้

6.2 ระดับกิจกรรมของทางการสื่อสาร

การสื่อสารอาจกระทำได้หลายระดับ แต่ละระดับจะมีกิจกรรมที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน ระดับกิจกรรมที่ใช้ในการสื่อสารส่วนใหญ่ที่จะต้องดำเนินชีวิตประจำวันก็คือระดับตัวเอง ระดับระหว่างบุคคล ระดับกลุ่มย่อย ระดับเทคโนโลยี ระดับชุมชน และระดับมวลชน การสื่อสารจะมีประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อมีการใช้ให้เหมาะสมกับระดับนั้นๆ เช่นการร่วมมือร่วมใจกันที่จะทำอะไรบางอย่างที่จะต้องอาศัยความคิดเห็นเพื่อที่จะทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ จึงต้องนำการสื่อสารระดับชุมชนมาใช้ (เสนาะ ดิยาวี 2541 : 22)

การสื่อสาร จึงเป็นส่วนที่สำคัญในทุกๆเรื่องแต่จะให้มีประสิทธิภาพที่ดีและเข้าใจนั้นควรที่จะเลือกให้เหมาะสมกับเหตุการณ์

7. การประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่สำคัญสิ่งหนึ่งที่เป็นสื่อในการรับส่งข่าวสารให้กับบุคคลที่ต้องการสื่อได้ อาจมีหลายรูปแบบตามสถานการณ์ สาธารณชนของการประชาสัมพันธ์ที่จะกล่าวถึงต่อไปประกอบด้วย ความหมาย และ ประเภทของประชาสัมพันธ์

7.1 ความหมาย

การประชาสัมพันธ์ หมายถึง หน้าที่ของฝ่ายจัดการหรือฝ่ายบริการซึ่งต้องมีการวางแผนและการกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อชนะใจประชาชนทั่วไป (จารุวรรณ อรุณฤกษ์ 2524 : 2)

จากความหมายดังกล่าว การประชาสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งที่เข้าไปอยู่ในการทำงานของแต่ละองค์กรเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การทำงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือทำให้เกิดการร่วมมือในขั้นตอนต่อไปที่ง่ายยิ่งขึ้น

7.2 ประเภทของการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง แบ่งได้ 2 ประเภทคือ

1) การประชาสัมพันธ์ภายใน

การสร้างความสัมพันธ์ภายในเป็นการประชาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับบุคลากรภายใน เช่นผู้บริหาร ข้าราชการและพนักงาน ในส่วนขององค์กร

2) การประชาสัมพันธ์ภายนอก

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับกลุ่มประชาชนภายนอกเช่นประชาชนชาวบ้าน บุคคลทั่วไป

การประชาสัมพันธ์ภายในและการประชาสัมพันธ์ภายนอก ต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบสอดคล้องกันเพื่อเป้าหมายเดียวกันและต้องเข้าใจในพื้นที่ที่จะต้องประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับข่าวสารอย่างทั่วถึงได้อย่างดี

8. การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน

การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนมีความหมาย และวัตถุประสงค์ดังนี้

8.1 ความหมาย

การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน หมายถึง การจัดการด้านสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนท้องถิ่นนั้นๆทั้งลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ธรรมชาติ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และวิถีชีวิต วัฒนธรรมของผู้คนโดยรูปแบบอาจประกอบไปด้วย การดูแลรักษา การบูรณะปฏิสังขรณ์ การสร้างใหม่ การปรับปรุงแก้ไขสอยใหม่ การพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์ใหม่ (วนิดา พึ่งสุนทร 2552 : 10)

การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน หมายถึง ศาสตร์และศิลป์แห่งการดำเนินการต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ได้กระทำกับสภาพแวดล้อมภูมิประเทศซึ่งได้สร้างความเจริญรุ่งเรืองต่อมนุษย์(วนิดา พึ่งสุนทร 2546 : 18)

ภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนหมายถึงร่องรอยและหลักฐานการเปลี่ยนแปลงพื้นแผ่นดินจากกิจกรรมตามวิถีชีวิตของมนุษย์หรือชาติพันธุ์ซึ่งแสดงออกในลักษณะรูปธรรมและนามธรรม (วนิดา พิงฺสุณทร 2546 : 16)

ภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นรูปธรรม นามธรรม ที่ผู้คนยึดถือร่วมกัน และได้กระทำต่อสภาพแวดล้อมที่ส่งผลทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่สวยงาม และได้ประโยชน์ เช่น ป่าชุมชน สวน ไร่ นา บ้านเรือน โบราณสถานศาสนสถาน (วนิดา พิงฺสุณทร 2552 : 5)

ภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน หมายถึง เป็นพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ประกอบไปด้วยแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรม และ ธรรมชาติที่มีความเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และคุณค่าทางความงาม (คณะทำงานโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม, ร่างระบบเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม CECS อ้างใน แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม 2549 : 17)

จากความหมายของภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน และความหมายของการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน ทำให้ทราบถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว ที่เกิดขึ้นมาก่อนหน้านี้หรือสิ่งแวดล้อมที่กำลังจะเกิดขึ้น เพราะภูมิทัศน์วัฒนธรรมจะมีคุณค่าหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การกระทำ ดังนั้นการเข้ามาจัดการย่อมเป็นผลดีที่จะทำให้ส่วนที่สำคัญ ๆ ยังดำรงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป

8.2 วัตถุประสงค์ของการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน

วัตถุประสงค์ของการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนการรักษาคุณค่าและความสำคัญของภูมิทัศน์วัฒนธรรมให้คงอยู่และยั่งยืนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของสังคมในปัจจุบันประกอบด้วย (วนิดา พิงฺสุณทร 2546 : 26)

- 1) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมสำหรับการวางแผนและดำเนินการรักษาคุณค่าและความสำคัญเพื่อประโยชน์ของการดำรงชีวิตและการดำรงอยู่ของสังคมนั้น
 - 2) เพื่อการวิเคราะห์ วางแผนและดำเนินงานเกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมของสังคมนั้นอย่างเหมาะสม
 - 3) เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนของสังคมนั้นแก่สมาชิกในสังคม
 - 4) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสังคมผู้เป็นเจ้าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน
- ในสังคมหนึ่งสังคมนั้นจะมีพื้นที่อยู่บางพื้นที่ไม่มากนักน้อยที่ ต้องมีการอนุรักษ์ แต่การที่จะทำให้มีคุณค่าไม่ขึ้นอยู่กับการอนุรักษ์เพียงแต่อาคารเท่านั้น สังคมสิ่งแวดล้อมจะช่วยส่งผลให้พื้นที่แห่งนี้มีความสำคัญ การจัดการจึงเป็นระบบที่สำคัญที่จะสามารถบอกถึงข้อลำดับขั้นตอนในการแก้ไขปรับปรุง

9. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู

กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ โดยเฉพาะการอนุรักษ์ชุมชนเมืองมีอยู่หลายฉบับทั้งที่เกี่ยวข้องในระดับภูมิภาค และระดับเมือง ได้แก่ พระราชบัญญัติการผังเมือง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พระราชบัญญัติโบราณสถาน ฯ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองรวมทั้งกฎหมายระดับท้องถิ่นคือข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เทศบัญญัติ หรือ ประกาศข้อบังคับหรือข้อบัญญัติที่ออกโดยรัฐบาล

9.1 ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และปรับปรุงฟื้นฟูเมืองในประเทศไทย

1) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติการผังเมือง เป็นกฎหมายที่เน้นการชี้นำการพัฒนาเมือง โดยการวางและจัดทำผังเมือง 2 ประเภท คือผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะ ผังเมืองรวมครอบคลุมในการใช้ที่ดินและโครงข่ายคมนาคมนอก จากนั้นยังรวมถึงการกำหนดพื้นที่โล่งเพื่อนันทนาการ โครงข่ายระบบสาธารณูปโภค ส่วนผังเมืองเฉพาะ จะครอบคลุมเฉพาะส่วนของเมืองซึ่งอาจเข้าข่ายกรณีเขตอนุรักษ์เมืองเก่า เขตฟื้นฟูเมืองหรือเขตอื่นๆของเมืองที่มีลักษณะเฉพาะและจะเน้นกระบวนการในการลงทุนสาธารณูปการจากภาคเอกชนด้วย

2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535เป็นกฎหมายว่าด้วยการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทุกชนิด ทั้งสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมา กฎหมายสิ่งแวดล้อมมีขอบเขตครอบคลุมและเกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามลภาวะเป็นพิษ การจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพพลานามัย สภาพความเป็นอยู่ในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในสังคม โดยการกำหนดมาตรการป้องกันและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมในโครงการต่างๆที่เกิดขึ้นกฎหมายฉบับนี้ ได้ให้อำนาจกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกประกาศในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งให้เป็นเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ซึ่งอาจมีมาตรการคุ้มครองป้องกันให้พื้นที่อนุรักษ์ยังคงมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

3) พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535

กฎหมายฉบับนี้ ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่เน้นการอนุรักษ์ในเชิงสงวนรักษาอย่างแท้จริง ในมาตรา 7 อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจในการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน โดยประกาศใน

ราชกิจจานุเบกษา นอกจากประกาศแล้วอธิบดี ฯ ยังมีอำนาจในการกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควร โดยให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยในมาตรา 7 ทวิได้ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคารในมาตรา 8 มาตรา 10 และมาตรา 11 จะเป็นการบำรุงรักษาโบราณสถานให้มีสภาพดีอยู่เสมอโดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองให้แจ้งกรมศิลปากรหากพบว่ามีารชำรุด หักพังหรือเสียหาย และกรมศิลปากรสามารถทำการซ่อมแซมหรือบูรณะโบราณสถานใดๆก็ได้

4) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2532

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่มีประสิทธิภาพมากในการควบคุมการพัฒนาในเขตอนุรักษ์เมือง นอกจากเหตุผลทางด้านความปลอดภัย การสาธารณสุข การจราจร แล้วกฎหมายฉบับนี้ยังมีวัตถุประสงค์ให้มีการควบคุมการพัฒนาอาคาร เพื่อประโยชน์ทางด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมการผังเมืองและสถาปัตยกรรมด้วยแม้จะไม่ได้กล่าวถึงการอนุรักษ์โดยตรง แต่มาตรการต่างๆที่ใช้กันในปัจจุบันก็มีการนำมาปรับใช้ในพื้นที่อนุรักษ์ด้วย

5) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้นายกรัฐมนตรี(หรือผู้ปกครองราชการส่วนท้องถิ่นอื่นๆ)มีอำนาจในการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนี้ หลักเกณฑ์ของการรักษาบ้านเมืองให้เป็นระเบียบเรียบร้อยที่มีผลต่อการอนุรักษ์เมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เน้นการทำความสะอาดและฟื้นฟูเมือง

6) กฎหมายท้องถิ่น

กฎหมายท้องถิ่นมักออกมาในรูปข้อบัญญัติของท้องถิ่น โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัตินั้นๆให้ผู้บริหารท้องถิ่นออกกฎหมายปลีกย่อยในรายละเอียดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติเมื่อถูกนำมาใช้กับพื้นที่ เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะและธรรมชาติที่แตกต่าง(ยงธนีสร์ พิมลเสถียร 2549 : 34)

9.2 นโยบายสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามความในพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พุทธศักราช 2479 เดิมมีฐานะเป็นหน่วยงานราชการ สังกัดกระทรวงการคลังและได้ยกฐานะขึ้นเป็นนิติบุคคลเมื่อปีพ.ศ. 2491 มีหน้าที่ดูแลรักษาและบริหารทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่กำหนดให้แยกต่างหากจากทรัพย์สินส่วนพระองค์ ซึ่งดูแลโดยสำนักงานจัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์ และทรัพย์สินส่วนสาธารณ

สมบัติของแผ่นดิน (เช่น พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน) ซึ่งอยู่ในความดูแลของสำนักพระราชวัง มีนโยบายดังนี้

1) การบริหารจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นองค์กรที่มีสินทรัพย์ในความดูแลจำนวนมาก โดยเฉพาะอสังหาริมทรัพย์อันประกอบด้วยที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง กระจายอยู่ในหลายจังหวัดบนทำเลที่มีศักยภาพแตกต่างกัน ทำให้เกิดความหลากหลายของผู้เช่า ซึ่งสำนักงานทรัพย์สินฯ มีเจตนารมณ์ในการดูแลผู้เช่าทุกระดับเป็นอย่างดี และเหมาะสมกับสถานภาพของผู้เช่าแต่ละประเภทด้วยความเอาใจใส่

หลักการที่สำนักงานทรัพย์สินฯ ยึดมั่นในการจัดประโยชน์อสังหาริมทรัพย์เสมอมา ดำรงอยู่บนพื้นฐานของความเหมาะสมของวิถีชุมชน ขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงแห่งสถานการณ์บ้านเมือง ยุคสมัยที่ผันแปรไป อีกทั้งลักษณะทางกายภาพ เอกลักษณะเฉพาะของพื้นที่ สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเมือง โครงสร้างพื้นฐาน และข้อกำหนดต่างๆ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินสูงสุด อันส่งผลต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม

นอกจากนั้น ยังได้จัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อใช้ในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เช่าที่อยู่นอกพื้นที่ และสังคมส่วนรวม โดยเน้นให้ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือเหล่านั้นสามารถช่วยตนเอง ครอบครัวยุคชน และสังคมได้อย่างยั่งยืน

จากความหลากหลายของพื้นที่และความหลากหลายของผู้เช่า สำนักงานทรัพย์สินฯ ได้จำแนกประเภทของผู้เช่าออกเป็น 5 ประเภท

ประเภทแรก คือ ผู้เช่าประเภทที่อยู่อาศัยหรือหาประโยชน์พอยังชีพ เป็นผู้เช่ารายย่อยที่อยู่อาศัยโดยทั่วไปหรือมีได้มุ่งเน้นที่จะใช้ประโยชน์จากพื้นที่เพื่อแสวงหาผลกำไรในทางธุรกิจ สำนักงานทรัพย์สินฯ จึงพิจารณากำหนดอัตราค่าเช่าต่ำกว่าราคาคตลาด

ประเภทที่สอง คือ หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งดำเนินงานภายใต้การกำกับดูแลและงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล โดยค่าเช่าของหน่วยงานเหล่านี้จะเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี

ประเภทที่สาม คือ สมาคมหรือมูลนิธิ ซึ่งไม่มีงบประมาณจากภาครัฐสนับสนุน สำนักงานทรัพย์สินฯ จัดเก็บค่าเช่าตามความเหมาะสมเพื่อสนับสนุนการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

ประเภทที่สี่ คือ ผู้เช่าประเภทเอกชนรายย่อย ที่ประกอบธุรกิจขนาดย่อมเพื่อหาผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ สำนักงานทรัพย์สินฯ พิจารณาจัดประโยชน์โดยกำหนดอัตราค่าเช่าอิงกับราคาคตลาด

ประเภทสุดท้าย คือ ผู้เช่าประเภทเอกชนรายใหญ่ ที่แสวงหาผลกำไรในทางธุรกิจบนพื้นที่ที่มีศักยภาพเชิงพาณิชย์ สำนักงานทรัพย์สินฯ พิจารณาภายใต้หลักการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

เช่น ให้คนกลางเป็นผู้ประเมินราคา หรือ จัดการเปิดประมูล เป็นต้น สำนักงานทรัพย์สินฯ จึงกำหนดอัตราค่าเช่าใกล้เคียงกับราคาตลาดเพื่อความเป็นธรรมกับส่วนรวม

2) ดูแล รักษา อย่างเป็นธรรม

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีผู้เช่าในความดูแลประมาณ 37,000 สัญญา โดยกระจายอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ประมาณ 25,000 สัญญา ส่วนภูมิภาคซึ่งครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี นครสวรรค์ พิจิตร ลำปาง ราชบุรี เพชรบุรี สงขลา นครปฐม ฉะเชิงเทรา และชลบุรี รวมประมาณ 12,000 สัญญา

ในการให้เช่าพื้นที่เหล่านี้ สำนักงานทรัพย์สินฯ มุ่งหวังให้ผู้เช่ารับภาระเกี่ยวกับค่าเช่าอย่างเป็นธรรมโดยกำหนดระยะเวลาของสัญญาเช่า ตามแต่ประเภทของการใช้ประโยชน์และศักยภาพของทำเลที่ตั้ง (โดยผู้เช่ารายย่อยทั่วไปจะกำหนดอายุสัญญาเช่า 3 ปี) ส่วนพื้นที่ที่เกิดความเสื่อมโทรมจนจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและมีโครงการพัฒนาเกิดขึ้น สำนักงานทรัพย์สินฯ จะดำเนินการด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง พร้อมทั้งเตรียมมาตรการรองรับอย่างเป็นธรรม เพื่อให้ผู้เช่าได้รับผลกระทบน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (การบริหารจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ : 2551)

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูประกอบด้วย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมส่งผลให้เกิดการพัฒนา และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู

วรางคณา วัฒนโธ (2549) ได้วิจัยในหัวข้อ แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้วยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และใช้กรณีศึกษาคือจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในพื้นที่สามารถระบุปัญหาของชุมชนได้ดี สามารถให้ข้อมูลและคำปรึกษา ไม่ปฏิเสธการมีส่วนร่วม แต่ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของของตนเองในการพัฒนาชุมชน ดังนั้นแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้วยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ (วรางคณา วัฒนโธ อ้างถึงในกรมโยธาธิการและผังเมือง สำนักพัฒนามาตรฐาน 2549 :26)

จากงานวิจัยที่ได้กล่าวไปข้างต้นนั้น สารสำคัญที่ได้จากการศึกษาคือการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกลงไปในแนวทางเดียวกัน ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วม เพราะประชาชนคือกลุ่มคนที่เข้าใจพื้นที่ชุมชนได้ดีที่สุด ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากประชาชนจึงเป็นข้อมูลที่สำคัญที่จะนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อไป

ในด้านงานวิจัยที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2551) ได้วิจัยในหัวข้อ การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางในการปรับปรุงฟื้นฟูย่านใจกลางเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อจัดทำกรอบพัฒนาที่ดินและสิ่งก่อสร้างของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดชลบุรีในแนวทางที่เหมาะสมซึ่งประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการฟื้นฟูเมือง ผลการศึกษาพบว่า การกำหนดแนวทางในการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง โดยการอนุรักษ์เป็นส่วนหนึ่ง แต่เป็นส่วนที่มีความสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ส่งผลให้มีประสิทธิภาพ มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมสังคมและชุมชน เพราะเมื่อมีการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นปัญหาต่างๆจะไม่ตามมา เช่น ปัญหาที่เกิดจากแหล่งเสื่อมโทรมของพื้นที่ส่งผลให้เกิดการถดถอยของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ปัญหาที่เกิดจากอาชญากรรม เป็นต้น (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2551: 80)

ดังนั้น สิ่งที่มีความสำคัญที่ได้จากการศึกษา คือ การกำหนดแนวทางในการปรับปรุงฟื้นฟูเมืองโดยการอนุรักษ์ และผลที่เกิดขึ้นเป็นไปในทางบวก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และทางด้านสังคม

11. สรุป

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด การมีส่วนร่วม และกระบวนการกลุ่ม คือทฤษฎีที่ผู้วิจัย เห็นว่ามีความสำคัญมากที่สุดที่ควรนำมาเป็นกรอบในการศึกษา เพื่อเสนอแนะการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชยกรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วม คือการทำงานรวมกันเป็นกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา วิเคราะห์วางแผน โดยจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ และจะต้องมีหลักการเรียนรู้ที่ถูกต้อง โดยหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นหลักการที่มีความเหมาะสม เป็นการเรียนรู้ที่จะต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้เรียนเองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยมีการกำหนดกลุ่มขึ้นมาเป็นกลุ่มเล็กเพื่อขยายไปสู่กลุ่มใหญ่

หลักการสำคัญของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ + การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มดังนี้ เป็นการเรียนรู้ที่ต้องอาศัย ประสบการณ์ของผู้เรียนทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และ ระหว่างผู้เรียน กับผู้สอน เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดี เกิดการขยายตัวของเครือข่าย และอาศัยการสื่อสารกันทุกรูปแบบ การเรียนรู้กระบวนการกลุ่ม เป็นการเรียนรู้จากกลุ่มเล็กไปกลุ่มใหญ่ มีองค์ประกอบสำคัญคือ การกำหนดกิจกรรมให้ชัดเจน การกำหนดบทบาทของกลุ่ม และควรต่างกัน

ในแต่ละกลุ่ม เมื่อนำมารวมกันจะเกิดการขยายการเรียนรู้ และการกำหนดโครงสร้างของงานให้ชัดเจน

กระบวนการกลุ่ม คือ กระบวนการมีส่วนร่วมที่จำเป็นต้องนำมาใช้ในการจัดการเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างสูงสุด นอกเหนือจาก การรวมกลุ่มแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือการปรับสภาพมนุษย์ เพื่อสร้างมนุษย์สัมพันธ์ ที่ดี เริ่มตั้งแต่การสลายพฤติกรรม การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ การระดมความคิด และการประเมินผล

จากแนวคิด ทฤษฎีที่ได้กล่าวไปผู้วิจัยจะได้นำไปเป็นกรอบและแนวทางในการออกแบบการวิจัยในบทต่อไป

บทที่ 3

การออกแบบการวิจัย

การออกแบบการวิจัยเป็นการกำหนด แนวทางและกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้เพื่อสนับสนุนสมมุติฐาน และการดำเนินการวิจัยตามกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด 4 ส่วนคือ กรอบทฤษฎี และแนวคิด กระบวนการวิจัย วิธีการวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กรอบทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัย

จากทฤษฎีและแนวคิดที่ได้ศึกษามาในบทที่ 2 ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเอาแนวคิด และทฤษฎี หลัก ๆ มาใช้เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัย คือ การมีส่วนร่วมของ นพวรรณ ธีระพันธ์เจริญ กระบวนการแนวทางการมีส่วนร่วมของ อคิน รพีพัฒน์ หลักการ กระบวนการกลุ่ม ของ ทศนีย์ ดันทวิวงศ์ หลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของ ดร.สุ ภณิดา ปุสุรินทร์คำ วิธีการในการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงธนีสร์ พิมลเสถียร ทฤษฎีแรงจูงใจ ของ ฌ็องฌูแซรธรรม ทฤษฎีและแนวคิดดังกล่าวเหล่านี้จะได้นำมาเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยและ สนับสนุนสมมุติฐานที่ 1 และสมมุติฐานที่ 2

กรอบแนวคิดที่ใช้เพื่อสนับสนุนสมมุติฐานที่ 1 คือ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น การแสดงทัศนคติ และเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น หาทางเลือกในการตัดสินใจ ทำให้เกิดการเรียนรู้เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย และมี 3 ปัจจัยที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคือ ด้านการพัฒนาที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและมีระบบการทำงานเป็นลำดับขั้นตอน ด้านประชาชนต้องเป็นผู้ตัดสินใจเริ่มกิจกรรมของตนเอง และด้านการสนับสนุนทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

กรอบแนวคิดที่ใช้เพื่อสนับสนุนสมมุติฐานที่ 2 คือ กระบวนการกลุ่มที่เกิดจากกลุ่มไม่เป็นทางการ มีการรวมกลุ่มกัน มีสมาชิกไม่มากมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน มารวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

2. กระบวนการวิจัย

ในการวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนทั้งหมด 8 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การกำหนดปัญหาการวิจัย คือ การกำหนดคำถามที่จะต้องการค้นคว้าหาคำตอบในการวิจัย

2.2 การกำหนดสมมุติฐานการวิจัย คือ การกำหนดคำตอบล่วงหน้าเพื่อใช้ตอบปัญหาในงานวิจัยที่ได้กำหนดไว้ โดยการใช้หลักในทางทฤษฎีและแนวคิดมาสนับสนุนในการตอบคำถาม

2.3 การกำหนดกรอบทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ การศึกษา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และตัวอย่างที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินการวิจัย และเพื่อการสนับสนุนสมมุติฐานการวิจัย

2.4 การกำหนดตัวแปร และ คำนิยาม คือ การกำหนดตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องในการวิจัยทั้งตัวแปรต้นและตัวแปรตาม และการกำหนดคำนิยามหรือความหมายของตัวแปรเหล่านั้น

2.5 การกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง คือ การกำหนดประชากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การกำหนดจำนวนตัวแทนของประชากรที่จะใช้ศึกษาในการวิจัยและวิธีการในการที่จะเข้าไปศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

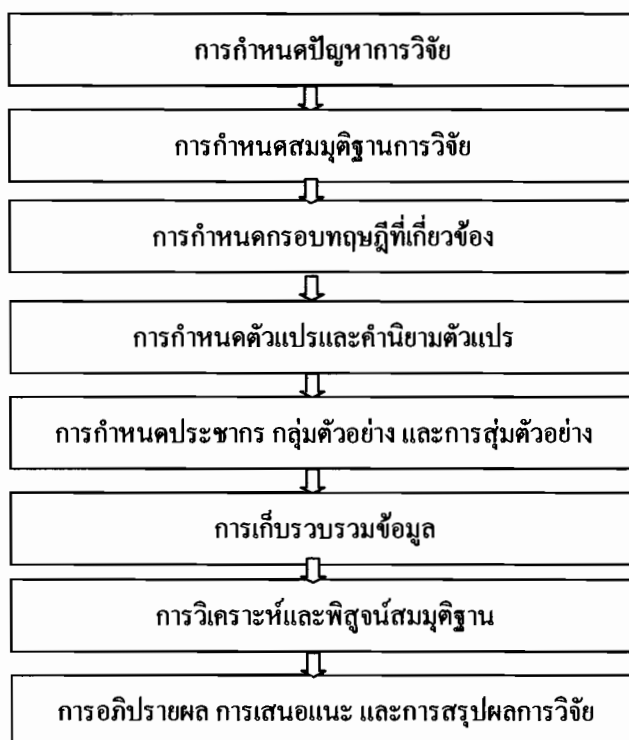
2.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล คือการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของพื้นที่วิจัยโดยการสำรวจภาคสนาม การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้แบบสอบถาม และการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนของนักวิชาการ โดยการสัมภาษณ์

2.7 การวิเคราะห์ และพิสูจน์สมมุติฐาน คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ และการพิสูจน์สมมุติฐาน

2.8 การอภิปรายผล การเสนอแนะ และการสรุปผลการวิจัย คือการอภิปรายผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนและนักวิชาการ และการจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่าน

พาณิชยกรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา ส่วนการสรุปผลการวิจัย คือการสรุปสาระสำคัญทั้งหมดของการวิจัย รวมทั้งข้อบกพร่องและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยขั้นต่อไป

กระบวนการวิจัยจะประกอบไปด้วย 8 ขั้นตอนได้แก่

แผนภูมิที่ 1 กระบวนการวิจัย

3. การกำหนดปัญหาในการวิจัย

การกำหนดปัญหาในการวิจัยคือ การกำหนดคำถามหรือข้อสงสัยของนักวิจัยเพื่อที่จะค้นคว้าหาคำตอบ ของแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชยกรรมเก่า ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดด้านการมีส่วนร่วม และพบว่า ประชาชน ไม่สามารถประสบความสำเร็จในการทำงานร่วมกันได้ ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ยังคงไม่เห็นความสำคัญ ไม่เข้าใจ ไม่ร่วมมือในการอนุรักษ์ จึงได้กำหนดปัญหาการวิจัยไว้ว่า

แนวทางที่เหมาะสมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชยกรรมเก่าโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรจะเป็นอย่างไร

4. การกำหนดสมมุติฐานการวิจัย

การกำหนดสมมุติฐานทางวิจัยคือ การกำหนดคำตอบล่วงหน้าในปัญหาการวิจัยโดยอาศัยความรู้ทางทฤษฎี เช่นทฤษฎีแนวทางการมีส่วนร่วม ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มเป็นต้นจึงได้กำหนดสมมุติฐาน ไว้ 2 ประเภทได้แก่

1) สมมุติฐานทางวิจัย คือ ข้อความที่เขียนในลักษณะบรรยาย หรือการคาดคะเนคำตอบของการวิจัย

2) สมมุติฐานทางสถิติ คือ สมมุติฐานที่แปลงรูปจากสมมุติฐานการวิจัยมาอยู่ในรูปแบบทางสมการเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ โดยมีการแทนค่าด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดสมมุติฐานทางวิจัย 2 สมมุติฐานดังนี้

สมมุติฐานในการวิจัยที่ 1

แนวทางที่เหมาะสมที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคือการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจ

เมื่อกำหนดเป็นสมมุติฐานทางสถิติจะได้สมการดังนี้

สมมุติฐานทางสถิติ ได้แก่

$$H_0 : \rho_{AB} = 0$$

$$H_1 : \rho_{AB} \neq 0$$

A = การสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจ (ตัวแปรต้น)

B = การมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่า (ตัวแปรตาม)

$$H_0 : \rho_{AB} = 0$$

ตัวแปร A กับตัวแปร B มีความสัมพันธ์ = 0 แสดงว่าตัวแปร 2 ตัวนี้ไม่มีความสัมพันธ์กัน

$$H_1 : \rho_{AB} \neq 0$$

ตัวแปร A กับตัวแปร B มีความสัมพันธ์ $\neq 0$ แสดงว่าตัวแปร 2 ตัวนี้มีความสัมพันธ์กัน

สมมุติฐานทางวิจัยที่ 2

การมีส่วนร่วมแบบกระบวนการกลุ่ม ส่งผลทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่า

เมื่อกำหนดเป็นสมมุติฐานทางสถิติจะได้สมการดังนี้

สมมุติฐานทางสถิติ ได้แก่

$$H_0 : \rho_{AB} = 0$$

$$H_1 : \rho_{AB} \neq 0$$

A = การมีส่วนร่วมแบบกระบวนการกลุ่ม (ตัวแปรต้น)

B = ทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่า (ตัวแปรตาม)

$$H_0 : \rho_{AB} = 0$$

ตัวแปร A กับตัวแปร B มีความสัมพันธ์ $= 0$ แสดงว่าตัวแปร 2 ตัวนี้ไม่มี

ความสัมพันธ์กัน

$$H_1 : \rho_{AB} \neq 0$$

ตัวแปร A กับตัวแปร B มีความสัมพันธ์ $\neq 0$ แสดงว่าตัวแปร 2 ตัวนี้มีความสัมพันธ์กัน

5. การกำหนดตัวแปร และ คำนิยาม

การกำหนดตัวแปรและคำนิยามที่เกี่ยวข้องกับสมมุติฐานทั้งตัวแปรต้นและตัวแปรตาม
ทั้งนี้ได้กำหนดตัวแปรการวิจัยดังนี้

จากสมมุติฐานที่ 1 แนวทางที่เหมาะสมที่จะทำให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมคือ การ
สร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวแปรต้น A = การสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้ผลตอบแทน
ทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวแปรตาม B = การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟู
ย่านพาณิชย์กรรมเก่า

จากสมมุติฐานที่ 2 การมีส่วนร่วมแบบกระบวนการกลุ่ม ส่งผลทำให้เกิดการอนุรักษ์
และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่า

ตัวแปรต้น A = การมีส่วนร่วมแบบกระบวนการกลุ่ม

ตัวแปรตาม B = ทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่า

ทั้งนี้ได้นิยามศัพท์ทั่วไปสำหรับการดำเนินการต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1) การสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้ผลตอบแทน
ทางด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่อง การอนุรักษ์ ในประเด็นต่าง ๆ เช่น
ความหมายของการอนุรักษ์ กระบวนการและวิธีการในการอนุรักษ์ การเข้ามามีส่วนร่วมใน
กระบวนการอนุรักษ์ของประชาชน โดยเน้นในเรื่องผลดีและผลประโยชน์ ที่จะเกิดขึ้นกับการ
อนุรักษ์ชุมชน เช่น ผลที่จะได้จากเศรษฐกิจการท่องเที่ยว หากชุมชนได้รับการอนุรักษ์ในสภาพที่ดี
และมีการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต

2) การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่าน

พาณิชย์กรรมเก่า หมายถึง การที่ประชาชนในพื้นที่โครงการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอนุรักษ์

3) การมีส่วนร่วมแบบกระบวนการกลุ่ม หมายถึง การใช้วิธีการมีส่วนร่วมแบบกระบวนการกลุ่ม (group dynamic) มาเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ชุมชนตลาดพานิชแห่งนี้ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชน

4) การอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่า หมายถึง การดูแลรักษาอาคาร ย่านตลาดพานิชให้ยังคงสภาพเดิมให้มากที่สุด

6. การกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย (research population) และกลุ่มตัวอย่าง(sample)ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนเมืองละโว้เจียงเทราบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วยประชากร 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือ ประชากรผู้เช่าโดยตรงและผู้เช่าช่วงจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ กลุ่มที่ 2 คือ นักวิชาการทางด้านผังเมือง ทางด้านการอนุรักษ์ชุมชนและผู้เชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างของประชากรกลุ่มที่ 1 เนื่องจากจำนวนประชากรในพื้นที่วิจัย มีจำนวนประชากรน้อย เพียง 175 ราย จึงกำหนดให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับจำนวนประชากรในการวิจัย ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงมีจำนวน 175 ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประชากรกลุ่มที่ 2 คือ นักวิชาการทางด้านผังเมือง ทางด้านการอนุรักษ์ชุมชนและทางการท่องเที่ยว จะได้กล่าวถึงในเรื่องของการสุ่มตัวอย่างต่อไป

การสุ่มตัวอย่าง (sampling)

กลุ่มตัวอย่างประชากรกลุ่มที่ 1 ไม่มีการสุ่มตัวอย่างเพราะมีจำนวนประชากรน้อย จึงกำหนดให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้เท่ากับจำนวนประชากรในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากรกลุ่มที่ 2 .ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบเฉพาะเจาะจง หรือเจตนา (purposive sampling) จำนวน 4 ตัวอย่างเพื่อความสะดวกและเหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูล

7. วิธีการที่ใช้ในการวิจัย

7.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

ข้อมูลทางด้านปฐมภูมิ คือ ข้อมูลที่ไม่เคยมีใครรวบรวมไว้ก่อน เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวกับทัศนคติของประชาชน เกี่ยวกับความคิดเห็นของนักวิชาการ ใช้วิธีการสำรวจภาคสนาม โดยการสังเกตการณ์ การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์

ข้อมูลทางด้านทุติยภูมิ คือ ข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้แล้วจากตำรา เอกสาร และรายงาน เช่น ประวัติความเป็นมา จำนวนประชากร โดยใช้วิธีค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล จากห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ห้องสมุดของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

7.2 การวิเคราะห์ข้อมูล และการพิสูจน์สมมุติฐาน

1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้วิธีการสรุปจัดกลุ่มและใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เช่น ค่าร้อยละ (%) ค่าฐานนิยม (mode) ค่ากลาง (mean) เป็นต้น และอธิบายประกอบกราฟ (graph) ตาราง (table) แผนภูมิ (chart) ชาร์ตรูปแท่ง (bar chart) เป็นต้น

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้วิธีการพรรณนาโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (%)

3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหา (content analysis)

4) การพิสูจน์สมมุติฐาน สำหรับประชากรวิจัยกลุ่มที่ 1 และจำนวนตัวอย่างมีขนาดเท่ากันตามที่ได้กล่าวไว้แล้วจึงใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยใช้ค่าฐานนิยม (mode) ในการพิสูจน์ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม สำหรับประชากรกลุ่มที่ 2 เนื่องจากมีจำนวนน้อยจะใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยใช้ค่าฐานนิยม (mode) เช่นเดียวกัน

8. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้สามารถกำหนดเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่

1) เครื่องมือทางด้านวิทยาศาสตร์ กล้องถ่ายภาพ เทปบันทึกเสียง ฯลฯ

2) เครื่องมือทางด้านวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 คือ แบบสอบถามประชาชนประกอบด้วย 2 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 คือแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 คือแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลทางสังคม เศรษฐกิจ และความคิดเห็นต่างๆ

ประเภทที่ 2 คือ แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักวิชาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประเภทที่ 1 เครื่องมือแบบสอบถามประชาชน มีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม

เพื่อต้องการทราบความคิดเห็นของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่าน

พาณิชย์กรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา

2) การกำหนดหมวดประเด็นหลักของเนื้อหา

2.1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ชุมชน

2.2) ปัญหาของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอนุรักษ์

3) การแจกแจงประเด็นหลักเป็นประเด็นย่อย ได้แก่

3.1) แนวทางของการมีส่วนร่วม

3.2) นักวิชาการเข้ามาประสานงาน ให้ความรู้

3.3) การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 1 การให้ค่าความสำคัญของประเด็นหลัก ประเด็นย่อย และประเภทคำถามในการจัดทำแบบสอบถาม

ประเด็นหลัก	%	ประเด็นย่อย	%	ประเภทคำถาม		จำนวนข้อ	
				ความรู้	ความคิดเห็น	จำนวนข้อ	%
A การมีส่วนร่วม ของประชาชน ในการอนุรักษ์ ชุมชน	60	A1 แนวทางของ การมีส่วนร่วม	60	6	54	6	60
		A2 นักวิชาการเข้า มาประสานงาน ให้ความรู้	30	27	3	3	30
B ปัญหาของ ประชาชนใน การเข้ามามีส่วน ร่วมใน กระบวนการ อนุรักษ์ชุมชน	40	B1 การ ประชาสัมพันธ์	10	9	1	1	10
รวม			100	42	58	10	100

จากตารางที่ 1 แสดงการให้ค่าความสำคัญ ของประเด็นหลัก ประเด็นย่อย และประเภทคำถามเพื่อนำไปใช้ในการจัดทำแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประเภทที่ 2 แบบสัมภาษณ์นักวิชาการ

แบบสัมภาษณ์นักวิชาการเป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการอนุรักษ์การผังเมือง การท่องเที่ยว เพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน นักวิชาการที่จะทำการสัมภาษณ์นี้เป็นนักวิชาการที่เคยมีประสบการณ์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้จากการสนทนา และตอบคำถามในประเด็นที่เป็นข้อสงสัย และแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประเด็นที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์นักวิชาการได้แก่

- 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- 2) การดำเนินการอนุรักษ์ควรดำเนินการอย่างไร
- 3) เหตุใดการอนุรักษ์ในประเทศไทยจึงไม่ประสบความสำเร็จ
- 4) กระบวนการอนุรักษ์ควรทำอย่างไร
- 5) มีขั้นตอนอย่างไรที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจในการอนุรักษ์ที่จะส่งผลกับการท่องเที่ยว

รายชื่อนักวิชาการที่จะสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์นักวิชาการ ได้กำหนดรายชื่อนักวิชาการดังนี้

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์

อาจารย์ประจำภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง รองคณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านผังเมืองและการอนุรักษ์ชุมชน โครงการอัมพวาชัยพัฒนานุรักษ์

- 2) รองศาสตราจารย์ ดร. วรรณศิลป์ พิรพันธุ์

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร ผังเมืองมหาดบัณฑิต / ผังเมืองชุมชนบัณฑิต (ต่อเนื่อง)

อาจารย์ประจำภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านผังเมืองและการอนุรักษ์ชุมชน โครงการอัมพวาชัยพัฒนานุรักษ์

- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยงธนินทร์ พิมลเสถียร

อาจารย์ประจำภาควิชาการผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านผังเมืองและการอนุรักษ์ชุมชน

- 4) นายพรหมเมท นาดมทอง

ผู้อำนวยการกอง แผนงานการลงทุนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว

9. สรุป

ในการออกแบบการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบ แนวความคิดหลัก ที่จะนำมาใช้ในการ พิสูจน์สมมุติฐาน ได้แก่ หลักการการมีส่วนร่วม กระบวนการกลุ่ม ทฤษฎีแรงจูงใจ วิธีการในการ ปรับปรุงฟื้นฟูเมือง นอกจากนั้นยังได้กำหนดกระบวนการวิจัย จำนวน 8 ขั้นตอนและวิธีการต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในแต่ละขั้นตอน โดยขั้นตอนที่สำคัญได้แก่ การกำหนดสมมุติฐาน การกำหนด ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้ออกแบบสอบถามและแบบ สัมภาษณ์เพื่อที่จะนำไปศึกษาข้อมูลจากประชาชน และนักวิชาการในลำดับต่อไป

บทที่ 4

การศึกษาสภาพทั่วไปของย่าน พาณิชยกรรมเก่า ถนนพานิช

การศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ย่านตึกแถวอาคารพาณิชยกรรมเก่า ถนนพานิช ผู้วิจัย ได้ศึกษาด้วยการสำรวจภาคสนาม และศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพของพื้นที่ ซึ่งบ่งชี้จะเป็นการอธิบาย ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของพื้นที่ ที่ตั้งและสภาพทั่วไปของชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา ที่ตั้งและอาณาเขตของย่านตลาดพานิช สภาพปัจจุบันลักษณะทางกายภาพประชากรสังคมและเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อม และการถือครองกรรมสิทธิ์ของชุมชนย่านตึกแถวอาคาร

1. ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของพื้นที่วิจัย

เมืองฉะเชิงเทรา หรือที่นิยมเรียกกันโดยทั่วไปว่า “แปดริ้ว” เคยเป็นเมืองหนึ่งที่อยู่ในอำนาจการปกครองของขอมมาก่อน ในสมัยอิทธิพลของอาณาจักรลพบุรี(ขอม)เมืองฉะเชิงเทรานั้นตั้งอยู่สองฝั่งแม่น้ำบางปะกง เป็นไปได้ว่าชาวเมืองสมัยโบราณอาจจะเรียกชื่อแม่น้ำบางปะกงว่า“คลองลึก” หรือ “คลองใหญ่”ชื่อแปดริ้วที่มาจากขนาดใหญ่ของปลาที่มีจำนวนมากเมื่อนำมาแล่นเนื้อก็ได้จำนวนถึง แปดริ้ว หรือไม่ก็มาจากนิทานเรื่องพระรถเมรี แต่สำหรับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปรากฏชัดเจนในสมัยพระนเรศวรมหาราชที่ได้ใช้เมืองฉะเชิงเทรา เป็นที่รวบรวมไพร่พลปกป้องเมืองหลวง จนกระทั่ง พ.ศ. 2476 มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาคคำว่าเมืองเปลี่ยนเป็นจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ปกครองสูงสุดของเมือง

เมืองแปดริ้วหรือเมืองฉะเชิงเทรา อยู่ห่างจากกรุงเทพฯประมาณ 82 กิโลเมตรถือเป็นชุมชนหนึ่งที่มีอาคารบ้านเรือนเก่าแก่ ที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกที่สวยงามควรแก่การอนุรักษ์และยังมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ ตลอดจนวิถีชีวิตชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ฉะเชิงเทรามีชุมชนดั้งเดิมเป็นชุมชนที่รุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งตั้งถิ่นฐานแรกเริ่มอยู่บริเวณปากน้ำเจ้าโล้ (หรือโจโล้) แล้วค่อย ๆ ขยายตัวออกไปเป็นวงกว้างโดยมีวิวัฒนาการเริ่มต้นใน พ.ศ. 2377 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯให้ย้ายที่ว่าการเมืองฉะเชิงเทราจากเดิมซึ่งตั้งอยู่ที่ปากน้ำมาตั้ง ณ ตำแหน่งที่ตั้งในปัจจุบัน

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 มีการจัดตั้งมณฑล โดยรวมเมืองฉะเชิงเทรา เข้าอยู่ในมณฑลปราจีนบุรีและในพ.ศ. 2435 มีการย้ายที่ตั้งของที่ว่าการ มณฑลปราจีนบุรีมาตั้งที่ตัวเมืองฉะเชิงเทรา ทำให้เมืองฉะเชิงเทราได้กลายเป็นเมืองหลักของ มณฑลปราจีนบุรี มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นจนกลายเป็นชุมชน มีการสร้างบ้านพักราชการจึงทำให้ เกิดบ้านเรือนขึ้นในบริเวณโดยรอบและใกล้เคียง มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันเกิดเป็นตลาด ขึ้นหลายแห่งซึ่งเป็นย่านธุรกิจและการค้าที่สำคัญ เช่นตลาดบ้านใหม่ ตลาดบัว ตลาดทรัพย์สิน และ ตลาดหน้าเมือง ซึ่งได้มีการวางแผนเพื่อการพัฒนาเมืองมาตั้งแต่สมัยย้ายที่ทำการมณฑลปราจีนบุรี เริ่มมาตั้งที่นี่ อาคารบ้านเรือนจึงมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมร่วมสมัยและตลาดทรัพย์สินเป็นกลุ่ม อาคารที่ยังคงรักษาสภาพเดิมไว้ค่อนข้างดี (กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2550 : 41)

ภาพที่ 4 พื้นที่ริมแม่น้ำบางปะกง

ที่มา : Weekendhobby.com,แม่น้ำบางปะกง [ออนไลน์],เข้าถึงเมื่อ 10 พฤษภาคม 2552.

เข้าถึงได้จาก www.weekendhobby.com/rc/paramotor/question.as

2. ที่ตั้งและสภาพทั่วไปของชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา

2.1 ที่ตั้งของชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา

ชุมชนเมืองฉะเชิงเทราตั้งอยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ทางทิศ ตะวันออกของประเทศ ประมาณเส้นรุ้งที่ 13 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออกมีเนื้อที่ ประมาณ 5,351 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,344,374 ไร่ จากข้อมูลสำนักงานฉะเชิงเทรา (พ.ศ.2549) ได้แบ่งเขตการปกครองเป็น 10 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ

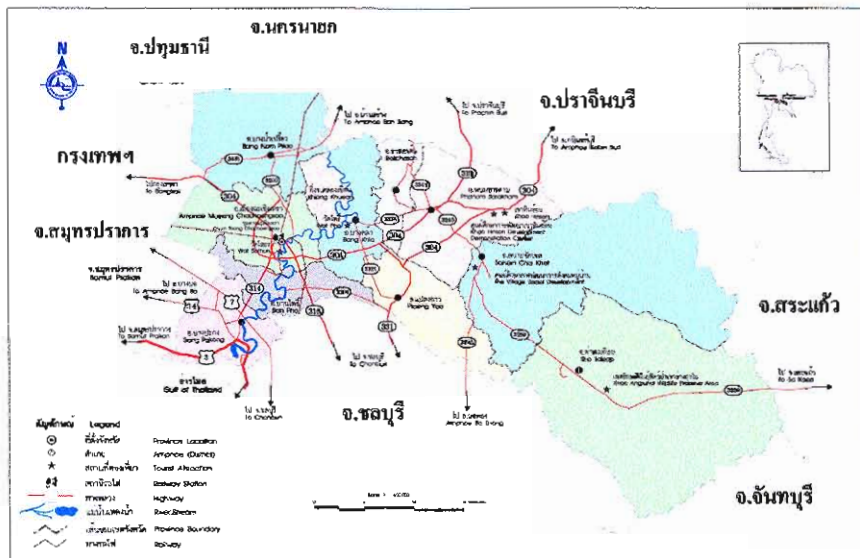
จังหวัดฉะเชิงเทรา มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่างๆ โดยรอบ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดนครนายกและจังหวัดปราจีนบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดชลบุรี จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยองและอ่าวไทย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดปราจีนบุรี และ จังหวัดสระแก้ว

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสมุทรปราการ ปทุมธานี และ กรุงเทพมหานคร

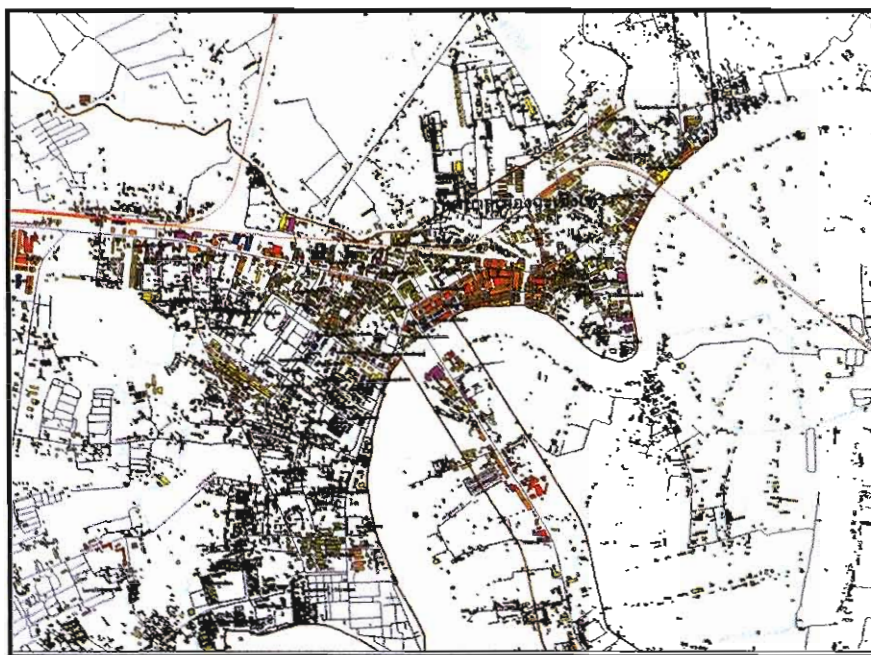
ภาพที่ 5 ที่ตั้งของจังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่มา : Tourthai.com, แผนที่ฉะเชิงเทรา [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 3 พฤษภาคม 2552. เข้าถึงได้จาก <http://www.tourthai.com/province/chachoensao/map.php>

2.2 พัฒนาการของชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา

การตั้งถิ่นฐานชุมชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรามีพัฒนาการเช่นเดียวกับชุมชนทั่วไปในภาคกลาง คือ มีการเกาะตัวอยู่บริเวณริมแม่น้ำ เนื่องจากต้องอาศัยเป็นเส้นทางในการเดินทาง และติดต่อแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า ในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้มีการสร้างป้อมและกำแพงเมืองโดยการตัดถนนทำให้การคมนาคมหลักเปลี่ยนมาเป็นทางบก การตั้งถิ่นฐานของชุมชนก็เริ่มย้ายมาเกาะตัวอยู่ตามแนวถนน ปัจจุบันยังปรากฏให้เห็นลักษณะการตั้งถิ่นฐานที่มีการพัฒนามานาน และมีความหนาแน่นของบริเวณศูนย์กลางชุมชน ประกอบด้วย อาคารห้องแถว ตลาดสด สถานที่ราชการและสถานศึกษาซึ่งเกาะตัวอยู่ริมแม่น้ำบางปะกงทางฝั่งตะวันตกจากบริเวณสถานีรถไฟเดิมลงมาทางใต้ และมีความหนาแน่นเบาบางลง โดยเป็นย่านที่อยู่อาศัยจนถึงบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหาร และบริเวณร้านค้าที่มีการก่อสร้างขึ้นตามแนวยาวของถนนมหาจักรพรรดิ ซึ่งเป็นถนนสายหลักภายใน

เมือง นอกจากนี้ยังมีบริเวณย่านการค้าและกิจกรรมที่เป็นศูนย์กลางชุมชน ที่พัฒนาขึ้นมาภายหลัง ได้แก่ บริเวณทางแยกถนนมหาจักรพรรดิและถนนเลียบเมืองด้านตะวันตก (ทางหลวงหมายเลข 304) ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานีขนส่งผู้โดยสารแห่งใหม่ ตลาดสด และห้างสรรพสินค้า (ห้าง Big C) สำหรับบริเวณที่อยู่อาศัยจะมีการกระจายตัวอยู่โดยรอบบริเวณที่เป็นย่านศูนย์กลางเมือง โดยจะอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเป็นส่วนใหญ่

ภาพที่ 6 กลุ่มอาคารระดับเมืองฉะเชิงเทรา

ที่มา : กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ที่ตั้งและภูมิศาสตร์, (ปทุมธานี : : ไสยปิต ก่อปปีเชนต์ ,2551),112

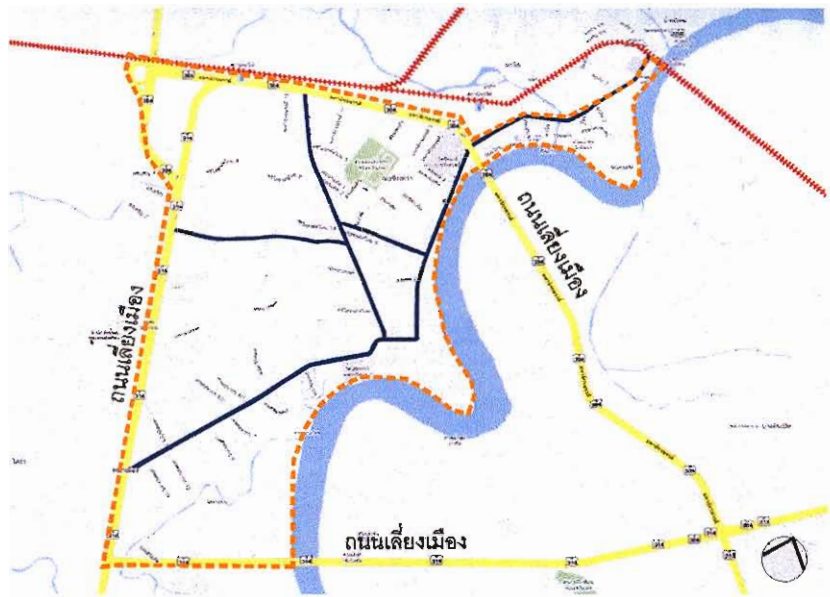
2.3 โครงสร้างชุมชน

ภายในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรามีโครงข่ายถนนที่สำคัญ ประกอบด้วย

1) ถนนมหาจักรพรรดิเป็นถนนที่เชื่อมต่อจากทางหลวงจังหวัดหมายเลข 304 (ถนนจาก กรุงเทพฯ) ผ่านบริเวณศูนย์กลางเมืองและข้ามแม่น้ำบางปะกงไปเชื่อมต่อกับทางหลวงจังหวัด หมายเลข 315

2) ถนนสายรองเป็นถนนที่เชื่อมโยงระหว่างถนนสายหลัก และพื้นที่ในบริเวณต่างๆของเมืองเข้าด้วยกัน ซึ่งถนนสายรองภายในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราในปัจจุบันมีอยู่เฉพาะฝั่งตะวันตกของแม่น้ำบางปะกง ได้แก่ ถนนมรุพงษ์ ถนนศรีโสธรตัดใหม่ ถนนเทพคุณากร ถนนประชาสวรรค์

ถนนสุกกิจ และถนนพระยาศรีสุนทร ซึ่งถนนสายรองเหล่านี้จะเป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงระหว่างบริเวณที่อยู่อาศัยกับบริเวณศูนย์กลางเมือง และถนนเลียบเมือง เช่น ถนนหน้าเมือง

- ถนนสายหลัก
- ถนนสายรอง
- เส้นทางรถไฟ
- แนวเขตพื้นที่เทศบาล

ภาพที่ 7 ระบบคมนาคมภายในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

ที่มา : ดัดแปลงจาก กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ที่ตั้งและภูมิศาสตร์, (ปทุมธานี : : ไฮสปีด ก๊อปปี้เซ็นต์ ,2551),112

ชุมชนเมืองฉะเชิงเทราตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกของประเทศ การเดินทางติดต่อกับกรุงเทพมหานครมีความสะดวกสามารถเดินทางตามทางหลวงสายต่างๆ ได้ถึง 3 เส้นทางคือ

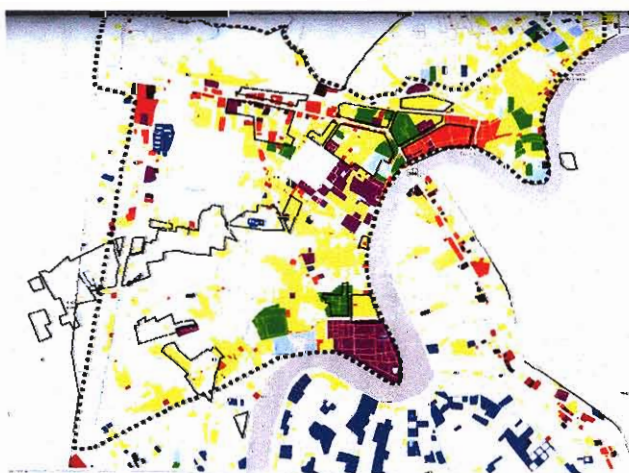
- 1) ทางหลวงหมายเลข 304 (กรุงเทพฯ - มินบุรี - ฉะเชิงเทรา) ระยะทาง 75 กิโลเมตร
- 2) ทางหลวงหมายเลข 3 หรือ ถนนสุขุมวิท (ผ่านสมุทรปราการ - บางปะกง) และแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 314 ระยะทาง 100 กิโลเมตร
- 3) ทางหลวงหมายเลข 34 (ถนนบางนา - ตรวด) และแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 314 (ถนนบางปะกง - ฉะเชิงเทรา) ระยะทาง 90 กิโลเมตร

นอกจากนี้ยังสามารถเดินทางได้โดยทางรถไฟสายตะวันออกมีระยะทาง 61 กิโลเมตร มีรถไฟเข้า - ออก ระหว่างจังหวัดฉะเชิงเทรากับกรุงเทพฯ วันละประมาณ 10 เที่ยว

การที่จังหวัดฉะเชิงเทรามีทำเลที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครฯ และมีการเข้าถึงได้สะดวก ทั้งรถยนต์และรถไฟ ทำให้จังหวัดฉะเชิงเทรา มีศักยภาพในการเป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้ดี หากแต่ตำแหน่งของเมืองไม่ได้อยู่ในเส้นทางสายหลักของการพัฒนาระดับภูมิภาคที่เชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานครฯ กับพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ประกอบกับข้อจำกัดทางด้านแหล่งน้ำจืด ทำให้เมืองไม่ได้มีการพัฒนาไปมากเหมือนจังหวัดปริมณฑลอื่น ๆ เช่น นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และนครปฐม

2.4 การใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

การใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบันของชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย รองลงมาเป็นที่ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง และ หนาแน่นมากตามลำดับ ส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถานที่ราชการ และ สาธารณูปโภค สาธารณูปการกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นปานกลาง และ การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมยังมีน้อยมาก

ภาพที่ 8. การใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบันของชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา

ที่มา: กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ที่ตั้งและภูมิศาสตร์, (ปทุมธานี: : โฮสปีด ก้อปปีเซ็นต์

3. ที่ตั้งและอาณาเขตของย่านตลาดพานิช ถนนพานิช

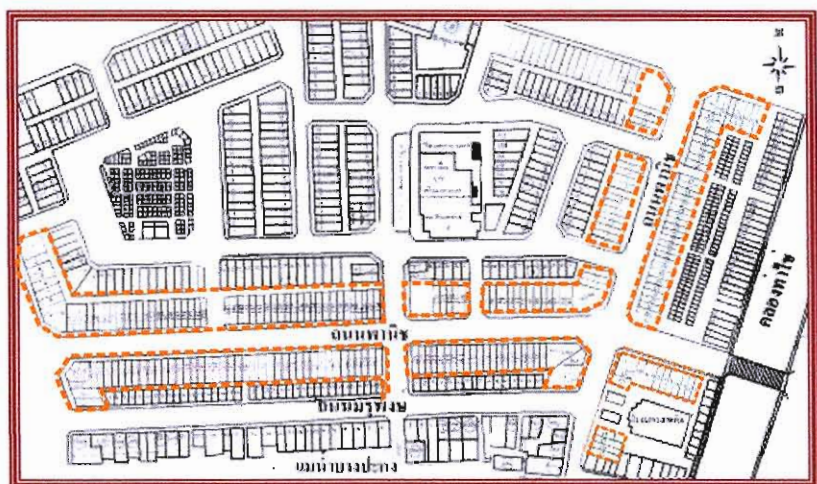
ที่ตั้งของ ย่านตลาดพานิช ถนนพานิชมีขอบเขตพื้นที่วิจัยดังนี้

ทิศเหนือ จรดถนนพานิช

ทิศใต้ จรดแม่น้ำบางปะกง

ทิศตะวันออก จรดคลองท่าไข่

ทิศตะวันตก จรดถนนสันติราษฎร์

0 10 50 100

..... แนวเขตพื้นที่วิจัย

ภาพที่ 9. กลุ่มอาคารในพื้นที่วิจัย

ที่มา: ดัดแปลงจาก กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ที่ตั้งและภูมิศาสตร์, (ปทุมธานี: : โฮสปีด ก๊อปปี้เซ็นต์ ,2551),112

4. ลักษณะและสภาพปัจจุบันของพื้นที่วิจัย

4.1 ลักษณะและสภาพปัจจุบัน

จากการศึกษาและการสำรวจพื้นที่พบว่า ย่านตลาดพานิช ถนนพานิชเป็นกลุ่มอาคารคึกคักที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่หลากหลาย มีทั้งรูปแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่ปะปนกันไปชุมชนมีการตั้งถิ่นฐานที่หนาแน่นเนื่องจากเป็นพื้นที่พาณิชยกรรมมีการประกอบอาชีพทางการค้า และทางด้านการแพทย์เป็นจำนวนมาก จึงทำให้มีผู้เข้ามาใช้บริการตลอดเวลาส่งผลทำให้เกิดความแออัดด้านการจราจร

ภาพที่ 10. ลักษณะอาคารในพื้นที่วิจัย

4.2 เส้นทางสัญจรภายในเขตพื้นที่วิจัย

เส้นทางสัญจรภายในเขตพื้นที่วิจัยคือ ถนนพานิชฝั่งตะวันออกและฝั่งใต้ เป็นถนนผ่านด้านหน้าของกลุ่มอาคารตึกแถวเป็นถนนที่มีการสัญจรเพียง 1 ช่องทาง มีระยะความกว้างของถนนเพียง 10 เมตร ซึ่งส่งผลให้การจราจรหนาแน่นเต็มไปด้วยผู้คนที่เข้ามาใช้บริการ

5. ลักษณะทางกายภาพ ประชากรสังคม และเศรษฐกิจของชุมชนย่านพาณิชย์กรรมเก่า ถนนพานิช

5.1 ลักษณะทางด้านกายภาพ

จากการสำรวจพื้นที่พบว่าพื้นที่วิจัยประกอบด้วยอาคารร้านค้าแบบห้องแถว บ้านพักอาศัย ร้านค้าปลีก ร้านค้าส่ง ร้านค้าบริการ สภาพอาคารในปัจจุบันค่อนข้างทรุดโทรมไม่มีพื้นที่โล่งว่างเพื่อพักผ่อน พบปะ หรือพื้นที่ที่ทำกิจกรรม ลักษณะสถาปัตยกรรมของอาคารเป็นงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัย รูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นการผสมผสานกันระหว่างสถาปัตยกรรมแบบนีโอคลาสสิกของโปรตุเกสและสถาปัตยกรรมแบบจีนมีชื่อเรียกโดยทั่วไปว่า สถาปัตยกรรมแบบชิโน – โปรตุกีส กลุ่มอาคารยังคงสภาพเดิม ส่วนที่มีการดัดแปลงส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นการดัดแปลงส่วนล่างของอาคารเพื่อใช้ประโยชน์ในการค้าขาย กิจกรรมส่วนใหญ่ในพื้นที่จะเป็นกิจกรรมทางด้านการบริการ เช่น คลินิก ร้านอาหาร ร้านเสริมสวย ร้านขายสินค้าอุปโภค ฯลฯ

5.2 ลักษณะทางด้านประชากร

จากการสำรวจพื้นที่วิจัยพบว่ามีจำนวนอาคารทั้งหมด 175 คูหาผู้วิจัยได้ทำการประมาณจำนวนประชากรในพื้นที่วิจัย จำนวน 721 คน

5.3 ลักษณะทางสังคม

จากการสำรวจพื้นที่ที่วิจัยพบว่าการประกอบอาชีพค้าขายและทางด้านบริการเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีลักษณะการใช้ชีวิตที่เร่งรีบและต่างคนต่างอยู่ขาดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อยู่อาศัยในชุมชน

5.4 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ

เนื่องจากพื้นที่วิจัยอยู่ในย่านใจกลางเมืองมีการประกอบอาชีพทางการค้า และการบริการ ลักษณะการประกอบอาชีพทางการค้า มีทั้งการค้าปลีกและการค้าส่ง สินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทอุปโภค บริโภคทั่วไป ในส่วนทางด้านบริการได้แก่ คลินิก เสริมสวย ขายอาหาร ตัดเย็บเสื้อผ้า ตัดผม โรงเรียนสอนภาษา ฯลฯ

6. สิ่งแวดล้อม

พื้นที่วิจัยตั้งอยู่ใกล้ริมแม่น้ำบางปะกงซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และยังคงมีการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำในการดำรงชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากการสำรวจได้พบว่าพื้นที่วิจัยเป็นพื้นที่ที่เป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่มีคุณค่าด้วยเช่นกัน

7. การถือครองกรรมสิทธิ์

ด้านการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน ปัจจุบันสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นเจ้าของที่ดิน ดังนั้นพื้นที่ย่านพาณิชย์กรรม ถนนพานิชจึงอยู่ในความดูแลของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ สำนักงานทรัพย์สินฯมีการคิดค่าเช่าจากประชาชนในพื้นที่ที่มีการเช่าโดยตรง และเช่าช่วง แต่ราคาในการเช่าช่วงไม่ทราบข้อมูลที่แน่ชัดเพราะเนื่องจากการเช่าช่วงกันเองไม่ได้ทำการตกลงกับสำนักงานทรัพย์สินฯแต่ประการใด

8. สรุป

จากการศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ ย่านพาณิชย์กรรมเก่า ถนนพานิชพบว่าพื้นที่แห่งนี้ เป็นพื้นที่ ที่มีการประกอบอาชีพทางการค้า และการบริการเป็นส่วนใหญ่จึงมีผู้คนเข้ามาใช้บริการอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้ชุมชนเกิดความหนาแน่น แออัด ประกอบด้วยกับสภาพเดิมของพื้นที่ ไม่มีพื้นที่โล่งว่าง ในการทำกิจกรรมต่างๆ

บทที่ 5

การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน การสัมภาษณ์นักวิชาการและวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้จะอธิบายถึงผลการสำรวจความคิดเห็นโดยการใช้แบบสอบถามประชาชนในพื้นที่ เนื้อหาของบทประกอบด้วย การสำรวจข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและความคิดเห็นของนักวิชาการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน การพิสูจน์สมมติฐาน สรุปผลการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

1. การสำรวจข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม

ในการสำรวจข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามประชาชน ได้กำหนดจำนวนแบบสอบถามจำนวน 175 ชุด โดยการใช้แบบสอบถาม 2 แบบ คือ

- 1) แบบสอบถามที่ผู้ตอบกรอกข้อมูลเอง
- 2) แบบสอบถามที่ได้สรุปเนื้อหาสาระสำคัญโดยผู้วิจัยอ่านและกรอก

แบบสอบถามให้ผู้ตอบตอบด้วยวาจา แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับผู้สูงอายุ

แบบสอบถามทั้ง 2 แบบ ได้แบ่งเรื่องที่สอบถามออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) แนวทางของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
- 3) กระบวนการกลุ่ม
- 4) การประชาสัมพันธ์

ทั้งนี้จากแบบสอบถามทั้งหมด 175 ชุด ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลกลับมาได้ 89 ชุด จากการลงพื้นที่ 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 วันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2552 ได้มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 50 ชุด และทำการสอบถามครั้งที่ 2 วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 ได้มีผู้ตอบแบบสอบถามเพิ่มมา 39 ชุด เนื่องจากพื้นที่ศึกษามีการประกอบอาชีพทางการค้าและทางด้านแพทย์ จึงมีการปิดกิจการในบางฤดู ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ จึงทำให้เก็บข้อมูลได้เพียง 89 ชุด คิดเป็นร้อยละ 50.8 ซึ่งน่าจะเพียงพอในการดำเนินการวิจัยในขั้นต่อไป

ผลการสำรวจสถานภาพและความคิดเห็นสรุปได้ดังนี้

1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

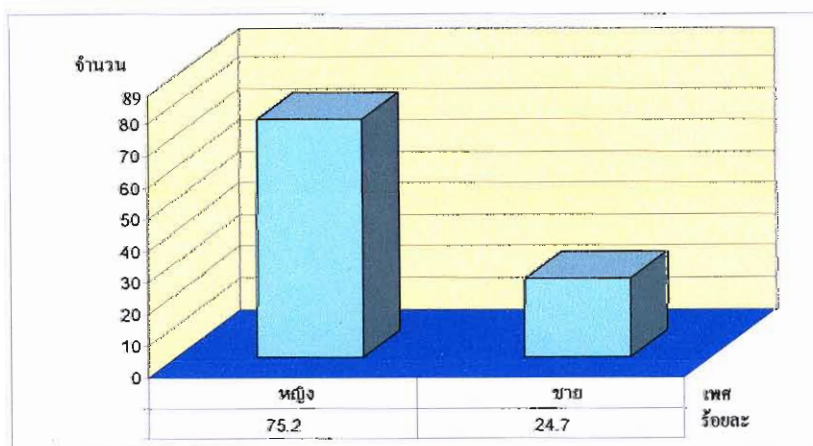
(1) เพศ

ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง 89 ราย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง 67 คนหรือ (ร้อยละ 75.2) และเพศชาย 22 คน หรือ (ร้อยละ 24.7) และมีข้อสังเกตว่าในพื้นที่ศึกษามีลูกจ้างร้านค้า เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 2 เพศ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.เพศ		
หญิง	67	75.2
ชาย	22	24.7
รวม	89	100

ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2552 และวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

แผนภูมิที่ 2 . เพศ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

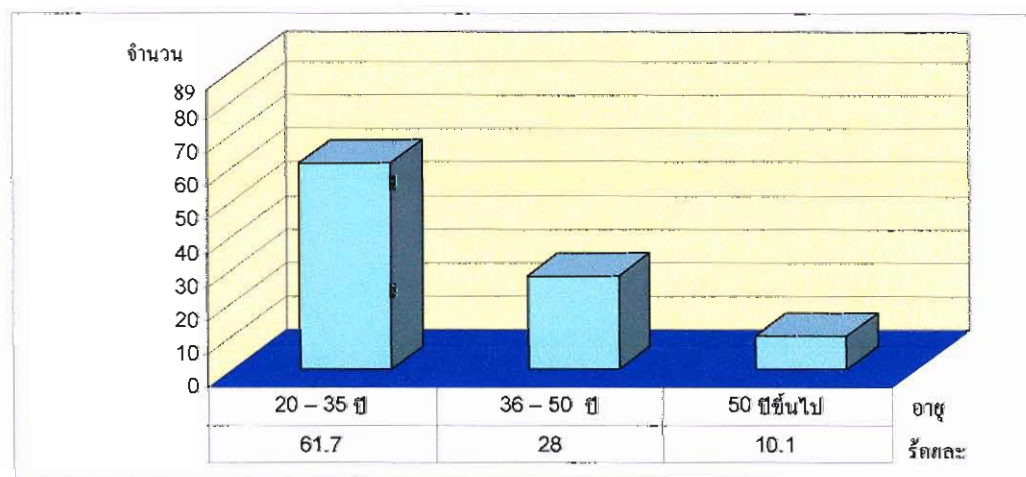
(2) อายุ

ในด้านช่วงอายุของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ามีผู้ที่มีอายุ 20 – 35 ปี (ร้อยละ 61.7) อายุ 36 – 50 ปี (ร้อยละ 9) และอายุ 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 10.1)

ตารางที่ 3 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2.อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	-	-
20 - 35 ปี	55	61.7
36 - 50 ปี	25	28.0
50 ปีขึ้นไป	9	10.1
รวม	89	100

ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2552 และวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

แผนภูมิที่ 3. อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

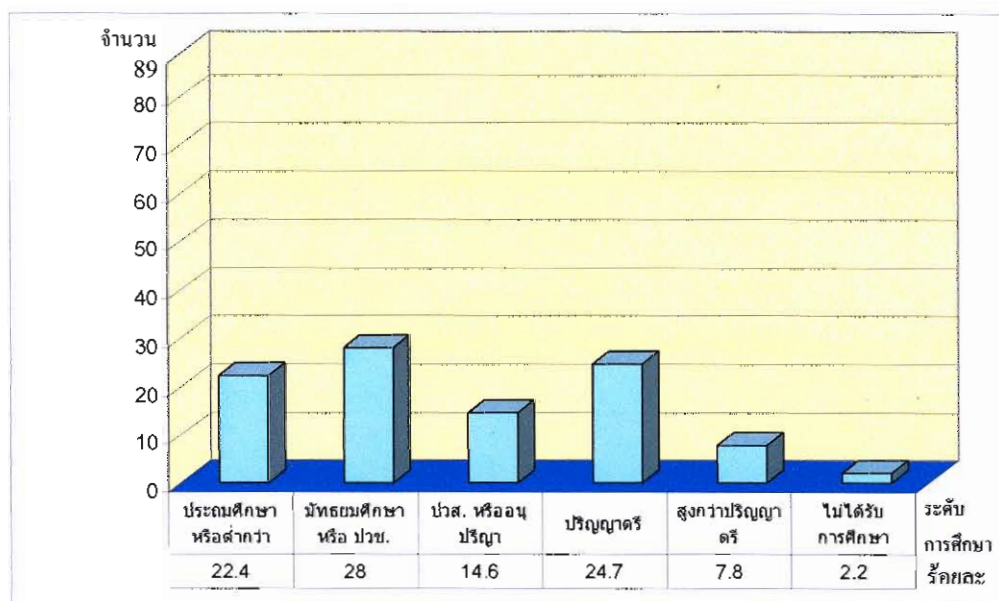
(3) ระดับการศึกษา

ในด้านการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือ ปวช. มีจำนวนมากที่สุดคือ 25 ราย (ร้อยละ 28.0) รองลงมาคือระดับปริญญาตรีคือ 22 ราย (ร้อยละ 24.7) ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า 20 ราย (ร้อยละ 22.4) ปวส. อนุปริญญา 3 ราย (ร้อยละ 14.6) สูงกว่าปริญญาตรี 7 ราย (ร้อยละ 7.8) และไม่ได้รับการศึกษา 2 ราย (ร้อยละ 2.2) จากข้อมูลจึงประเมินได้ว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับ ปานกลางถึงสูง

ตารางที่ 4. ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา หรือ ต่ำกว่า	20	22.4
มัธยมศึกษา หรือ ปวช	25	28.0
ปวส หรือ อนุปริญญา	13	14.6
ปริญญาตรี	22	24.7
สูงกว่าปริญญาตรี	7	7.8
ไม่ได้รับการศึกษา	2	2.2
รวม	89	100

ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2552 และวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

แผนภูมิที่ 4. ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

(4) อาชีพหลัก

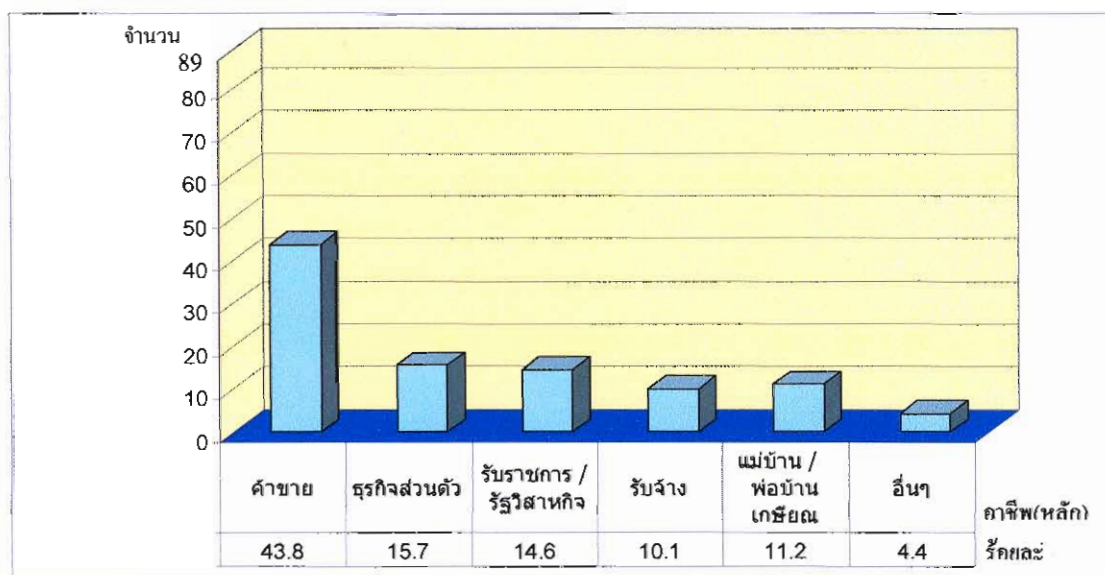
การประกอบอาชีพ(หลัก)พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพค้าขายจำนวน 39 รายคิดเป็นสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ43.8) รองลงมาคือธุรกิจส่วนตัว 14 ราย (ร้อยละ15.7)

รับราชการรัฐวิสาหกิจ 13 ราย (ร้อยละ 14.6) แม่บ้านพ่อบ้านเกษียณอายุราชการ 10 ราย (ร้อยละ 11.2) รับจ้าง 9 ราย (ร้อยละ 10.1) จากข้อมูลจังหวัดสังเกตได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีการค้าขายมาตั้งแต่สมัยอดีตจึงมีการประกอบอาชีพค้าขายมากกว่าอาชีพอื่น

ตารางที่ 5. การประกอบอาชีพ (หลัก) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4.อาชีพ(หลัก)		
ค้าขาย	39	43.8
ธุรกิจส่วนตัว	14	15.7
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	13	14.6
รับจ้าง	9	10.1
แม่บ้าน / พ่อบ้านเกษียณฯ	10	11.2
อื่นๆ	4	4.4
รวม	89	100

ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2552 และวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

แผนภูมิที่ 5. การประกอบอาชีพ (หลัก) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

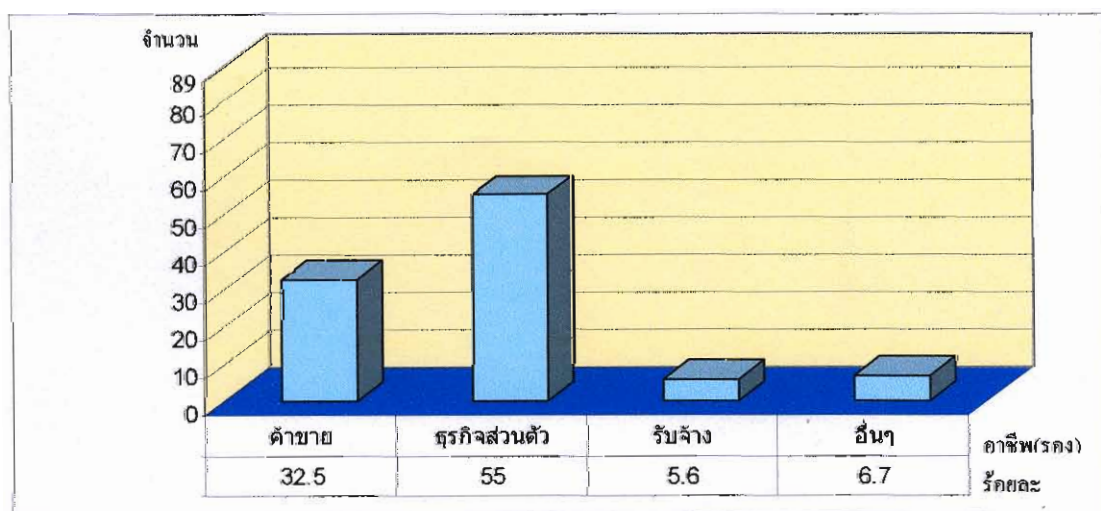
(5) อาชีพรอง

การประกอบอาชีพ(รอง)พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว 49 รายคิดเป็นสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ55.0) รองลงมาคืออาชีพค้าขาย 29 ราย (ร้อยละ32.5) อาชีพอื่นๆ 6 ราย(ร้อยละ6.7) และรับจ้าง 5 ราย (ร้อยละ 5.6)

ตารางที่ 6. การประกอบอาชีพ (รอง) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5.อาชีพ(รอง)		
ค้าขาย	29	32.5
ธุรกิจส่วนตัว	49	55.0
รับจ้าง	5	5.6
อื่นๆ	6	6.7
รวม	89	100

ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2552 และวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

แผนภูมิที่ 6. การประกอบอาชีพ (รอง) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

(6) รายได้ครัวเรือน

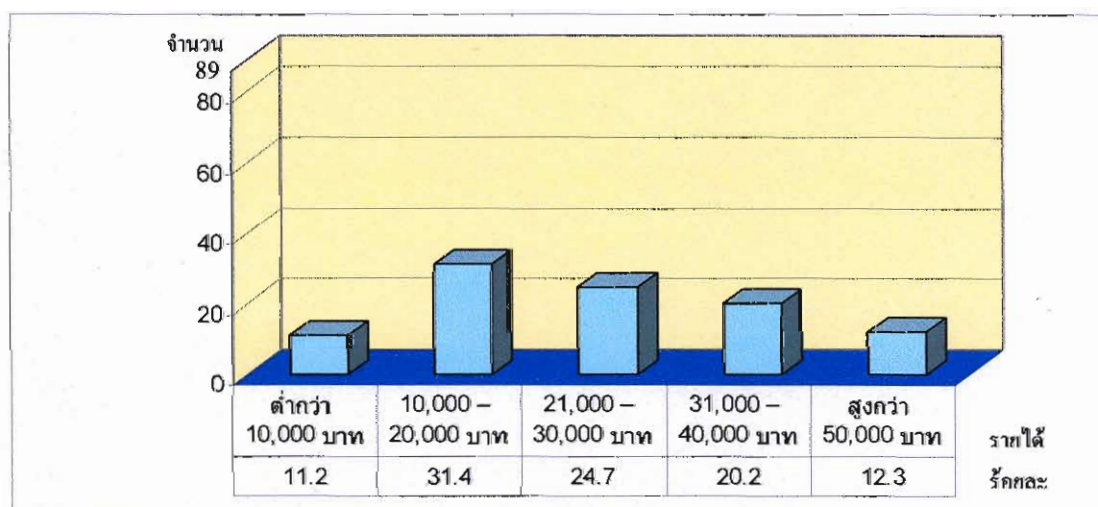
ด้านรายได้ครัวเรือนพบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือนระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท จำนวน 28 ราย (ร้อยละ 31.4) รายได้ 21,000 – 30,000 บาทจำนวน 22 ราย (ร้อยละ 24.7) รายได้ 31,000 – 40,000 บาท จำนวน 18 ราย (ร้อยละ 20.2) รายได้สูงกว่า 50,000 บาท จำนวน 11 ราย (ร้อยละ 12.3) และรายได้ต่ำกว่า 10,000 จำนวน 10 ราย (ร้อยละ 11.2)

จากข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ที่ค่อนข้างสูงจึงประมวลได้ว่าเนื่องจากเป็นพื้นที่พาณิชย์กรรมประชากรในชุมชนจึงมีรายได้สูง จากการค้าขาย

ตารางที่ 7. รายได้ครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. รายได้ครัวเรือนต่อเดือน (บาท)		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	10	11.2
10,000 – 20,000 บาท	28	31.4
21,000 – 30,000 บาท	22	24.7
31,000 – 40,000 บาท	18	20.2
สูงกว่า 50,000 บาท	11	12.3
รวม	89	100

ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเมื่อวันที่ 25มกราคม 2552 พ.ศ. และวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

แผนภูมิที่ 7. รายได้ครัวเรือน ของผู้ตอบแบบสอบถาม

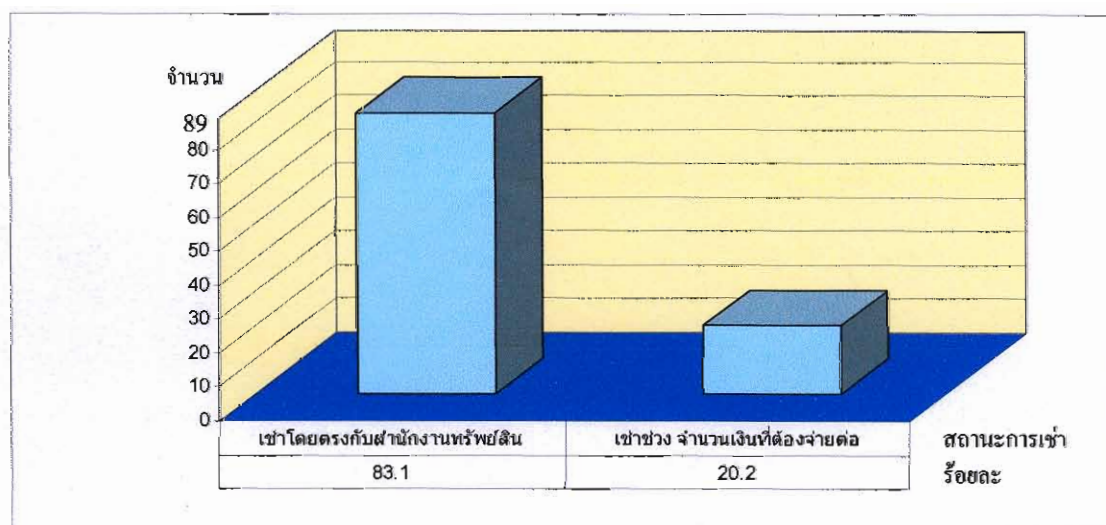
(7) สถานะการเช่าอาคาร

ด้านสถานะการเช่าอาคารพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเช่าอาคารโดยตรงกับสำนักงานทรัพย์สินฯมีจำนวน 74 รายคิดเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดคือจำนวน ร้อยละ83.1 และ เป็นการเช่าช่วง 15 รายคิดเป็น ร้อยละ16.8

ตารางที่ 8.การเช่าอาคารของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7.สถานะการเช่าอาคาร		
เช่าโดยตรงกับสำนักงานทรัพย์สิน	74	83.1
เช่าช่วง	15	16.8
รวม	89	100

ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2552 และ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

แผนภูมิที่ 8. สถานะการเช่าอาคารของผู้ตอบแบบสอบถาม

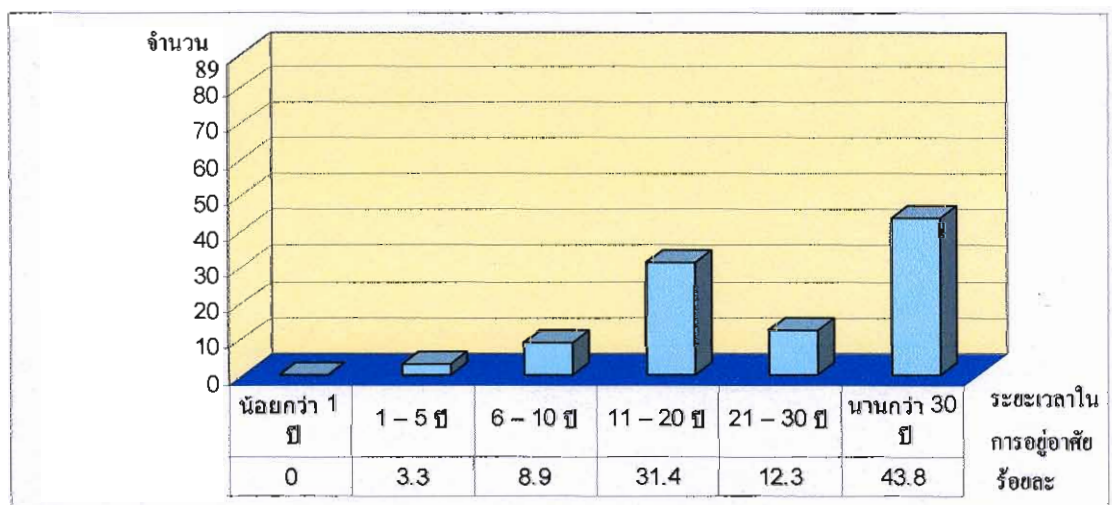
(8) ระยะเวลาการอยู่อาศัย

ด้านระยะเวลาในการอยู่อาศัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามอยู่อาศัยในชุมชนมานานกว่า 30 ปีจำนวน 39 ราย เป็นสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ43.8) รองลงมาคืออยู่อาศัย 11 – 20 ปีจำนวน 28 ราย (ร้อยละ31.4) อยู่อาศัย 21 – 30 ปีจำนวน 11 ราย (ร้อยละ12.3) อยู่อาศัย 6 – 10 ปี จำนวน 8 ราย (ร้อยละ8.9)และอยู่อาศัย 1 – 5 ปีจำนวน 3 ราย (ร้อยละ3.3) เนื่องจากพื้นที่ศึกษามีการตั้งถิ่นฐานมาแต่ช้านานจึงพบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนได้อยู่อาศัยนานกว่า 30 ปีมีสัดส่วนที่มากที่สุด

ตารางที่ 9. ระยะเวลาในการอยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
8.ระยะเวลาอยู่อาศัย		
น้อยกว่า 1 ปี	–	–
1 – 5 ปี	3	3.3
6 – 10 ปี	8	8.9
11 – 20 ปี	28	31.4
21 – 30 ปี	11	12.3
นานกว่า 30 ปี	39	43.8
รวม	89	100

ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2552 และวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

แผนภูมิที่ 9. ระยะเวลาในการอยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม

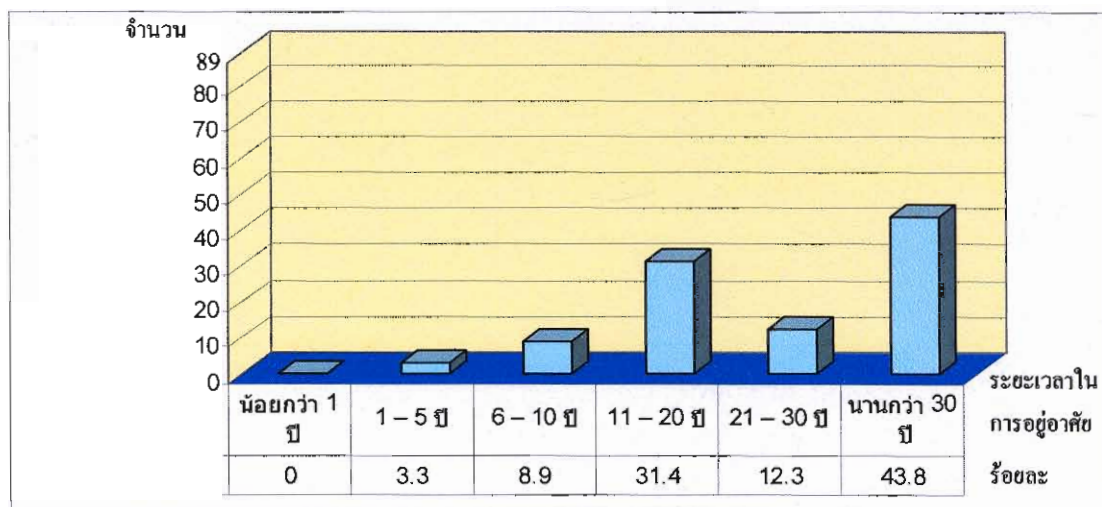
(9) ระยะเวลาที่ประกอบกิจการ

ด้านระยะเวลาที่ประกอบกิจการพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามประกอบกิจการในพื้นที่ นานกว่า 30 ปี จำนวน 39 รายเป็นสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ43.8) รองลงมา คือประกอบกิจการ ระหว่าง 11 – 20 ปีจำนวน 28 ราย (ร้อยละ31.4) ประกอบกิจการระหว่าง 21 – 30 ปีจำนวน 11 ราย (ร้อยละ12.3) ประกอบกิจการระหว่าง 6 – 10 ปี จำนวน 8 ราย (ร้อยละ8.9) และประกอบกิจการ ระหว่าง1 – 5 ปี จำนวน 3 ราย (ร้อยละ3.3) สังเกตได้ว่าระยะเวลาในการประกอบกิจการกับ ระยะเวลาในการอยู่อาศัยมีระยะเวลาที่เท่ากันทำให้เห็นได้ว่าพื้นที่แห่งนี้มีการค้าขายมาตั้งแต่การ ย้ายเข้าอยู่อาศัยในอาคาร

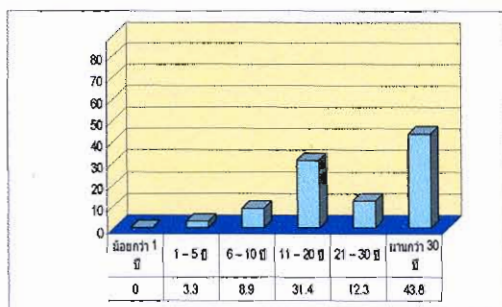
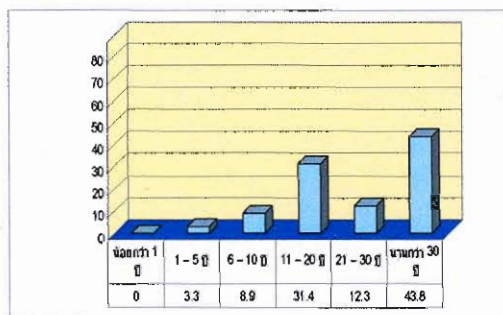
ตารางที่ 10 ข้อมูลเรื่องระยะเวลาที่ประกอบกิจการของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
9.ระยะเวลาที่ประกอบกิจการ		
น้อยกว่า 1 ปี	-	-
1 – 5 ปี	3	3.3
6 – 10 ปี	8	8.9
11 – 20 ปี	28	31.4
21 – 30 ปี	11	12.3
นานกว่า 30 ปี	39	43.8
รวม	89	100

ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2552 และวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

แผนภูมิที่ 10. ระยะเวลาที่ประกอบกิจการของผู้ตอบแบบสอบถาม

แผนภูมิที่ 11. ระยะเวลาในการอยู่อาศัย และระยะเวลาที่ประกอบกิจการ

จากการสอบถามเรื่องระยะเวลาในการอยู่อาศัยและระยะเวลาในการประกอบกิจการมีระยะเวลาที่เท่ากัน ซึ่งทำให้เห็นว่าพื้นที่แห่งนี้มีการค้าขายมานาน

(10) ลักษณะการใช้สอยอาคาร

จากการสอบถามพบว่า ลักษณะการใช้สอยอาคารประเภทการค้าขายมีสัดส่วนที่มากที่สุดจำนวน 29 ราย (ร้อยละ 32.5) รองลงมาคือการใช้สอยอาคารประเภท คลินิก รักษาโรค ทั้งปัจจุบันและโบราณจำนวน 19 ราย (ร้อยละ 21.3) การใช้สอยอาคารประเภท ตัดเสื้อผ้าจำนวน 16 ราย (ร้อยละ 17.9) การใช้สอยอาคารประเภทร้านอาหารจำนวน 7 ราย (ร้อยละ 7.8)

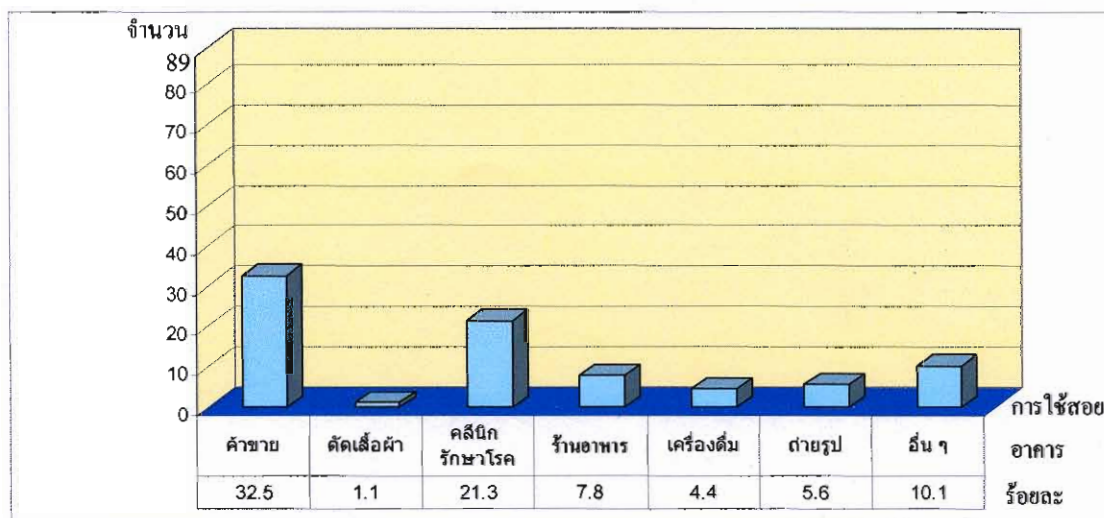
การใช้สอยอาคารประเภท อื่นๆจำนวน 9 ราย (ร้อยละ 10.1) การใช้สอยอาคารประเภทร้านค้ายารูปจำนวน 5 ราย (ร้อยละ 5.6) ขายเครื่องดื่มจำนวน 4 ราย (ร้อยละ 4.4) อนึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าการใช้

สอยอาคารที่รองลงมาจากการค้าขายคือ คลินิกรักษาโรคที่มีจำนวน(ร้อยละ21.3) จึงเป็นที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ถนนสายหมอ”

ตารางที่ 11. การใช้สอยอาคารของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
10.ลักษณะการใช้สอยอาคาร		
ค้าขาย	29	32.5
ตัดเสื้อผ้า	16	1.1
คลินิก รักษาโรค	19	21.3
ร้านอาหาร	7	7.8
เครื่องดัด	4	4.4
ถ่ายรูป	5	5.6
อื่น ๆ	9	10.1
รวม	89	100

ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2552 และวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

แผนภูมิที่ 12. ลักษณะการใช้สอยอาคารของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์

จากการสำรวจความคิดเห็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนโดยใช้แบบสอบถามเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่อาศัยในชุมชน

- (1) ไม่เคยทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์จำนวน 42 ราย (ร้อยละ 47.1) เคยร่วมทำกิจกรรมจำนวน 38 ราย (ร้อยละ 42.7) ไม่แสดงความคิดเห็นเนื่องจากเป็นผู้สูงอายุจำนวน 9 ราย (ร้อยละ 10.1)
- (2) แนวทางในการมีส่วนร่วมของผู้ตอบแบบสอบถาม คือต้องการให้สำนักงานทรัพยากรฯ สืบรับฟังความคิดเห็นจำนวน 47 ราย (ร้อยละ 52.8) เป็นสัดส่วนที่มากที่สุด สำนักงานทรัพยากรฯ แจ้งข่าวสารข้อมูลแก่ท่านฝ่ายเดียว จำนวน 6 ราย (ร้อยละ 37.0) และ ไม่แสดงความคิดเห็นเนื่องจากเป็นผู้สูงอายุจำนวน 9 ราย (ร้อยละ 10.1)
- (3) ผู้ตอบแบบสอบถาม ยินดี ในการเข้าร่วมประชุมให้ความรู้เพื่อให้มีรายได้ที่ดี มีกิจกรรมขายของจากหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำเอง หรือการออกร้านจำหน่ายสินค้า จำนวน 57 ราย (ร้อยละ 64.0) ไม่ยินดีจำนวน 32 ราย (ร้อยละ 35.9) ไม่แสดงความคิดเห็นจำนวน 9 ราย (ร้อยละ 10.1)
- (4) ผู้ตอบแบบสอบถามทราบว่า การอนุรักษ์ชุมชนมีประโยชน์จำนวน 43 ราย (ร้อยละ 48.3) ไม่ทราบ จำนวน 37 ราย (ร้อยละ 41.5) ไม่แสดงความคิดเห็นจำนวน 9 ราย (ร้อยละ 10.1)
- (5) เมื่อมีการจัดประชุมเพื่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจและมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการจัดประชุม ผลจากแบบสอบถามพบว่ามีความต้องการให้ จัดประชุมเดือนละหนึ่งครั้งจำนวน 40 ราย (ร้อยละ 44.9) เป็นสัดส่วนที่มากที่สุด รองลงมาคือประชาชนในพื้นที่ไม่มาร่วมจำนวน 20 ราย (ร้อยละ 22.4) แล้วแต่เจ้าหน้าที่ในการจัดประชุม จำนวน 17 ราย (ร้อยละ 19.10) และการจัดประชุมสามเดือนครั้งจำนวน 12 ราย (ร้อยละ 13.4)
- (6) ผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่ยินดีที่จะถ่ายทอดให้ความรู้แก่เพื่อนบ้าน จำนวน 43 ราย (ร้อยละ 48.3) และมีความยินดีที่จะถ่ายทอด จำนวน 37 ราย (ร้อยละ 41.5) ไม่แสดงความคิดเห็นจำนวน 9 ราย (ร้อยละ 10.1)

ตารางที่ 12. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์

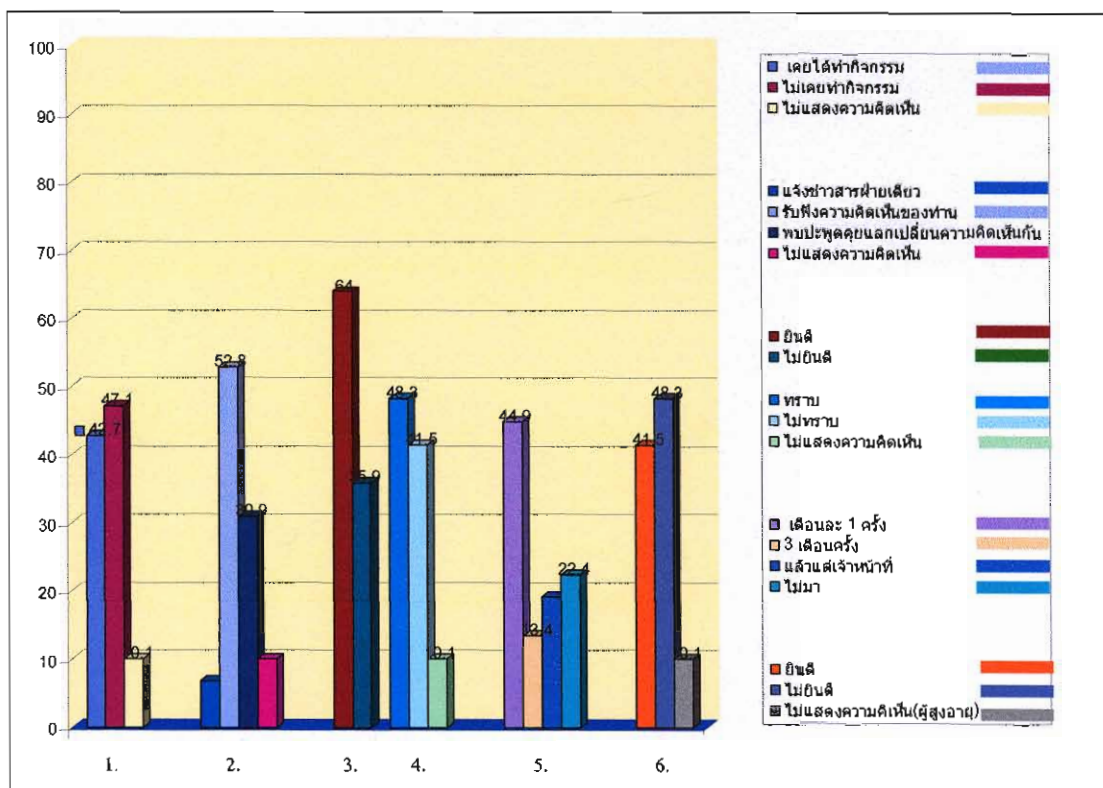
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ประชาชนเคยได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมอะไรที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ชุมชนแห่งนี้หรือไม่		
- เคยได้ทำกิจกรรม	38	42.7
- ไม่เคยทำกิจกรรม	42	47.1
- ไม่แสดงความคิดเห็น(ผู้สูงอายุ)	-	-
รวม	80	89.8
2. ประชาชนต้องการแนวทางการมีส่วนร่วมแบบใด		
- สำนักทรัพยากรสิ่งแวดล้อมแจ้งข่าวสารข้อมูลแก่ประชาชนฝ่ายเดียว	6	6.74
- สำนักทรัพยากรสิ่งแวดล้อมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน	47	52.8
- สำนักทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและประชาชนพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน	27	30.3
- ไม่แสดงความคิดเห็น(ผู้สูงอายุ)	-	-
รวม	80	89.8
3.เมื่อมีการจัดประชุมให้ความรู้เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ที่ดีขึ้น เช่น มีกิจกรรมขายของจากหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประชาชนทำเอง หรือการออกร้านจำหน่ายสินค้า ประชาชนยินดีจะเข้าร่วมประชุม และปฏิบัติตามคำแนะนำหรือไม่		
- ยินดี	57	64.0(mode)
- ไม่ยินดี	32	35.9
รวม	89	100
4. ประชาชนทราบหรือไม่ว่า การอนุรักษ์ชุมชนมีประโยชน์ ถ้าทราบแล้วประชาชนคิดว่ามีประโยชน์อย่างไร		
- ทราบ	43	48.3
- ไม่ทราบ	37	41.5
- ไม่แสดงความคิดเห็น(ผู้สูงอายุ)	-	-
รวม	80	89.8

ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2552 และวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

ตารางที่ 12.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5.เมื่อมีการจัดประชุมเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการจัดประชุม ประชาชนอยากให้มีการจัดประชุมมากน้อยเพียงใด - เดือนละ 1 ครั้ง - 3 เดือนครั้ง - แล้วแต่เจ้าหน้าที่ - ไม่มา	40 12 17 20	44.9 13.4 19.10 22.4
รวม	89	100
6. เมื่อประชาชนได้รับความรู้จากการเข้าร่วมประชุม จนสามารถที่จะนำไปประกอบอาชีพ ได้รายได้ที่ดี และมีรายได้เพิ่มขึ้น ประชาชนยินดีที่จะถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนบ้านให้มีรายได้เหมือนผู้อื่นหรือไม่ - ยินดี - ไม่ยินดี - ไม่แสดงความคิดเห็น(ผู้สูงอายุ)	37 43 -	41.5 48.3 -
รวม	80	89.8

ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2552 และวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

แผนภูมิที่ 13. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์

กราฟที่ 1 ประชาชนเคยได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมอะไรที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ชุมชนแห่งนี้หรือไม่

กราฟที่ 2 ประชาชนต้องการแนวทางการมีส่วนร่วมแบบใด

กราฟที่ 3 เมื่อมีการจัดประชุมให้ความรู้เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ที่ดีขึ้นเช่น มีกิจกรรมขายของจากหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประชาชนทำเอง หรือการออกร้านจำหน่ายสินค้า ประชาชนยินดีจะเข้าร่วมประชุมและปฏิบัติตามคำแนะนำหรือไม่

กราฟที่ 4 ประชาชนทราบหรือไม่ว่า การอนุรักษ์ชุมชนมีประโยชน์ ถ้าทราบแล้วประชาชนคิดว่ามีประโยชน์อย่างไร

กราฟที่ 5 เมื่อมีการจัดประชุมเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการจัดประชุม ประชาชนอยากให้มีการจัดประชุม มากน้อยเพียงใด

กราฟที่ 6 เมื่อประชาชนได้รับความรู้จากการเข้าร่วมประชุม จนสามารถที่จะนำไปประกอบอาชีพ ได้รายได้ที่ดี และมีรายได้เพิ่มขึ้น ประชาชนยินดีที่จะถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนบ้าน ให้มีรายได้เหมือนผู้อื่นหรือไม่

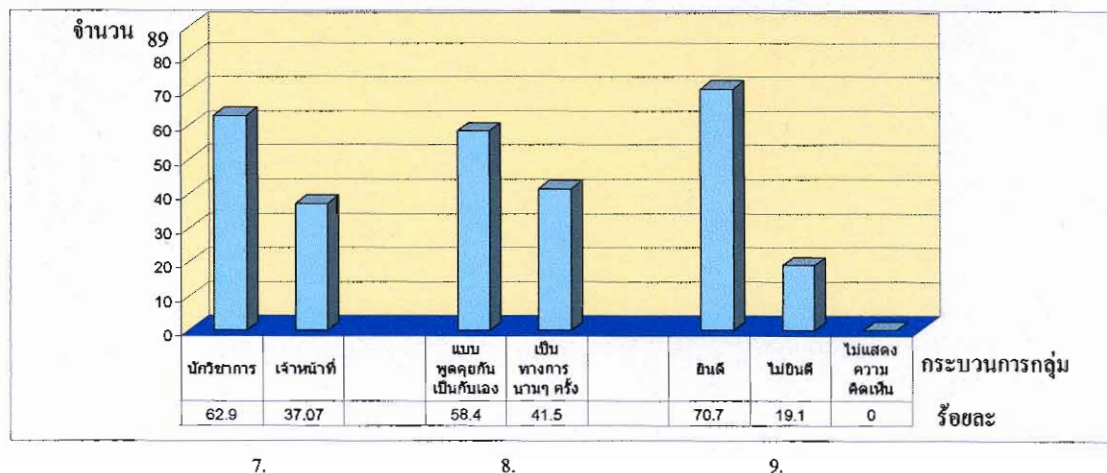
1.3 กระบวนการกลุ่ม

จากการสำรวจความคิดเห็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนโดยใช้แบบสอบถามในเรื่องกระบวนการกลุ่ม ในคำถามที่ว่า ระหว่างนักวิชาการกับเจ้าหน้าที่ ประชาชนต้องการให้ใครเข้ามาชี้แจงในเรื่องของการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้นักวิชาการเข้ามาให้ความรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์ จำนวน 56 ราย (ร้อยละ 62.9) ซึ่งเป็นค่าความต้องการที่สูงอย่างเห็นได้ชัด มากกว่าที่จะต้องการเจ้าหน้าที่ของภาครัฐเข้ามาให้ความรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์ จำนวน 33 ราย (ร้อยละ 37.07) ในคำถามเรื่องรูปแบบการประชุม ผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่อาศัยในชุมชนต้องการให้มีการจัดประชุมโดยการสนทนากันอย่างต่อเนื่องเป็นกันเองมากที่สุดจำนวน 52 ราย (ร้อยละ 58.4)มากกว่าการจัดประชุมอย่างเป็นทางการ จำนวน 37 ราย (ร้อยละ 41.5) และในคำถามเรื่องความยินดีที่จะแก้ไข ปัญหาผู้ตอบแบบสอบถามมีความยินดีเข้าร่วมการแก้ไขปัญหา 63 ราย (ร้อยละ 70.7) มากกว่าไม่มีความยินดี 17 ราย(ร้อยละ 19.10) ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่อาศัยในชุมชนยังคงต้องการที่จะให้ความร่วมมือร่วมใจกับภาครัฐ

ตารางที่ 13 กระบวนการกลุ่ม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7.ถ้าให้ประชาชนเลือกระหว่างนักวิชาการกับเจ้าหน้าที่ ประชาชนจะเลือกให้ใครเข้ามาชี้แจงในเรื่องการอนุรักษ์ และฟื้นฟูชุมชนของประชาชน		
- นักวิชาการ	56	62.9
- เจ้าหน้าที่	33	37.07
รวม	89	100
8.เมื่อมีการจัดประชุม มีการพูดคุยแสดงความคิดเห็น และ ปัญหา ความต้องการที่ประชาชนสามารถเรียกร้องความเห็นชอบได้นั้น ประชาชนต้องการให้มีการจัดการประชุมแบบใด		
- แบบสนทนากันเป็นกันเอง (ไม่เป็นทางการ) อย่างต่อเนื่อง	52	58.4(modic)
- เป็นทางการ นานๆ ครั้ง	37	41.5
รวม	89	100
9.ประชาชนยินดีที่จะร่วมแก้ไขปัญหา อุปสรรค ที่ประชาชนเผชิญไปพร้อมกับนักวิชาการหรือไม่		
- ยินดี	63	70.7
- ไม่ยินดี	17	19.10
- ไม่แสดงความคิดเห็น	-	-
รวม	80	89.9

ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2552 และวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

แผนภูมิที่ 14. กระบวนการกลุ่ม

กราฟที่ 7. ถ้าให้ประชาชนเลือกกระหว่างนักวิชาการกับเจ้าหน้าที่ประชาชนจะเลือกให้ใครเข้าชี้แจงในเรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนของประชาชน

กราฟที่ 8. เมื่อมีการจัดประชุม มีการพูดคุยแสดงความคิดเห็น และปัญหาความต้องการที่ประชาชนสามารถเรียกร้องความเห็นชอบได้นั้นประชาชนต้องการให้มีการจัดประชุมแบบใด

กราฟที่ 9. ประชาชนยินดีที่จะร่วมแก้ไขปัญหา อุปสรรค ที่ประชาชนเผชิญไปพร้อมกับนักวิชาการหรือไม่

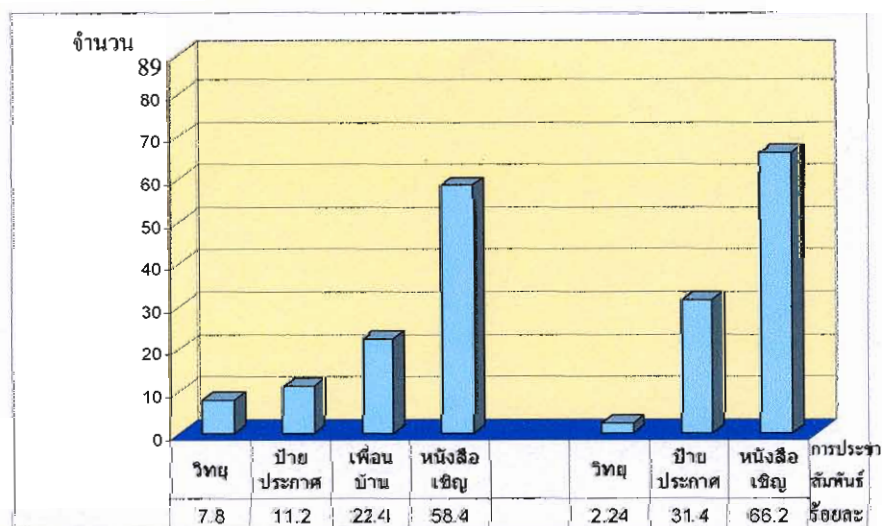
1.4 การประชาสัมพันธ์

จากการสำรวจความคิดเห็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนโดยใช้แบบสอบถามเรื่องของการประชาสัมพันธ์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามรับทราบการประกาศนัดประชุมจากสื่อประเภท หนังสือเชิญมากที่สุด จำนวน 52 ราย (ร้อยละ 58.4) รองลงมาคือ การบอกต่อของเพื่อนบ้านจำนวน 20 ราย (ร้อยละ 22.4) ป้ายประกาศจำนวน 10 ราย (ร้อยละ 11.2) และ วิทยู จำนวน 7 ราย (ร้อยละ 7.8) ประชาชนในพื้นที่ยังคงมีความต้องการรับหนังสือเชิญมากที่สุดคือจำนวน 59 ราย (ร้อยละ 66.2) รองลงมาป้ายประกาศจำนวน 28 ราย (ร้อยละ 31.4) และวิทยู จำนวน 2 ราย (ร้อยละ 2.24)

ตารางที่ 14. การประชาสัมพันธ์

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
10.ในการประกาศรวมกลุ่มนัดประชุม ประชาชนสามารถทราบจากสื่อใด และ		
วิทยุ	7	7.8
ป้ายประกาศ	10	11.2
เพื่อนบ้าน	20	22.4
หนังสือเชิญ	52	58.4
รวม	89	100
ประชาชนต้องการให้ประกาศด้วยสื่อแบบใด		
วิทยุ	2	2.24
ป้ายประกาศ	28	31.4
หนังสือเชิญ	59	66.2
รวม	89	100

ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2552 และวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

กราฟที่ 10. ในการประกาศรวมกลุ่มนัดประชุมประชาชนสามารถทราบจากสื่อใดและประชาชนต้องการประกาศด้วยสื่อแบบใด

แผนภูมิที่ 15. แสดงข้อมูลเรื่องการประชาสัมพันธ์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

2.1) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุโดยเฉลี่ยในวัยแรงงาน การศึกษาอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ประกอบอาชีพหลักค้าขาย ประกอบอาชีพรองคือธุรกิจส่วนตัว มีรายได้สูงส่วนใหญ่ มีการเช่าอาคารโดยตรงกับสำนักงานทรัพย์สินฯ ๑ ได้มีการอยู่อาศัยในพื้นที่พร้อมกับประกอบกิจการมาเป็นเวลานาน มีการใช้สอยอาคารประเภทค้าขาย

ในการวิเคราะห์แบบสอบถาม เรื่องสถานภาพสิ่งที่ค้นพบคือ ทางด้านการเช่าอาคารส่วนใหญ่ มีการเช่าอาคารโดยตรงกับสำนักงานทรัพย์สินฯ ซึ่งเป็นผลดี เพราะผู้เช่าอาคารโดยตรงคือ ผู้เช่าที่ไม่มีการโยกย้ายถิ่นฐาน จึงเห็นความสำคัญของพื้นที่และมีแนวโน้มที่จะเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์

ทางด้านพื้นที่วิจัยมีการประกอบอาชีพ(หลัก)ทางด้านค้าขายเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลทำให้ประชาชนในพื้นที่ ให้ความสำคัญในเรื่องการค้าเป็นหลักจึงมีลักษณะเหมือนต่างคนต่างอยู่ ประกอบกับสภาพพื้นที่ ไม่ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในสังคม และมีความหนาแน่นทางด้าน จราจร

2.2) แนวทางการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

ด้านแนวทางการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ชุมชน แต่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะเข้าร่วมประชุมให้ความรู้ เพื่อให้ตนเองมีรายได้ที่ดีขึ้นและต้องการให้มีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ ผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวโน้มเป็นไปในทางที่ดี และเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ เพียงแต่ขาดผู้นำขาดตัวอย่าง พร้อมทั้งจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และปัญหา แต่หลังจากได้รับความรู้จากที่ประชุมแล้ว ประชาชนในพื้นที่กลับ ไม่ยินดีที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับเพื่อนบ้านที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุม อาจเป็นเพราะการดำรงชีพแบบการค้า การแลกเปลี่ยนความรู้ เรื่องอาชีพอาจส่งผลให้เกิดการแข่งขันในด้านธุรกิจแม้จะเป็นธุรกิจที่ส่งผลทำให้เกิดการร่วมมือร่วมใจในการอนุรักษ์ก็ตาม จึงเห็นว่าชุมชนมุ่งเน้นเรื่องการค้าขายเป็นหลัก ปฏิเสธการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน

2.3) กระบวนการกลุ่ม ที่ส่งผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่เลือกที่จะให้นักวิชาการเข้ามาให้ความรู้ในการอนุรักษ์มากกว่าที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาให้ความรู้ อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ที่มีความสนใจ มีความรู้ แต่มีความกลัวไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ในลักษณะที่เป็นแบบทางการ การที่จะแสดง

ความคิดเห็นมาก อาจจะส่งผลถึงการดำรงชีพและการอยู่อาศัยที่มีมานานแล้ว การเลือกนักวิชาการ จึงเป็นทางออกที่ดีในการแสดงความคิดเห็น และประชาชนในพื้นที่ ต้องการให้มีการสนทนาเป็น กันเองและสม่ำเสมอ

2.4) การประชาสัมพันธ์ ที่มีส่วนส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมผู้ตอบแบบสอบถามยังคง มีความต้องการใช้สื่อ ประเภท การใช้หนังสือเชิญ อาจเป็นเพราะการประกอบอาชีพที่หลากหลาย การเปิด – ปิดกิจการที่ไม่เป็นเวลาโดยเฉพาะการประกอบอาชีพทางด้าน การแพทย์ และการ ประกอบอาชีพค้าขายที่เร่งรีบ ไม่มีเวลารับสื่อต่างๆ การรับสื่อข่าวสารในการนัดประชุมแบบการ ประกาศหรือทางสื่อวิทยุ อาจมีความผิดพลาด ผู้ตอบแบบสอบถามจึงพอใจในสื่อการใช้หนังสือ เชิญมากที่สุด

3. ความคิดเห็นของนักวิชาการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน

การสอบถามความคิดเห็นของนักวิชาการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนมี วัตถุประสงค์เพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับ การอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนบนพื้นฐานของกระบวนการมี ส่วนร่วม โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้จากการสนทนาและตอบคำถามประเด็นที่เป็นข้อสงสัยและ ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนจึง ได้มีการสัมภาษณ์ นักวิชาการ ทั้ง 4 ท่าน

หนึ่งประเด็นที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์นักวิชาการก็คือ

- 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และ ฟื้นฟูชุมชน
- 2) การดำเนินการอนุรักษ์ควรดำเนินการอย่างไร
- 3) เหตุใดการอนุรักษ์ในประเทศไทยจึงไม่ประสบความสำเร็จ
- 4) กระบวนการอนุรักษ์ควรทำอย่างไร
- 5) มีขั้นตอนอย่างไรที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจในการอนุรักษ์ที่จะส่งผลกับ การท่องเที่ยว

ผลการสัมภาษณ์นักวิชาการคนที่ 1.

รองศาสตราจารย์ ดร. วรณศิริ ปิรพันธุ์

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร ผ.ม/ผ.ค. (ต่อเนื่อง)

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(สัมภาษณ์ วันที่ 13 มกราคม 2552 เวลา 14 :00 น.) (วรณศิริ ปิรพันธุ์ 2552)

ประเด็นการสัมภาษณ์

1) แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน

แนวทางในการอนุรักษ์จะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือกันกับทุกภาคส่วนทั้งประชาชนในพื้นที่และผู้นำชุมชน ทำความเข้าใจกับพื้นที่ว่าพื้นที่มีลักษณะที่เด่นทางด้านใดทั้งลักษณะทางกายภาพ การดำรงชีวิตความเป็นอยู่ เพราะแต่ละสังคมมีลักษณะที่ไม่เหมือนกัน จากนั้นการเข้าไปคลุกคลี พบปะพูดคุยถึงปัญหาของประชาชน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ควรทำเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะรับรู้ถึงปัญหาของประชาชน การทำงานทั้งหมดจะประสบความสำเร็จได้ นอกจากเกิดจากความร่วมมือกันของชาวบ้านแล้ว ผู้นำชุมชนก็มีส่วนสำคัญ ที่เป็นผู้นำ ริเริ่มเป็นตัวอย่างให้ชาวบ้านเห็นและเริ่มที่จะเข้ามาและทำตาม ทั้งนี้การทำงานจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยระยะเวลา

2) การดำเนินการอนุรักษ์ควรดำเนินการอย่างไร

ในแต่ละพื้นที่มีอาคารทรงคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ แต่การอนุรักษ์จะดำเนินไปถึงเป้าหมายได้นั้นจะต้องอาศัยการร่วมมือของผู้คนในชุมชน โดยการวิเคราะห์ทางด้านการตลาดและการบริหารจัดการ เพื่อเป็นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือใช้ประโยชน์ทางด้านพาณิชย์กรรมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เกิดสภาพแวดล้อมที่มีความต่างจากกลุ่มคนในเมืองใหญ่โดยการมีความเป็นมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีเพื่อดึงดูดให้ผู้คนเข้ามาท่องเที่ยว

การอนุรักษ์จะประสบความสำเร็จได้จะต้องมีความเข้าใจในพื้นที่และทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีความเข้าใจถึงการอนุรักษ์และต้องอาศัยการร่วมมือกันกับทุกภาคส่วนเพราะผู้อยู่อาศัยในชุมชนไม่มีรายได้มากพอที่จะมีเงินเหลือที่จะนำมาปรับปรุงอาคาร ในการอนุรักษ์จึงต้องมีการนำกิจกรรมที่เสริมรายได้ให้กับชุมชนและนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว เกิดสิ่งแวดล้อมที่ต่างจากสังคมเมืองใหญ่ ที่เกิดจากการร่วมมือร่วมใจกัน

ผลการสัมภาษณ์นักวิชาการคนที่ 2

รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์

อาจารย์ประจำภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง รองคณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(สัมภาษณ์ วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2552 เวลา 13.30 น.) (ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์ 2552)

ประเด็นการสัมภาษณ์

1) แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน

การร่วมมือร่วมใจกันระหว่างประชาชนในพื้นที่กับทุกภาคส่วนเป็นส่วนที่สำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ โดยให้ประชาชนในพื้นที่รับรู้ถึงการอนุรักษ์ คือการสร้างความรู้ และบอกให้ทราบถึงเรื่องที่เรากระทำอยู่ ณ ขณะนี้เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามาแสดงความคิดเห็นทั้งเรื่องข้อมูล ปัญหาที่ประชาชนในพื้นที่ได้รับ และการทำกิจกรรมสม่ำเสมอเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เกิดความเป็นกันเอง เพิ่มความคุ้นเคยให้กับประชาชน แรงจูงใจเป็นส่วนที่สำคัญจะเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่ อยากรที่จะร่วมกระทำ เพราะทำแล้วเกิดผลอย่างไร ส่งผลให้เกิดการเข้าร่วมทำกิจกรรมและทำตาม ระยะเวลาจะเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

2) การสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจจากนักวิชาการส่งผลอย่างไรต่อการอนุรักษ์

การสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจเป็นวิธีการใช้มาตรการแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่เป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจกระบวนการของการอนุรักษ์ในลักษณะที่เป็นทฤษฎีแนวคิดมิติทางด้านเศรษฐกิจสังคมทางด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจทางอ้อมซึ่งเป็นผลที่ดี เมื่อประชาชนในพื้นที่มีรายได้จำนวนหนึ่งจึงนำมาปรับปรุงอาคารทำให้สิ่งแวดล้อมดีเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ชุมชนมีรายได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยระยะเวลาจึงจะประสบความสำเร็จได้

การอนุรักษ์ต้องอาศัยการร่วมมือกันทุกภาคส่วนแต่ไม่ได้หมายถึงว่าการอนุรักษ์คือการปรับปรุงอาคารเก่าให้มีสภาพใหม่แต่ยังคงรูปแบบเดิมเท่านั้น เพราะการกระทำแบบนี้ไม่สามารถประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง การร่วมมือกันทุกภาคส่วนรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้และถูกต้องว่าการอนุรักษ์เป็นอย่างไร และควรช่วยกันอย่างไร มีกิจกรรมที่เสริมรายได้ให้กับชุมชนเพื่อเศรษฐกิจส่งผลต่อการท่องเที่ยว เสริมภาพลักษณ์เพื่อการอนุรักษ์

ผลการสัมภาษณ์นักวิชาการคนที่ 3

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขงชนิษฐ์ พิมลเสถียร

อาจารย์ประจำภาควิชาผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(สัมภาษณ์ วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2552 เวลา 13.00 น.) (ขงชนิษฐ์ พิมลเสถียร 2552)

ประเด็นการสัมภาษณ์

1) แนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน
การฟื้นฟูอนุรักษ์จะกระทำให้ประสบความสำเร็จได้นั้น การร่วมมือร่วมใจของประชาชนเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ เฉพาะในบางพื้นที่เท่านั้น แต่บางพื้นที่

ชุมชนไม่สามารถที่จะให้ความร่วมมือได้ เนื่องจากชุมชนไม่เข้มแข็ง ไม่มีผู้นำ เกิดความหวาดกลัวที่จะเข้าร่วมให้ความเห็น ก็จะต้องสูญเสียความเป็นอยู่ที่ตนเคยอยู่มานาน ชุมชนไม่มีปัญหาใดๆที่ส่งผลให้เกิดการรวมตัวเพื่อที่จะแก้ไขปัญหานั้นๆ กล่าวคือถ้าชุมชนเกิดปัญหาที่ไม่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ในเรื่องเดียวกันชุมชนจะรวมตัวกัน รักกันและร่วมมือร่วมใจในการที่จะแก้ไข การฟื้นฟูอนุรักษ์ที่จะให้ประสบความสำเร็จได้จึงต้องมีการศึกษาพื้นที่ การเก็บรวบรวมข้อมูล ค้นหาความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ว่าพื้นที่มีความแตกต่างจากบริเวณอื่นอย่างไร มีมาตรการทางกฎหมาย มีการการขึ้นทะเบียน โบราณสถานให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ มีมาตรการทางด้านเศรษฐศาสตร์ ได้แก่การลดหย่อนภาษี ในด้านมาตรการสังคม เช่นการส่งเสริมกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ การให้รางวัลในการอนุรักษ์ การฝึกทักษะและเทคนิคการอนุรักษ์ การกำหนดมาตรการแรงจูงใจ สำหรับประชาชน

2) เหตุใดการอนุรักษ์ในประเทศไทยจึงไม่ประสบความสำเร็จ

การอนุรักษ์ในประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จเพราะขาดกระบวนการที่ดี ในกรณีต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จได้เพราะมีกฎหมายที่ชัดเจนในเรื่องของการอนุรักษ์ เช่น

2.1) มาตรการแรงจูงใจ

2.2) การขึ้นทะเบียน โบราณสถาน

2.3) รัฐบาลให้เงินช่วยเหลือผ่านงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลในแต่ละปี

2.4) จัดตั้งกองทุนหมุนเวียนเพื่อการอนุรักษ์

2.5) การลดหย่อนภาษี (Tax Incentive) เพื่อจูงใจให้เกิดการอนุรักษ์

2.6) การจัดให้มีการบริการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อการอนุรักษ์

2.7) การกำหนดค่าปรับสำหรับผู้ฝ่าฝืน

2.8) นำค่าปรับมาใช้เพื่อการอนุรักษ์

3) กระบวนการอนุรักษ์ควรทำอย่างไร

3.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล สำรวจลักษณะของกายภาพ ค้นหาถึงลักษณะจุดเด่นของพื้นที่ที่มีความแตกต่าง ที่มีความพิเศษกว่าพื้นที่โดยรวม

3.2) การประกาศให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ทางกฎหมาย

3.3) การกำหนดมาตรการแรงจูงใจ

สิ่งเหล่านี้ต้องเร่งนำมาปรับปรุงให้มีบทบาทในประเทศไทยเพราะกฎหมายทางด้านการอนุรักษ์บางประการของประเทศไทยยังไม่มี

การทำความเข้าใจกับพื้นที่เพื่อดำเนินการอนุรักษ์เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางที่จะทำให้การดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูดำเนินไปถูกทางทั้งเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการ

อนุรักษ์ มาตรการทางกฎหมายที่ส่งผลเพื่อการอนุรักษ์ การกำหนดมาตรการแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เกิดการร่วมมือร่วมใจ

ผลการสัมภาษณ์นักวิชาการคนที่ 4

นายพรหมเมท นามทอง

ผู้อำนวยการกองแผนงานการลงทุนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

(สัมภาษณ์ วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2552 เวลา 14 : 00 น.)

ประเด็นการสัมภาษณ์

1) มีขั้นตอนอย่างไรที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจในการอนุรักษ์ที่จะส่งผลกับการท่องเที่ยว

1.1) ทำความเข้าใจกับลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางด้านสังคมของพื้นที่ จากนั้นก็เข้าไปให้คำปรึกษาให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่ ขั้นตอนแรกนี้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเพื่อทำความเข้าใจกับพื้นที่ให้ลึกซึ้ง

1.2) ชี้แจงถึงผลประโยชน์และผลเสียที่จะได้รับเมื่อเกิดการอนุรักษ์เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เกิดแรงกระตุ้นจากแรงจูงใจ

1.3) อธิบายให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจโดยการสร้างภาพลักษณ์ อย่างนำเสนอให้เข้าใจในรูปแบบภาพ 3 มิติโดยการจัดประชุมและเชิญชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางภาครัฐได้จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

1.4) จัดเตรียมบุคลากร กลุ่มนักวิชาการที่มีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์

1.5) มีการประชุมร่วมแสดงความคิดเห็น และควรมีตัวแทนของทุกภาคส่วนเข้าร่วมร่วมประชุมด้วย

6. วิเคราะห์ สรุป ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ในการอนุรักษ์สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการอนุรักษ์ คือการทำความเข้าใจกับพื้นที่ประชาชนในพื้นที่ที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์จากนักวิชาการหรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการอนุรักษ์ และการร่วมมือกันกับทุกภาคส่วนในการร่วมแสดงความคิดเห็น มีการจัดการอย่างสม่ำเสมอ

4. การพิสูจน์สมมุติฐาน

จากการกำหนด สมมุติฐานที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 ในบทนี้จะเป็นการพิสูจน์สมมุติฐาน ดังนี้ สมมุติฐานในการวิจัยที่ 1 คือ

แนวทางที่เหมาะสมที่จะทำให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมคือ การสร้าง ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจ
เมื่อกำหนดเป็นสมการทางสถิติจะได้สมการดังนี้

สมมติฐานทางสถิติ ได้แก่

$$H_0 : \rho_{AB} = 0$$

$$H_1 : \rho_{AB} \neq 0$$

A = การสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจ
(ตัวแปรต้น)

B = การมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชยกรรมเก่า
(ตัวแปรตาม)

$$H_0 : \rho_{AB} = 0$$

ตัวแปร A กับตัวแปร B มีความสัมพันธ์ = 0 แสดงว่าตัวแปร 2 ตัวนี้ไม่มีความสัมพันธ์กัน

$$H_1 : \rho_{AB} \neq 0$$

ตัวแปร A กับตัวแปร B มีความสัมพันธ์ $\neq 0$ แสดงว่าตัวแปร 2 ตัวนี้มีความสัมพันธ์กัน

ในการพิสูจน์สมมติฐานโดยทั่ว ๆ ไปคือการนำค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ มาเพื่อปฏิเสธสมการที่ H_0 และยอมรับสมการที่ H_1 แสดงว่า ตัวแปร A และตัวแปร B มีความสัมพันธ์กัน ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา คือค่าฐานนิยม (mode) เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ จำนวนกลุ่มประชากร โดยมีผลการพิสูจน์สมมติฐานดังนี้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของ นักวิชาการ สามารถนำมาพิสูจน์และสนับสนุน สมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ได้ว่า

การสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กันกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชยกรรมเก่าซึ่งจากคำถามข้อที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่มีความยินดี ในการเข้าร่วมประชุมให้ความรู้เพื่อให้มีรายได้ที่ดี เป็นจำนวน 57 รายหรือ ร้อยละ 64.0 (ฐานนิยม) ซึ่งมีค่ามากที่สุด จึงสามารถพิสูจน์ได้ว่าสมการ H_0 ไม่เป็นความจริง และยอมรับสมการ H_1 เพราะฉะนั้นตัวแปรต้นและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันจริง ดังสมการ

$$H_1 : \rho_{AB} \neq 0$$

นอกจากนั้นแล้ว ความคิดเห็นของนักวิชาการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน 3 ท่าน จาก 4 ท่านได้นำมาสนับสนุนสมมุติฐานดังนี้

สมมุติฐานการวิจัยที่ 1 แนวทางที่เหมาะสมที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจจากนักวิชาการในเรื่องการอนุรักษ์ที่สร้างผลตอบแทนในด้านเศรษฐกิจ จากความคิดเห็นของนักวิชาการทั้ง 4 มีนักวิชาการ 3 ท่าน ที่มีทีี่มีความคิดเห็นที่ตรงกันเพื่อนำมา ตอบสมมุติฐานที่ 1 คือ

- รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์ กล่าวว่า

การสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจ เป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ส่งผล ให้ประชาชนเกิดการร่วมมือ เกิดรายได้ในพื้นที่ จึงนำรายได้มา ปรับปรุงอาคาร ทำให้อาคารเป็นระเบียบเรียบร้อย มีสภาพแวดล้อมที่ดี เกิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ส่งผลทำให้มีรายได้จากนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

- รองศาสตราจารย์ ดร. วรณศิลป์ พิรพันธุ์

การอนุรักษ์จะประสบความสำเร็จได้จะต้องมีการวางแผนทางเศรษฐกิจ ควรมีการสร้างรายได้ขึ้นมาในสังคม โดยการหาจุดเด่นจากสภาพแวดล้อม การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี เพื่อดึงดูด ให้ผู้คนเข้ามาท่องเที่ยว

- นายพรหมเมท นาคมทอง

การทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่โดยการอธิบายให้เข้าใจถึงผลที่จะได้รับเมื่อ เกิดการร่วมมือ และ ผลเสียที่จะเกิดขึ้นเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือ เพราะการอธิบายถึงผลดีผลเสียจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนเกิดแรงกระตุ้นขึ้นมาได้

สมมุติฐานในการวิจัยที่ 2

การมีส่วนร่วมแบบกระบวนการกลุ่ม ส่งผลทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่า เมื่อกำหนดเป็นสมการทางสถิติจะได้สมการดังนี้

สมมุติฐานทางสถิติ ได้แก่

$$H_0 : \rho_{AB} = 0$$

$$H_1 : \rho_{AB} \neq 0$$

A = การมีส่วนร่วมแบบกระบวนการกลุ่ม (ตัวแปรต้น)

B = ทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่า (ตัวแปรตาม)

$$H_0 : \rho_{AB} = 0$$

ตัวแปร A กับตัวแปร B มีความสัมพันธ์ = 0 แสดงว่าตัวแปร 2 ตัวนี้ไม่มีความสัมพันธ์กัน

การมีส่วนร่วมแบบกระบวนการกลุ่มมีความสัมพันธ์กันกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าซึ่งมีผู้ตอบส่วนใหญ่จากคำถามข้อที่ 8 ผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่อาศัยในชุมชนต้องการให้มีการจัดประชุมโดยการสนทนากันอย่างต่อเนื่อง เป็นกันเองมากที่สุดจำนวน 52 ราย ร้อยละ 58.4 (ฐานนิยม) ซึ่งมีค่ามากที่สุด จึงสามารถพิสูจน์ได้ว่าสมการ H_0 ไม่เป็นความจริงและยอมรับสมการ H_1 เพราะฉะนั้นตัวแปรต้นและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันจริงดังสมการ $H_1 : \rho_{AB} \neq 0$

นอกจากนั้นแล้ว จากความคิดเห็นของนักวิชาการทั้ง 4 มีนักวิชาการ 2 ท่าน ที่มีที่มิตีความคิดเห็นที่ตรงกันเพื่อนำมาตอบสมมุติฐานที่ 2 คือ

- นายพรหมเมท นาคมทอง

การจัดประชุมเพื่อชี้แจงหรืออธิบายให้ประชาชนเข้าใจจากนักวิชาการที่มีประสบการณ์ทางด้านการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ ควรมีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ

- รองศาสตราจารย์ ดร. วรณศิลป์ พิรพันธุ์

แนวทางในการอนุรักษ์จะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องศึกษาความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่แล้วควรเข้าไปพบปะสนทนากันอย่างเป็นกันเอง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพูดคุยกัน ทั้งนี้ต้องเกิดจากการร่วมมือกันของชาวบ้าน และผู้นำชุมชน

5.สรุปผลการวิเคราะห์

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน การสัมภาษณ์นักวิชาการ และการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีความยินดีในการเข้าร่วมประชุมให้ความรู้จากนักวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ถึงแม้ว่าประชาชนจะมีการประกอบอาชีพอยู่แล้วก็พร้อมที่จะเข้าร่วมประชุมที่เกิดจากนักวิชาการเข้ามาให้ความรู้เป็นประจำ อาจเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่ไม่มีผู้นำชุมชน ต่างคนต่างประกอบอาชีพของตนและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยในการรวมกลุ่ม เมื่อมีการสอบถาม เสียงส่วนใหญ่จึงเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

จากการสัมภาษณ์นักวิชาการ ทั้ง 4 คือนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านผังเมืองและการอนุรักษ์ 3 ท่านและอีก 1 ท่านคือผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมนั้น นักวิชาการ 3 ท่านมีความเห็นที่สอดคล้องกัน ว่าการอนุรักษ์ไม่ได้กระทำให้สำเร็จลุล่วงไปเพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกฝ่าย รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ ที่เป็นส่วนที่สำคัญ ที่จะ

เป็นส่วนช่วยทำให้เมืองมีศักยภาพ จากการร่วมมือกัน จากความคิดเห็นที่มาจากหลายฝ่าย แก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อที่จะช่วยกันเสนอแนะแนวทางที่ดีต่อไปได้

บทที่ 6

สรุปการวิเคราะห์ อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และความคิดเห็นของนักวิชาการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน การอภิปรายผลการวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และ ความคิดเห็นของนักวิชาการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน

สถานภาพ

จากการสอบถามข้อมูลทางด้านสถานภาพพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยในวัยแรงงาน มีการศึกษาในเกณฑ์ปานกลางประกอบอาชีพด้านการค้า ส่วนใหญ่มีการเช่าอาคาร โดยตรงกับสำนักงานทรัพย์สินฯ โดยอยู่อาศัยในพื้นที่พร้อมกับการประกอบกิจการมาเป็นเวลานาน

ความความคิดเห็นของประชาชน

จากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในการอนุรักษ์ พบว่า ประชาชนในพื้นที่ไม่เคยทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ แต่ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่มีความยินดีที่จะเข้าร่วมประชุม เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ที่ดีขึ้นจากการถ่ายทอดความรู้ โดยนักวิชาการและมีความต้องการให้มีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอแต่จะไม่ถ่ายทอดความรู้หลังจากประชุมเสร็จให้กับเพื่อนบ้านที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุม และเมื่อมีการนัดประชุมในครั้งต่อไปประชาชนในพื้นที่ต้องการใช้สื่อประเภท หนังสือเชิญ

ความคิดเห็นของนักวิชาการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน

จากความเห็นของนักวิชาการทั้ง 4 ท่าน มีนักวิชาการ 3 ท่านที่มีความเห็นที่สอดคล้องกัน และอีก 1 ท่านที่มีความเห็นแตกต่างออกไปดังนี้

ความเห็นของนักวิชาการที่สอดคล้องกัน 3 ท่านแรก กล่าวว่า แนวทางในการอนุรักษ์จะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนทั้งประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน และให้ทำความเข้าใจในพื้นที่ให้ลึกซึ้ง หาจุดเด่นของพื้นที่ จากนั้นการเข้าถึงพบปะเพื่อรับรู้ถึงปัญหาของประชาชน และอธิบายให้ประชาชนในพื้นที่

การอนุรักษ์จะประสบความสำเร็จได้ต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ ค้นหาความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ว่ามีความแตกต่างจากพื้นที่อย่างไร ต้องมีการขึ้นทะเบียน มีมาตรการลดหย่อนภาษี หรือ การส่งเสริมทางด้านการกิจกรรมในเรื่องการอนุรักษ์ การให้รางวัลในการอนุรักษ์ สิ่งเหล่านี้ควรจะได้นำมาปรับปรุงให้มีบทบาทในการอนุรักษ์พื้นที่ในประเทศไทยมากขึ้น

การพิสูจน์สมมุติฐาน

จากการพิสูจน์สมมุติฐานที่ได้พิสูจน์ไว้ในบทที่ 5 พบว่า การพิสูจน์สมมุติฐานเป็นจริง ทั้งสมมุติฐานทางวิจัย และสมมุติฐานทางสถิติและมีความเห็นจากนักวิชาการ 3 ท่านมาสนับสนุนสมมุติฐานที่ 1 และ สมมุติฐานที่ 2

2. การอภิปรายผล

สถานภาพ

จากสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวโน้มที่จะสามารถร่วมมือร่วมใจ ในการอนุรักษ์เพราะส่วนใหญ่มีการเช่าอาคาร โดยตรงกับสำนักงานทรัพย์สินฯ ผู้เช่าโดยตรงคือผู้เช่าที่อยู่อาศัย ณ บริเวณพื้นที่วิจัยมาเป็นเวลานาน จึงไม่มีการโยกย้ายถิ่นฐาน จึงเห็นความสำคัญของพื้นที่ ที่ตนเองอาศัยอยู่และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมรับฟังและทำความเข้าใจ

ความคิดเห็นของประชาชน

จากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชน พบว่าประชาชนในพื้นที่ไม่เป็นหนึ่งเดียวกัน มุ่งเน้นเรื่องการค้าขายเป็นหลัก ปฏิเสธการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนขาดผู้นำ ทำให้ชุมชนไม่เข้มแข็ง ประกอบกับพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นที่ส่งผลมาจากการประกอบอาชีพทางการค้า และการประกอบอาชีพทางการแพทย์หลายสาขา ทำให้พื้นที่ที่มีความหนาแน่นไปด้วยผู้คนที่มาใช้บริการ จึงขาดพื้นที่ในการรวมกลุ่ม การพบปะพูดคุย ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มีพื้นที่เปิดโล่งเพื่อใช้ประโยชน์ในการชุมนุม เพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งเป็นหนึ่งเดียว หรือมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

เมื่อมีการจัดประชุมที่ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้ที่ดีขึ้นจากนักวิชาการที่จะเข้ามาให้ความรู้ พบว่าประชาชนยินดีที่จะเข้าร่วมประชุมและประชาชนมีความต้องการให้มีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอเนื่องจากบริบทพื้นที่ เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะการค้าเชิงแบบการค้า การสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้ผลตอบแทนทางด้านการเศรษฐกิจ จึงเป็นเรื่องที่ชุมชนสนใจและยินดีที่จะเข้ามามีส่วนร่วม เพราะมีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ที่ประชาชนในชุมชนจะได้รับโดยตรง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มีการส่งเสริมการขายสินค้าท้องถิ่นเพราะพื้นที่บางคูหา ยังคงประกอบอาชีพ

ทางการค้าอุปกรณ์ประมง ตั้งแต่สมัยอดีต ณ ปัจจุบันอุปกรณ์บางประเภทได้สูญหายไปแล้วไม่เป็นที่รู้จักสำหรับคนยุคใหม่ การส่งเสริมสินค้าท้องถิ่นจึงน่าจะเป็นผลที่ดี

เนื่องจากพื้นที่วิจัยเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพทางการแพทย์หลายสาเหตุส่งผลให้พื้นที่ที่เขาไม่มีชีวิตชีวาในบางเวลาที่มีการปิดกิจการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มีกิจกรรมในพื้นที่โดยมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการหาจุดเด่นของพื้นที่ ให้มีการท่องเที่ยวทางด้านสุขภาพซึ่งน่าจะส่งผลที่ดีกับนักท่องเที่ยวและชุมชน

ความคิดเห็นของนักวิชาการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน

จากนักวิชาการที่มีความเห็นที่สอดคล้องทั้ง 3 ท่าน เพราะว่า สภาพพื้นที่วิจัยมีจุดเด่นทางการค้า การทำความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้ผลตอบแทนทางด้านการเศรษฐกิจโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม มีการประชุมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะหลักการ การมีส่วนร่วมโดยการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มดังนี้

- 1) การกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจน
- 2) การกำหนดบทบาทของกลุ่มหรือสมาชิกให้ชัดเจน
- 3) การกำหนดโครงสร้างของงาน บอกรายละเอียดของกิจกรรมและบทบาท มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มทำงานเสร็จ โดยมีกรอบตารางที่ชัดเจน

นักวิชาการที่มีความเห็นต่างออกไป 1 ท่านพบว่า ควรให้ความสำคัญในเรื่องของกฎหมาย ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มี มาตรการแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เกิดการร่วมมือร่วมใจในการอนุรักษ์ เช่นการลดหย่อนภาษี มาตรการทางการเงินที่สามารถนำไปใช้ในการอนุรักษ์ เช่น การจัดให้มีการบริหารเงินกู้ ดอกเบี้ยต่ำ การกำหนดค่าปรับ สำหรับผู้ฝ่าฝืน และนำค่าปรับมาใช้ในการอนุรักษ์

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟู ย่านพาณิชยกรรมเก่า ชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา

- 1) ควรมีการจัดตั้งองค์กรในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง
- 2) ควรมีพื้นที่เปิดโล่ง เพื่อนันทนาการในการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและพื้นที่จอดรถสำหรับผู้มาใช้บริการในพื้นที่เพื่อลดปัญหาความหนาแน่นของชุมชน
- 3) ควรมีหลักการการมีส่วนร่วมโดยการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มดังนี้
 - 3.1) การกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจน
 - 3.2) การกำหนดบทบาทของกลุ่มหรือสมาชิกให้ชัดเจน

3.3) การกำหนดโครงสร้างของงาน บอกรายละเอียดของกิจกรรมและบทบาทมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มทำงานเสร็จ โดยมีกรอบตารางที่ชัดเจน

4) ควรมีมาตรการแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เกิดการร่วมมือร่วมใจกันในการอนุรักษ์ เช่น การลดหย่อนภาษี มาตรการทางด้านการเงิน ที่สามารถนำไปใช้ในการอนุรักษ์ เช่น การจัดให้มีการบริหารเงินกู้ ดอกเบี้ยต่ำ การกำหนดค่าปรับสำหรับผู้ฝ่าฝืนและนำค่าปรับมาใช้เพื่อการอนุรักษ์

5) ควรมีขั้นตอน กระบวนการกลุ่ม (group dynamic) เพื่อส่งผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ดังนี้

5.1) การสลายพฤติกรรม ที่เป็นขั้นตอนลดความเป็นตัวเอง

5.2) การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การปฏิสัมพันธ์ ขั้นตอนนี้คือขั้นตอนที่ทำให้รู้สึกเป็นพวกเดียวกัน โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพูดคุย ส่งผลให้เกิดการไว้วางใจ

5.3) การระดมความคิด คือ ขั้นตอนที่จะทำให้รู้จักคิดและรู้จักความคิดเห็นของคนอื่น

5.4) ประเมินผล คือ การประเมินขั้นตอนที่ได้กระทำมาแต่ละขั้นตอนเพื่อพิจารณาตัดสินใจที่จะไปใช้ในกระบวนการขั้นตอนต่อไป

6) ควรส่งเสริมให้มีรายได้ในชุมชน ที่เกิดจากการรวมกลุ่มประชุม โดยมีการส่งเสริมการขายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่น เพื่อเป็นจุดสนใจแก่นักท่องเที่ยว

7) ส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวทางด้านสุขภาพ เพื่อเป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวและเกิดรายได้ให้กับคนในชุมชน

4. สรุป

ผลสรุปจากการวิเคราะห์ พบว่าประชาชนในชุมชนแห่งนี้มีศักยภาพสูงในการอนุรักษ์ แต่ขาดความเข้มแข็งของชุมชน เพราะชุมชนไม่มีผู้นำ ดังนั้นจึงเสนอแนะให้นำกระบวนการที่ดีที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมาใช้เช่น กระบวนการกลุ่ม (group dynamic) เพื่อที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง และนำหลักการ การมีส่วนร่วม โดยการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มมาใช้เช่นกัน เพื่อทำให้ชุมชนมีศักยภาพ มีรายได้ ในการอนุรักษ์ต่อไป

บทที่ 7

บทสรุป

1. สรุปสาระสำคัญของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อเสนอแนะการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าของชุมชนเมืองฉะเชิงเทราที่มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าของชุมชนเมืองฉะเชิงเทราโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ข้อคือ

- 1) เพื่อศึกษาทฤษฎีและแนวคิดในการอนุรักษ์และฟื้นฟูอาคารตึกแถวย่านพาณิชย์กรรมเก่าของเมือง
- 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชน นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูกลุ่มอาคารตึกแถวในย่านพาณิชย์กรรมเก่าของชุมชนเมืองฉะเชิงเทราบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมแบบกระบวนการเรียนรู้

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ผลสรุปตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อดังนี้

1.1) การศึกษาทฤษฎีและแนวคิดในการอนุรักษ์และฟื้นฟู

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ทฤษฎีและแนวคิดทั้งหมด 10 ทฤษฎี ที่มีประโยชน์ในการวิจัยในครั้งนี้แต่ แนวคิดทฤษฎี 2 ทฤษฎีที่ส่งผลให้เกิดแนวทางที่เหมาะสมที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน และ กระบวนการกลุ่ม

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเรื่องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีสาระสำคัญคือ

- 1) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ + การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มมีลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ (1) เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน (2) เป็นการเรียนรู้ใหม่ๆที่จะต้องทำกิจกรรมตลอดเวลา (3) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน (4) การมีปฏิสัมพันธ์ทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่าย ความรู้ ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง (5) อาศัยการสื่อสารทุกรูปแบบ

2) การเรียนรู้ด้วย กระบวนการกลุ่ม (group process) จะต้องมีการกำหนด (1) การกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจน (2) การกำหนดบทบาทของกลุ่ม หรือสมาชิกให้ชัดเจนและ (3) การกำหนดโครงสร้างของงาน บอกรายละเอียดของกิจกรรมและบทบาท มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้กลุ่มทำงานเสร็จ โดยมีกรอบตารางที่ชัดเจน

ทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม (group dynamic) ให้ความสำคัญอยู่ที่ลักษณะกลุ่มไม่เป็นการ เป็นกระบวนการที่เกิดจากการรวมกลุ่มเล็กๆ แล้วค่อยขยายไปกลุ่มใหญ่ และช่วยปรับสภาพของมนุษย์ ให้ลดความเป็นตัวตนลงเป็นขั้นตอนที่จะสามารถ ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดี ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

- 1) การสลายพฤติกรรม
- 2) การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การปฏิสัมพันธ์
- 3) การระดมความคิด
- 4) การประเมินผล

1.2) การศึกษาความคิดเห็นประชาชน นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน โดยการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักวิชาการได้ผลสรุปดังนี้

ด้านสถานภาพและความคิดเห็นของประชาชน

ด้านสถานภาพ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยในวัยแรงงาน มีการศึกษาในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการค้าขาย มีการเช่าอาคาร โดยตรงกับสำนักงานทรัพย์สินฯ และมีระยะเวลาในการอยู่อาศัยเท่ากับระยะเวลาการประกอบกิจการ

อนึ่งประชาชนในพื้นที่มีแนวโน้มที่ดี มีจิตสำนึกที่ดีเพราะประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ มีการเช่าอาคาร โดยตรงกับสำนักงานทรัพย์สินฯ ผู้เช่าโดยตรงคือ ผู้เช่าที่อยู่อาศัยมาเป็นเวลานานการโยกย้ายถิ่นฐานจึงไม่มี ดังนั้นจึงเห็นความสำคัญของพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่

ด้านความคิดเห็นของประชาชน พบว่าประชาชนในพื้นที่วิจัยไม่เคยเข้าร่วมทำกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ แต่มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะเข้าร่วมประชุมเมื่อมีการประชุมให้มียุทธศาสตร์ที่เพิ่มขึ้น และต้องการให้นักวิชาการเข้ามาให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ แต่ประชาชนในพื้นที่ไม่ต้องการถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการประชุมให้กับเพื่อนบ้านที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุม และเมื่อมีการประกาศนัดประชุมในครั้งต่อไป การใช้สื่อประเภท หนังสือเชิญยังคงเป็นความต้องการส่วนใหญ่ของประชาชนในชุมชน

ด้านความคิดเห็นของนักวิชาการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน

จากความเห็นของนักวิชาการทั้ง 4 ท่านมี นักวิชาการ 3 ท่านที่มีความเห็นสอดคล้องกัน และอีก 1 ท่านที่มีความเห็นต่างออกไปดังนี้

ความเห็นของนักวิชาการ 3 ท่านที่เห็นสอดคล้องกันกล่าวว่าแนวทางในการอนุรักษ์จะประสบความสำเร็จได้จะต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกฝ่าย และทำความเข้าใจกับพื้นที่ทำจุดเด่นในการสร้างกิจกรรมขึ้นมาเพื่อเสริมรายได้ไปพร้อมๆกับการพบปะสนทนากับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ และอธิบายให้ประชาชนเข้าใจ

หนึ่งจากผลสรุปจากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นต่อเนื่องและนำไปสู่การเสนอแนะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ผู้วิจัยเห็นว่าชุมชนขาดความเข้มแข็งประกอบกับสภาพความเป็นอยู่ที่มีความหนาแน่นของผู้เข้ามาใช้บริการทางด้านการค้าและการแพทย์ จึงไม่มีพื้นที่ในการรวมกลุ่ม พบปะ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มีพื้นที่เปิดโล่งที่กว้างขวางเพียงพอ เพื่อใช้ประโยชน์ในการชุมนุมจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สร้างสัมพันธ์ หรือมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ หรือมีตัวแทนการค้าเนินงานแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน

ผู้วิจัยเห็นว่าการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่ชุมชนสนใจ และยินดีที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเพราะมีความเกี่ยวข้องทางด้านผลประโยชน์ที่จะได้รับ โดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการส่งเสริมสินค้าท้องถิ่น

จากความเห็นของนักวิชาการส่วนใหญ่ที่มีความเห็นว่าพื้นที่ในชุมชนมีจุดเด่นทางด้านการค้า การทำความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะหลักการการมีส่วนร่วม โดยการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มดังนี้

- 1) การกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจน
- 2) การกำหนดบทบาทของกลุ่มหรือสมาชิกให้ชัดเจน
- 3) การกำหนดโครงสร้างของงาน บอกรายละเอียดของกิจกรรมและบทบาท

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มทำงานเสร็จ โดยมีกรอบตารางที่ชัดเจน

ในกรณีที่นักวิชาการที่มีความเห็นต่างออกไป 1 ท่านเห็นว่าควรให้ความสำคัญในเรื่องกฎหมาย ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มีมาตรการแรงจูงใจ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เกิดการ

ร่วมมือร่วมใจในการอนุรักษ์ เช่น การลดหย่อนภาษี มาตรการทางการเงิน ที่สามารถนำไปใช้ในการอนุรักษ์ เช่น การจัดให้มีการบริหารเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ

จากการพิสูจน์สมมุติฐานที่ได้กล่าวไว้เป็นจริง ผู้วิจัยเห็นว่าบริบทของพื้นที่มีการประกอบอาชีพทางด้านพาณิชยกรรมเป็นหลัก และเป็นชุมชนที่มีขนาดไม่ใหญ่ทำให้ประชาชนในพื้นที่สนใจและยินดี ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อทำให้มีรายได้ที่ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะในเรื่องของขั้นตอนของกระบวนการกลุ่มเพราะพื้นที่ศึกษาเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งในการใช้ทฤษฎีที่เกิดจากการประชุม กลุ่มเล็ก ๆ ที่เกิดจากการรวมกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปแล้วค่อยๆขยายไปกลุ่มใหญ่ กระบวนการกลุ่ม (group dynamic) เพื่อส่งผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีโดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) การสลายพฤติกรรม ที่เป็นขั้นตอนลดความเป็นตัวเอง
- 2) การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การปฏิสัมพันธ์ ขั้นตอนนี้คือขั้นตอนที่ทำให้รู้สึกเป็นพวกเดียวกัน โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพูดคุย ส่งผลทำให้เกิดการไว้วางใจ
- 3) การระดมความคิด คือ ขั้นตอนที่จะทำให้รู้จักคิดและรู้จักความคิดเห็นของคนอื่น
- 4) การประเมินผล คือ การประเมินขั้นตอนที่ได้กระทำมาแต่ละขั้นตอนเพื่อพิจารณาตัดสินใจที่จะไปใช้ในกระบวนการขั้นต่อไป

1.3) สรุปข้อเสนอแนะทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ข้อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูกลุ่มอาคารตึกแถวในย่านพาณิชยกรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทราบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนสรุปได้ดังนี้

- 1) ควรมีการจัดตั้งองค์กรในชุมชน ในลักษณะกลุ่มย่อยเพื่อเป็นตัวแทนของชุมชน
- 2) ควรมีพื้นที่เปิดโล่ง เพื่อให้มีการจัดประชุมกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่
- 3) ควรนำหลักการ การมีส่วนร่วมโดยการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม และขั้นตอนกระบวนการกลุ่ม (group dynamic) เพื่อส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี
- 4) ควรมีมาตรการแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความร่วมมือร่วมใจเช่น มาตรการลดหย่อนภาษี และมาตรการทางการเงิน เช่น การจัดการให้มีการบริหารเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ
- 5) ควรส่งเสริม ให้มีรายได้ในชุมชนจากสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่น
- 6) ควรส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม

2. ข้อบกพร่องในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พบข้อบกพร่องในการวิจัยซึ่งอาจทำให้ผลสรุปของการไม่สมบูรณ์ คือ

1) ในการสำรวจความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถาม ที่ได้สรุปเนื้อหาสาระสำคัญโดยผู้วิจัยอ่านและกรอกแบบสอบถามให้ผู้ตอบ ตอบด้วยวาจา ที่ใช้สำหรับผู้สูงอายุ อาจคลาดเคลื่อน เนื่องจากในการสัมภาษณ์มีการสัมภาษณ์ ไม่เป็นทางการ มีการพูดคุยกันเพื่อความเป็นกันเองอาจส่งผลให้ข้อมูลผิดพลาด

2) เนื้อหาการวิจัยไม่ได้กำหนดขอบเขตให้ครอบคลุมเรื่องราวและรายละเอียดทางด้านการวางแผนอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในขั้นต่อไป

1) ควรวิจัยในเรื่องของขั้นตอนการดำเนินการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แบบกระบวนการกลุ่ม

2) ควรวิจัยในเรื่องของกิจกรรมที่จะส่งผลให้พื้นที่อนุรักษ์มีศักยภาพให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางด้านนิเวศ และทางด้านวัฒนธรรม

การค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษาเพื่อเสนอแนะการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนเมืองจะเชิงเทราบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้เป็นการศึกษาในรายวิชาสุดท้ายของหลักสูตร การวางแผนชุมชนและสภาพแวดล้อมมหาดชีวิต ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิจัย และสำเร็จถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ได้ผลตามที่คาดว่าจะได้รับทั้ง 3 ข้อ อย่างไรก็ตาม การวิจัยในเรื่องนี้ ยังมีข้อบกพร่องดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะหัวข้อการวิจัยอีก 2 หัวข้อสำหรับผู้สนใจจะทำการวิจัยต่อไปอีก เพื่อให้การวิจัยได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

“การอนุรักษ์ชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม.” วารสารหน้าจั่ว. 2551. (อค์สำเนา)

กรมโยธาธิการและผังเมือง. สำนักผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ. ผังเมืองรวมชุมชน

บ้านแพรกโรงช้าง-มหาราช. กรุงเทพฯ: สำนักผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ กรม

โยธาธิการและผังเมือง, 2546.

กรรณิการ์ อัสวครเดชา. การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

กระบวนการกลุ่ม [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 24 มกราคม 2552.

เข้าถึงได้จาก <http://www.sakonnakhon.m-society.go.th/bt/gragroom.html>

กองทุนสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม. รายงานผลการศึกษา โครงการกำหนดแนวทางการ

สร้าง มาตรการและแรงจูงใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมรดกโลกทางวัฒนธรรม.

มูลนิธิ สิ่งแวดล้อมไทย. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2544.

การอนุรักษ์ศิลปกรรม, เอกสารคำสอน. รายวิชา 104300 คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

[ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2552 เข้าถึงได้จาก

www.finearts.cmu.ac.th/thai/articles/download/surasawadi

จารุวรรณ อรุณฤกษ์. การประชาสัมพันธ์. เพชรบุรี : โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิม

พระเกียรติ. สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, 2542

ชัยมงคล นิมศรีสุขกุล. “ทัศนคติและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการก่อสร้าง

โครงข่ายคมนาคมและขนส่งโดยการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ : พื้นที่ศึกษา

กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการวางแผนและเมืองมหบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2549.

ดร.สุกัญญา ปุสุรินทร์คำ, หลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ

25 มกราคม 2552. เข้าถึงได้จาก [http://www.opalnida.blogspot.com/2008/06/blog-](http://www.opalnida.blogspot.com/2008/06/blog-post_13.html)

[post_13.html](http://www.opalnida.blogspot.com/2008/06/blog-post_13.html)

ทฤษฎีแรงจูงใจ, แนวคิดทางจิตวิทยาแรงจูงใจ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 24 January 2009.

เข้าถึงได้จาก <http://www.krirk.ac.th/education/article10.htm>

นพวรรณ ธีระพันธ์เจริญ. การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน

ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลพระนครศรีอยุธยา,พระนครศรีอยุธยา:

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2549

นิจ หิณฐิระนันท์.“ การอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปกรรม”ในข่าวสารสำนักผังเมือง 33/2520

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางในการปรับปรุงฟื้นฟูย่านใจกลาง

เมือง ในจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดชลบุรี.ปทุมธานี : ใสสปีด ก๊อปปี้เซ็นเตอร์
,2551.

เมธพร ศรีพลาวงษ์.“ การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม8ธนบุรี.”วิทยานิพนธ์

ปริญญา มหาบัณฑิตสาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมืองจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2550

ยงธนีสร์ พิมลเสถียร. การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองและการอนุรักษ์เมือง.กรุงเทพฯ: ม.ป.ท. , 2549.

วนิดา พึ่งสุนทร.การจัดการภูมิทัศน์ชุมชน.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร

แห่งประเทศไทยจำกัด,2551.

วันชัย วัฒนศัพท์ “และคณะ”.การมีส่วนร่วมของประชาชนและการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง.

กรุงเทพฯ:บริษัทศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์จำกัด,2548

ศูนย์บริการวิชาการวิจัยและออกแบบคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง,2547.

สมชาติ จิงสิริอารักษ์, ผู้แปล. ICOMOS : Charter for the Conservation of Historic

Towns and Urban Areas 2530. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.

สำนักงานทรัพย์สินฯ, การบริหารจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ

8 ธันวาคม 2551. เข้าถึงได้จาก <http://www.crownproperty.or.th>)

สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. แผนที่สิ่งแวดล้อมมรดก

ทางวัฒนธรรม เทศบาลเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา.

กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไอเดีย สแควร์ ,2550.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสกลนคร. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการ

การกลุ่ม [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 24 January 2009.

เข้าถึงได้จาก <http://www.sakonnakhon.m-society.go.th/bt/gragroom.html>)

สำนักงานนโยบายและแผนกอนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.ที่ต้งและภูมิศาสตร์.ปทุมธานี: ใสสปีด

ก๊อปปี้เซ็นต์,2551.

สิทธิพร ภิรมย์รัตน์. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 264 412 การวางแผนทางด้าน

กายภาพ และ 264 510 ทฤษฎีการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม.พิมพ์ครั้งที่

3.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

เสนาะ ดิเฮอร์. การสื่อสารในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์, 2541.

อดิน รพีพัฒน์. สลัม ปัญหา และแนวทางแก้ไข. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

อลงกรณ์ เอี่ยมสกุลวิวัฒน์. “ปัจจัยความต้องการด้านกายภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีผล
ต่อการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ตลาดเก่านางเลิ้ง ”การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญา
มหาบัณฑิตการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิตสาขาวิชาการ
วางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม, 2550.

อัญชลี ชาตวิวัฒนาการ. “การปรับปรุงย่านพาณิชย์กรรมเก่าจังหวัดนครราชสีมา”.
วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีพระ
จอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง , 2540.

ภาษาต่างประเทศ

Henry Sanoff, AIA. Community participation Methods in Design and Planning. Inc. New York :
Wiley & Sons, 2000.

Roberts, Marion .Urban Design and Regeneration Chapter 5 in Greed, Clara, et, al. (eds.)
Introducing Urban Design : Interventions and responses.
Singapore: Longman ,1973

การสัมภาษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. วรณศิลป์ พีระพันธุ์ ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร ผ.ม/ผ.ด. (ต่อเนื่อง)
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สัมภาษณ์, 13 มกราคม พ.ศ. 2552 .

รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์ รองคณบดี
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยงธนีสร์ พิมพ์เสถียร ภาควิชาผังเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552.

นายพรหมเมท นามทอง ผู้อำนวยการกอง แผนงานการลงทุนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อทำการวิจัย

เรื่อง การศึกษาเพื่อเสนอแนะการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน

แบบสอบถามชุดนี้เป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษา ตามหลักสูตรการวางแผนชุมชนเมือง และสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยศิลปากร ข้อมูลต่างๆเป็นการศึกษาทางวิชาการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์และฟื้นฟู บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีแนวทางการมีส่วนร่วมต่างกันไป

ดังนั้นจึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

นางสาว กนกวรรณพร ภัคมาน

นักศึกษาหลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต

ภาควิชา การออกแบบและวางผังชุมชนเมือง

คณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประจำปีการศึกษา 2552

แบบสอบถามเพื่อทำการศึกษาวิจัย

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์

ตอนที่ 3 กระบวนการกลุ่ม

ตอนที่ 4 ประชาสัมพันธ์

โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน () หรือกรอกข้อความตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() ต่ำกว่า 20 ปี () 20 – 35 ปี

() 36 – 50 ปี () 50 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

() ประถมศึกษา หรือ ต่ำกว่า () มัธยมศึกษา หรือ ปวช

() ปวส หรือ อนุปริญญา () ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี () ไม่ได้รับการศึกษา

4. อาชีพ(หลัก)

() ค้าขาย () ธุรกิจส่วนตัว

() รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ () รับจ้าง

() แม่บ้าน / () พ่อบ้านเกษียณ () อื่นๆ

5. อาชีพ(รอง)

() ค้าขาย () ธุรกิจส่วนตัว

() รับจ้าง () อื่นๆ

6. รายได้ครัวเรือน ต่อเดือน (บาท)

() ต่ำกว่า 10,000 บาท () 10,000 – 20,000 บาท

() 21,000 – 30,000 บาท () 31,000 – 40,000 บาท

() สูงกว่า 50,000 บาท

7. สถานะการเช่าอาคาร

() เข้าโดยตรงกับสำนักงานทรัพย์สิน จำนวนเงินที่ต้องจ่ายต่อ 1 เดือน.....บาท

() เข้าช่วง จำนวนเงินที่ต้องจ่ายต่อ 1 เดือน..... บาท

8. ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

() น้อยกว่า 1 ปี

() 1 – 5 ปี

() 6 – 10 ปี

() 11 – 20 ปี

() 21 – 30 ปี

() นานกว่า 30 ปี

9. ระยะเวลาที่ประกอบกิจการ

() น้อยกว่า 1 ปี

() 1 – 5 ปี

() 6 – 10 ปี

() 11 – 20 ปี

() 21 – 30 ปี

() นานกว่า 30 ปี

() ไม่ได้ประกอบกิจการ

10 ลักษณะการใช้สอยอาคาร

() ค้าขาย

() ตัดเสื้อผ้า

() คลินิก รักษาโรค

() ร้านอาหาร

() เครื่องดื่ม

() ถ่ายรูป

() อื่น ๆ

() ไม่ได้ประกอบกิจการ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์

1. ท่านเคยได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมอะไร ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์พืชชุมชนแห่งนี้หรือไม่

() เคยได้ทำกิจกรรม

() ไม่เคยทำกิจกรรม

เคยทำกิจกรรมอะไร.....

2. ท่านต้องการแนวทาง การมีส่วนร่วมแบบใด

() สำนักทรัพย์สินแจ้งข่าวสารข้อมูลแก่ท่านฝ่ายเดียว

() สำนักทรัพย์สินรับฟังความคิดเห็นของท่าน

() สำนักทรัพย์สินและท่านพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

3. เมื่อมีการจัดประชุมให้ความรู้เพื่อให้ท่านมีรายได้ที่ดีขึ้นเช่น มีกิจกรรมขายของจากหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ท่านทำเอง หรือการออกร้านจำหน่ายสินค้า ท่านยินดีจะเข้าร่วมประชุมและ
ปฏิบัติตามคำแนะนำหรือไม่

- () ยินดี () ไม่ยินดี

4 ท่านทราบหรือไม่ว่า การอนุรักษ์ชุมชนมีประโยชน์ ถ้าทราบแล้วท่านคิดว่ามีประโยชน์อย่างไร

- () ทราบ () ไม่ทราบ

คำแนะนำ.....

5 เมื่อมีการจัดประชุมเพื่อให้ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ และ มีรายได้เพิ่มขึ้น จากการจัดประชุม ท่านอยากให้มีการจัดประชุม มากน้อยเพียงใด

- () เดือนละ 1 ครั้ง () 3 เดือน ครั้ง
() แล้วแต่เจ้าหน้าที่จะจัดแต่ก็จะมาทุกครั้งที่จัดประชุม () ไม่มา

6 เมื่อท่านได้รับความรู้จากการเข้าร่วมประชุม จนสามารถที่จะนำไปประกอบอาชีพ ได้รายได้ที่ดี และมีรายได้เพิ่มขึ้นท่านยินดีที่จะถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนบ้าน ให้มีรายได้เหมือนท่านหรือไม่

- () ยินดี () ไม่ยินดี

ตอนที่ 3 กระบวนการกลุ่ม

7. ถ้าให้ท่านเลือกระหว่างนักวิชาการ กับเจ้าหน้าที่ ท่านจะเลือกให้ใครเข้ามาชี้แจงในเรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนของท่าน

- () นักวิชาการ () เจ้าหน้าที่

8 เมื่อมีการจัดประชุม มีการพูดคุยแสดงความคิดเห็น และ ปัญหาความต้องการที่ท่านสามารถ
เรียกร้องความเห็นชอบได้นั้น ท่านต้องการให้มีการจัดการประชุมแบบใด

- () แบบพหุคูณกันเป็นกันเอง (ไม่เป็นทางการ) อย่างต่อเนื่อง
() เป็นทางการ นานๆ ครั้ง

9. ท่านยินดีที่จะร่วมแก้ไขปัญห าอุปสรรค ที่ท่านเผชิญไปพร้อมกับนักวิชาการหรือไม่

- () ยินดี () ไม่ยินดี

ตอนที่ 4 ประชาสัมพันธ์

10. ในการประกาศรวมกลุ่มนัดประชุมท่านสามารถทราบจากสื่อใด

- () วิทยู
() ป้ายประกาศ
() เพื่อนบ้าน
() หนังสือเชิญ

และท่านต้องการให้ประกาศด้วยสื่อแบบใด

- () วิทยู
() ป้ายประกาศ
() เพื่อนบ้าน
() หนังสือเชิญ
() อื่นๆ ได้แก่ _____

โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าหรือชุมชนของท่าน
(ข้อเสนอแนะ).....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

แบบสอบถามเพื่อทำการวิจัย (ผู้สูงอายุจากการสัมภาษณ์)

เรื่อง การศึกษาเพื่อเสนอแนะการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน

แบบสอบถามชุดนี้เป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษา ตามหลักสูตรการวางแผนชุมชนเมือง และสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยศิลปากร ข้อมูลต่างๆเป็นการศึกษาทางวิชาการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์และฟื้นฟู บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีแนวทางการมีส่วนร่วมต่างกันไป

ดังนั้นจึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

นางสาว กนกวรรณพร ภัคมาน

นักศึกษาหลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต

ภาควิชา การออกแบบและวางผังชุมชนเมือง

คณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประจำปีการศึกษา 2552

แบบสอบถามเพื่อทำการศึกษาวิจัย (ผู้สูงอายุจากการสัมภาษณ์)

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์

ตอนที่ 3 กระบวนการกลุ่ม

ตอนที่ 4 ประชาสัมพันธ์

โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน () หรือกรอกข้อความตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.อายุ

() 50-60 ปี

() 60 ปีขึ้นไป

2.ระดับการศึกษา

() ประถมศึกษา หรือ ต่ำกว่า

() มัธยมศึกษา หรือ ปวช

() ปวส หรือ อนุปริญญา

() ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

() ไม่ได้รับการศึกษา

3.สถานะการเช่าอาคาร

() เช่าโดยตรงกับสำนักงานทรัพย์สิน จำนวนเงินที่ต้องจ่ายต่อ 1 เดือน.....บาท

() เช่าช่วง จำนวนเงินที่ต้องจ่ายต่อ 1 เดือน..... บาท

4.ระยะเวลาอยู่อาศัย

() น้อยกว่า 1 ปี

() 1 – 5 ปี

() 6 – 10 ปี

() 11 – 20 ปี

() 21 – 30 ปี

() นานกว่า 30 ปี

5.ลักษณะการใช้สอยอาคาร

() กำแพง

() ตัดเสื่อผ้า

() คลินิก รักษาโรค

() ร้านอาคาร

() เครื่องดื่ม

() ถ่ายรูป

() อื่น ๆ

() ไม่ได้ประกอบกิจการ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์

1 ท่านเคยได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมอะไร ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์พืชมุขชนแห่งนี้หรือไม่

() เคยได้ทำกิจกรรม

() ไม่เคยทำกิจกรรม

เคยทำกิจกรรมอะไร.....

2 ท่านต้องการแนวทาง การมีส่วนร่วมแบบใด

() สำนักทรัพยากรสิ่งแวดล้อมแก่ท่านฝ่ายเดียว

() สำนักทรัพยากรรับฟังความคิดเห็นของท่าน

() สำนักทรัพยากรและท่านพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

3. เมื่อมีการจัดประชุมให้ความรู้เพื่อให้ท่านมีรายได้ที่ดีขึ้นเช่น มีกิจกรรมขายของจากหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ท่านทำเอง หรือการออกร้านจำหน่ายสินค้า ท่านยินดีจะเข้าร่วมประชุมและปฏิบัติตามคำแนะนำหรือไม่

() ยินดี

() ไม่ยินดี

4 ท่านทราบหรือไม่ว่า การอนุรักษ์ชุมชนมีประโยชน์ ถ้าทราบแล้วท่านคิดว่ามีประโยชน์อย่างไร

() ทราบ

() ไม่ทราบ

คำแนะนำ.....
.....
.....
.....

5 เมื่อท่านได้รับความรู้จากการเข้าร่วมประชุม จนสามารถที่จะนำไปประกอบอาชีพ ได้รายได้ที่ดี และมีรายได้เพิ่มขึ้นท่านยินดีที่จะถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนบ้าน ให้มีรายได้เหมือนท่านหรือไม่

() ยินดี

() ไม่ยินดี

6. เมื่อมีการจัดประชุมเพื่อให้ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ และ มีรายได้เพิ่มขึ้น จากการจัดประชุม ท่านอยากให้มีการจัดประชุม มากน้อยเพียงใด

- () เดือนละ 1 ครั้ง () 3 เดือน ครั้ง
 () แล้วแต่เจ้าหน้าที่ที่จะจัดแต่ก็จะมาทุกครั้งที่จัดประชุม () ไม่มา

ตอนที่ 3 กระบวนการกลุ่ม

6 ถ้าให้ท่านเลือกระหว่างนักวิชาการ กับเจ้าหน้าที่ ท่านจะเลือกให้ใครเข้ามาชี้แจงในเรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนของท่าน

- () นักวิชาการ () เจ้าหน้าที่

7 เมื่อมีการจัดประชุม มีการพูดคุยแสดงความคิดเห็น และ ปัญหาความต้องการที่ท่านสามารถเรียกร้องความเห็นชอบได้นั้น ท่านต้องการให้มีการจัดการประชุมแบบใด

- () แบบพูดคุยกันเป็นกันเอง (ไม่เป็นทางการ) อย่างต่อเนื่อง
 () เป็นทางการ นานๆ ครั้ง

ตอนที่ 4 ประชาสัมพันธ์

8. ในการประกาศรวมกลุ่มนัดประชุมท่านสามารถทราบจากสื่อใด

- () วิทยุ
 () ป้ายประกาศ
 () เพื่อนบ้าน
 () หนังสือเชิญ

และท่านต้องการให้ประกาศด้วยสื่อแบบใด

- () วิทยุ
 () ป้ายประกาศ
 () เพื่อนบ้าน
 () หนังสือเชิญ
 () อื่นๆ ได้แก่ _____

โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าหรือชุมชนของท่าน

(ข้อเสนอแนะ).....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

ประวัติผู้วิจัย**ชื่อ ชื่อสกุล**

กนกวรรณพร ภัคมาน

วัน เดือน ปีเกิด

5 มกราคม 2524

ที่ทำงาน119/129 ถ. สุขุมวิท 1 แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ
10240**ที่อยู่**

36/3 หมู่ 8 ต.วังเย็น อ.บางแพ จ.ราชบุรี 70160

ประวัติการศึกษา**พ.ศ. 2548**สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต
(เทคโนโลยีสถาปัตยกรรม) จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ศรีวิชัย**พ.ศ. 2550**ศึกษาต่อระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรการวางแผน
ชุมชน เมืองและสภาพแวดล้อม มหาบัณฑิต
ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมืองคณะ
สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**ประวัติการทำงาน**สถาปนิก บริษัท เออาร์คิเทค จำกัด
(A Architect Company Limited)**Email addresses :**

babby_k@hotmail.com

parkmaan@gmail.com